

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

SİMİRNA CİNAYETLERİ

"KÂBUS"

SUPHİ VARIM

Stephen
Dedalus,
"tarih, içinden
uyanmaya
çalıştığım bir
kâbus," demiş..

© Dedalus Kitap - 2013

Yazar: Suphi Varım

Kitabın Adı: Simirna Cinayetleri
"Kâbus"

T.C. Kültür Bakanlığı

Sertifika No: 23858

İsbn: 978-605-4708-16-1

Dedalus Kitap: yirmi altı

Roman: on

Basım Tarihi: mart iki bin on üç

Yayın Yönetmeni: Sedat Demir

Yayına Hazırlayan: Gamze Güller

Düzeltili: Doğukan İşler

Sayfa Düzeni: İrfan Güngörür

Kapak Tasarımı: Sercan Arslan

Baskı-Cilt:

Şenyıldız Yay. Matbaacılık Ltd. Şti.

Topkapı / İstanbul

(Sertifika No: 11964)

Alemdar Mah. Çatalçeşme Sk. Defne Han No: 27/28

Sultanahmet-İstanbul • www.dedaluskitap.com

Tel: +90 212 513 03 43 • Faks: +90 212 513 03 44

Suphi Varım

SİMİRNA CİNAYETLERİ

“Kâbus”

Suphi Varım

1960 İzmir doğumlu yazar, ekonomi doktorudur ve daha önce yine bir polisiye romanı olan Thule Büyücüsü yayımlanmıştır.

Sevgili Nezihe'ye...

Paris, 1896

Açılış

Gare du Nord'un bekleme salonundan perona bakıyor, Lille treninin gelmesini sabırsızlıkla bekliyordum. Bir süre sonra içeri giren gar memuru trenin yarım saat gecikeceğini duyurunca sıkıntıyla yerimden kalktım, salondan çıktım. Gar kapısının önünde durup kehribar ağızlığıma bir sigara yerleştirdim. Sigaramı yaktıktan sonra oyalanmak için gözlerimi caddeye çevirdim.

Parisliler mağazalara ve dükkânlara girip çıkıyorlar, otellerinden ayrılanlar hızlı adımlarla gara doğru yürüyorlardı. Göğsünde laterna taşıyan yaşlı bir adam, köşe başındaki bistronun önünde durdu. O sırada caddenin başında gezici bir tiyatro topluluğunun atlı arabası belirdi. Araba uzaklaşınca yaşlı adam laternayı çalmaya başladı. Çiçek satan bir genç kız, şarkı söyleyerek ona eşlik etti.

Kulağıma düdük ve kampana sesleri gelince köstekli saatimi çıkarıp baktım. Dörde on vardı. Bu gelen Lille treni olmalıydı. Bulunduğum yerden ayrıldım, perona yaklaşıp bir sütunun arkasına gizlendim. Yolunu gözlediğim André

Pascal beni tanı mı yordu. Ancak trenden inen yolculara dikkatle baktığımı fark ederse şüphelenebilir ve kaçmaya kalkışabilirdi. Bu yüzden ona görünmemeliydim.

İki ay önce Saint-Germain de Prés'de bir kadın bıçaklanarak öldürülmüştü. Ondan bir hafta sonra da Seine Nehri'nden bir hayat kadınının cesedi çıkarılmıştı. O da diğeri gibi bıçaklanarak katledilmişti. Şefim Komiser Percival Brion, olayı çözmem için beni görevlendirmiş, "Mösyö Leblanc, şu katili ele geçirin, size güveniyorum," demişti. Ben de şefimin güvenini boşa çıkarmamak için hırsla işe koyulmuştum. Cinayet yerlerini incelemiş, kurbanları tanıyanlarla görüşmüş, şüphelileri sorgulamış ve sonunda katilin tacir André Pascal olduğunu anlamıştım. Onu aradıysam da bulamamıştım, çünkü bir panayıra katılmak için Lille'e gitmişti. Bugün geri döneceğini muhbirimden öğrenince de Gare du Nord'un yolunu tutmuştum.

Lokomotif duman saçarak durdu. Çok geçmeden yolcular inmeye başladılar. André Pascal'ın fotoğraflarındaki görüntüsünü belleğimde canlandırarak yolculara baktım. Redingotlu erkekleri, uzun etekli, pelerinli, süslü şapkalı kadınları, golf pantolonlu çocukları, kasketli taşralıları, valiz taşıyan hamalları, gösterişli üniformaları içindeki askerleri ve siyah giysili rahipleri dikkatle süzdüm. Peron boşalırken içimi bir sıkıntı kapladı, çünkü trenden inenlerin arasında André'yi andıran kimse yoktu.

Gar memurlarından birine Lille'den gelecek başka tren olup olmadığını sordum. Yüzüme bakmadan "hayır," dedi şişman, pos bıyıklı adam. "Diğ er tren yarın sabah..."

Şefime ne söyleyeceğimi düşünerek endişe içinde binadan çıktım ve yaklaşan kupa arabaya durmasını işaret

ettim. Araba durunca şapkasını gözlerine kadar indirmiş bir rahip, kalabalığın arasından bir anda sıyrıldı ve ben-den önce davranıp arabaya bindi.

“Sıra bendeydi Aziz Peder,” dedim. “Bir yere yetişme-liyim.”

Göğsüne asılı haçı işaret ederek “benim işim de çok acil evladım,” dedi rahip ve sürücüye hareket etmesini söyledi. Ne yapacağını bilemeyen sürücü, gözlerini bana çevirdi.

“Aziz Peder,” diyerek devam ettim. “Ben bir polis de-dektifiyim ve...” Sözüm yarıda kaldı, çünkü rahip cebin-den bir tabanca çıkarmıştı.

Kendimi hemen yere attım. Rahibin silahından çıkan kurşunlar üzerimden geçti ve arkamda duran bir kadına isabet etti. İnleyerek yere yıkıldı sarışın kadın. İnsanlar panik içinde kaçıştılar. Gara doğru koşarken sırtına kurşun yiyen bir adam haykırarak basamaklara yığıldı. Sürücü arabadan atladı, kurşunlardan kaçmaya çalıştı. O sırada başıboş kalan atlar, silah seslerinden ürkererek ansızın şaha kalktılar, çıldırmış gibi koşmaya başladılar.

Çevredekilerin çığlıkları arasında ayağa kalktım ve arabanın arkasından koşmaya başladım. Bir yandan da rahibin bana neden ateş ettiğini düşünüyordum. Belki rahip gibi giyinmiş bir suçluydu ve polis olduğumu duyunca silahına sarılmıştı. Belki de André Pascal’dı. Tabii ya, tanınmamak için din adamı kıyafetine bürünmüş olabilirdi. Peronda rahipler gördüğümü anımsayarak dikkatsizliğim için kendime öfkelen dim.

Bir süre daha koştuktan sonra kupaya yetişemeyeceğimi anladım. Soluk soluğa yavaşladım ve arabanın nereye gittiğini anlamaya çalıştım. Derken, hiç beklemediğim bir şey oldu. Atlar gezici tiyatro grubunun arabasını çeken atlarla burun buruna geldiler. Kişneme seslerinin arasında kupa araba ansızın sarsıldı ve savruldu. Dengesini kaybeden rahip, arabadan fırladı ve acıyla haykırarak uzun süre yerde yuvarlandı. Elime geçmişti artık. Son gücümü toplayarak yeniden koşmaya başladım ve dizlerimin bağı çözülmek üzereyken yanına ulaştım.

Yerde sırt üstü yatan rahibin siyah giysileri paramparça olmuştu. Üzeri kanla kaplıydı. Boynunun, bacaklarının ve kollarının kırıldığını anlamak için doktor olmaya gerek yoktu. Dehşetle açılmış mavi gözleri gökyüzüne bakıyor, kanlı dudaklarından parçalanmış dişleri görünüyordu.

Yaşayıp yaşamadığını anlayabilmek için adamın yanına diz çöktüm. Soluğu kesilmiş, nabızı durmuştu. Sonra eğreti duran kanlı sakalını tuttum ve çektim. Takma sakalın gizlediği yüze dikkatle bakınca parçalanmış bedeninin André Pascal'ın cesedi olduğunu anlamam zor olmadı.

İzmir

Bir Ay Sonra

1

Simirna o gün çok sıcaktı. İnsanlar, Belle Vue'deki kafeleri doldurmuşlar, içkilerini ve kahvelerini yudumluyorlardı. Neşeli kahkahaları keman ve buzuki seslerine karışıyordu. Onlara bakarken Nora'yı düşünüyordum.

Nora çocukluk arkadaşımdı. Paris'te aynı mahallede oturuyorduk. Ermeni olan ailesinin kökleri Simirna'ya uzanıyordu. Genç kız, büyük annesinden duyduğu bu kenti bana da anlatır, şehrin manzaralarıyla dolu kartpostal ve fotoğraf koleksiyonunu sık sık gösterirdi. Simirna'yı göremeden ölürse gözleri açık gideceğini söylerdi. İşten çıkarıldıktan sonra dertleşmek için evine gitmiş, başıma gelenleri ona anlatmışım. Sıkıntılı hâlimi görünce Fransa'dan uzaklaşıp uzun bir tatile çıkmamı önermişti. Nereye gidebileceğimi sorduğumda da “Simirna'ya git Edmond,” demişti. “Orada kendini toparlar, sıkıntılarından uzaklaşırsın.”

Böylece hiç hesapta yokken Simirna'nın yolunu tutmuştum. Paris'ten Konstantinopolis'e Orient Express'le, oradan da Simirna'ya gemiyle yaptığım yolculuk oldukça huzursuz geçmişti. Çünkü Komiser Brion'un öfkeli sesi durmadan kulaklarımda yankılanmıştı. "Güvenimi boşa çıkardınız Edmond..." diyordu o ses. "André Pascal'ı sağ ele geçiremediniz... Beceriksizliğiniz yüzünden iki masum insan öldü... Gazeteler bize ateş püskürüyorlar... Emniyet Müdürü kellenizi istiyor... Beni zor durumda bıraktınız... Sizi işten çıkarmak zorundayım... Yoksa okkanın altına ben gideceğim... Başınızın çaresine bakın ve hemen ortadan yok olun..."

Evet, ortadan yok olmuştum ve artık Nora'nın dilinden düşürmediği Simirna'daydım. Café de Paris'de oturuyor, limandaki gemilere bakarken arkadaşım Yetvart Pamukyan'ın ismarladığı Türk kahvesini yudumluyordum.

Dalgınlaştığımı fark eden Yetvart, koluma dokundu. "Galiba yine anılara daldın," dedi alçak bir sesle.

"Anılar, sıkıntılı anılar..." diye mırıldandım. Ermenice cevap vermiştim.

Nora bana Ermenice öğretebilmek için iki sene uğraşmıştı. Onun istediği gibi bir öğrenci olamasam da Ermenicem hiç de fena sayılmazdı.

Nora'nın annesi Fransızdı. Bu yüzden evlerinde Ermenice konuşulmazdı. Nora babasından öğrendiği bu dili unutmamak için bana ders vermek istediğini söylemiş, ben de kabul etmişim. Sıkıntılı geçen o ders saatlerinin yıllar sonra işime yarayacağı hiç aklıma gelmemişti.

“Aldırma... Zamanla her şeyi unutursun,” dedi Yetvart. Sonra ceketinin cebinden çıkardığı sigara tabakasını bana doğru uzattı.

Bir sigara alıp ağızlığıma yerleştirdim ve yaktım.

Paris’te bir kafede dört yıl önce tanıştığım, tiyatrolarda, operalarda ve eğlence yerlerinde sık sık birlikte olduğum Doktor Yetvart Pamukyan, otuz beş yaşındaydı ve benden iki yaş büyüktü. Başarılı öğrencileri yurt dışında okutmak için Simirnalı Ermenilerin kurduğu eğitim derneği Usumnaser Ingerutyun tarafından Paris’e gönderilmişti. Tıp öğrenimini tamamlayınca da doğduğu kente geri dönmüştü. Bana yazdığı ilk mektubunda Surp Krikor Lusavoriç Hastanesi’nde doktorluk yaptığını belirtmiş ve kente yolum düşerse mutlaka ona uğramamı istemişti. Daha sonraki mektuplarında da bunu yinelemişti. Yıllar sonra hiç beklemediğim bir şekilde onu bulmuştum işte.

Yetvart, saatini yelek cebinden çıkarıp baktı. “Çok geçtikim, Edmond... Marta yolumu gözler.”

Marta, Yetvart’ın karısıydı. Arkadaşım evlendiğini iki yıl önce mektupla bildirmişti bana. Şehirdeki ilk günlerimde evlerinde kalırken karısını daha yakından tanımıştım. Çok güzel, hoşsohbet bir kadındı. Dalak dolması pişirmekte üstüne yoktu.

Yetvart, Ermeni Mahallesi’ndeki evine gitmek için gümrük binasının önünde bekleyen faytona bindi. Ben de Fransız Postanesi’ne gittim. Nora’ya yazdığım mektubu postaya verdim. Mektupta Simirna’da gördüğüm yerleri anlatmış, zarfa birkaç kartpostal yerleştirmiştim.

Postaneden ayrıldıktan sonra Frenk Mahallesi’ndeki pansiyonumun yolunu tuttum. Hava kararmış, sokak

lambaları yakılmıştı. Limanda demirleyen gemilerden yayılan ışıklar denizin üzerinde parıltılar oluşturunuyordu. Atlı tramvay durağının önünde bekleyenler, aralarında sohbet ediyorlardı. Lacivert ceketli, beyaz şapkalı erkekler, uzun elbiseli, şapkalı, ince şallı kadınlar kıyı boyunca uzanan eğlence yerlerini dolduruyorlardı.

Frenk Mahallesi'nin cumbalı ve pencereleri saksılarla dolu evlerinin önünden geçip kaldığım pansiyona ulaştım. Kapıyı çalıp açılmasını bekledim.

Pansiyonun sahibesi Hayganuş Külcüyan, dış kapının anahtarını müşterilerine vermiyordu. Ona göre pansiyonda kalanlar zamanında gelmeli ve kimseyi rahatsız etmeden odalarına çekilmeliydiler.

Kapıyı açtı Hayganuş ve “her zamanki gibi tam vaktinde geldiniz Mösyö Leblanc,” dedi. İri yapılı, dalgalı siyah saçlı, elli yaşlarda bir kadındı. Boynundaki zincirde gümüş bir haç vardı. Hiç çıkarmazdı onu.

Kadının elini öptüm. “Kurallarınıza saygım büyük, Madam...”

“Kuzum, bu kuralları yerleştirene kadar canım çıktı. Toprağı bol olsun, kocam herkese anahtar verirdi. İki sene önce görecektiniz burasını. Meyhaneden farksızdı ayol... Gece yarısı gelenler, anahtarını kaybedip sabaha karşı kapıyı yumruklayanlar...”

Kadının sözü uzatmasını engellemek için yorgun olduğumu söyledim ve iyi geceler diledim. Tırabzana tutunarak tahta basamakları çıktım.

Tek kişilik yatak, iki koltuk ve küçük bir dolaptan ibaretti odam. Balkon, sokağa bakıyordu. Pansiyonu Yetvart

bulmuştı. Hayganuş'un Kordelya'da boş duran bir evi daha vardı. İstersem orayı tutabileceğimi söylemişti Yet-vart. Ancak tutumlu davranmak zorunda olduğum için buna yanaşmamıştım.

Şapkamla ceketimi çıkarıp askıya astım. O sırada Hayganuş'un ayak sesleri koridorda yankılandı. Her akşam yaptığı gibi pencereleri kontrol ediyordu. Pansiyonda benden başka iki kişi daha kalıyordu. Üç müşteri geçen hafta ayrılmıştı. Bir İtalyan müşteri de dün sabah odasını boşaltmıştı. Yerlerine gelen olmamıştı henüz. Bu duruma çok sıkılıyordu Hayganuş.

Pansiyona geldiğim ilk günlerde, bütün hayat hikâyesini anlatmıştı bana. Erciyes Dağı'nın eteklerinde bir Ermeni köyünde doğmuştu. Annesi onu doğurduktan üç ay sonra veremden ölmüştü. Babası bakkallık yapıyordu. Eşini kaybedince dükkânına uğramaz olmuş, kendini içkiye vermişti. Kardeşi olmadığı için Hayganuş'un hayatı yalnızlık içinde geçmişti. Bir akşam babası oturduğu içki masasından kalkamamış, kadehlerin üstüne yığılarak can vermişti. İki yaşındaki Hayganuş'a teyzesi sahip çıkmış, onu Sivas'a götürmüştü. On sekiz yaşına kadar orada yaşamıştı. Protestan misyonerlere rehberlik eden kocasıyla da Sivas'ta tanışmıştı. Adam, görevini tamamlayıp Simirna'ya dönmek üzereyken evlenme teklif etmişti genç kıza. Bir süre sonra görkemli bir düğünle evlenmişler ve Simirna'ya gelmişlerdi.

Yatağa uzandım, ellerimi başımın altında birleştirdim. Paris'i bir daha ne zaman görebileceğimi düşündüm.

Sabah yataktan kalkar kalkmaz giyindim, alt kata indim. Sofadaki ikonaliğın yanından geçip yemek odasına girdim. Hayganuş Külcüyan, masalardan birinde oturan William Courtney'e çay servisi yapıyordu.

London and Lane sigorta şirketinin müfettişiydi William. Bölgedeki acenteleri denetlemek için üç ay önce İngiltere'den geldiğini söylemişti. İnce yapılı, seyrek kızl saçlı biriydi. Sivri burnunun üzerindeki gözlüğü düşecekmiş gibi duruyordu.

Selam verdikten sonra pencere kenarındaki masaya oturdum. Jambon, omlet ve boyozdan oluşan kahvaltıma başladım. Hayganuş, semaverden ve porselen demlikten doldurduğu çay fincanını masama bıraktı ve odadan çıktı. William Courtney'nin konuşmaya niyeti olmadığını anlayınca ben de sesimi çıkarmadım ve kahvaltımı bitirdim. Pansiyonun bir başka müşterisi Atinalı ithalatçı Nikolos Markas odaya girerken de şapkamı alıp pansiyondan ayrıldım.

Hava çok güzeldi. Güneşin sıcaklığı rüzgârın tatlı esintisine karışıyordu. Rıhtımda sıralanan gemileri seyrederek Belle Vue boyunca yürümeye başladım. Gümrük depolarını geçtikten sonra kalabalığı yarararak caddenin karşı tarafına geçtim, Masis Nalbantyan'ın bürosunun bulunduğu binaya girdim.

Masis Nalbantyan avukattı. Ermenilerin Kutsal Haç Yortusu Khacverats sırasında Yetvart tanıştırmıştı bizi. Avukat, Frenk Mahallesi'ndeki evinde khavitz tatlısını kaşıklarken benimle yakından ilgilenmişti. Eskiden polis olduğumu öğrenince de işlerine yardımcı olacak bir

araştırmacı aradığını söylemiş ve konuyu görüşmek için beni bürosuna davet etmişti. Buluşma saati gelmişti işte. Gıcırdayan basamakları çıktım ve avukatın bürosunun kapısını çaldım.

Tıknaz, gür siyah saçlı genç bir adam açtı kapıyı. Yirmili yaşların sonunda gösteriyordu. Damalı yelek giymişti. Kollarında siyah kolluklar, boynunda kalın kravat vardı. Soran gözlerle yüzüme bakınca geliş nedenimi söyledim. Başını hafifçe eğerek içeri aldı beni.

Evrak dolu küçük bir masada oturan Masis Nalbant-yan, beni görünce ayağa kalktı ve kalın kollarıyla boynuma sarıldı. Oldukça şişmandı. Siyah pos bıyıkları gürdü. İlk karşılaştığımızda bana elli yaşında olduğunu söylemişti ama daha yaşlı gösteriyordu.

Avukatın çalışma odasına geçtik ve kadife kaplı koltuklara oturduk. Denizi gören odada geniş bir masa, çiçek dolu vazoların yerleştirildiği iki sehpa ve kalın kitapların sıralandığı kitaplık vardı. Duvarlarda iki yağlı boya tablo ve haç asılıydı.

“Konuyu biliyorsunuz,” dedi adam, ellerini iri göbeğinin üzerinde birleştirerek. “Bu yüzden sözü uzatmayacağım. Üzerimdeki ağır yükü benimle paylaşacak birine ihtiyacım var. Kutsal Haç Yortusu’nda konuştuğumuz gibi, birlikte çalışma önerime ne dersiniz?”

“Sizinle çalışmaktan onur duyarım,” dedim. “Ancak bu ülkedeki hukuk sistemi hakkında hiç bilgim yok.”

“Önemli değil dostum. Sizden beklediğim iş, uğraştığım davalar hakkında araştırmalar yapmanız. Eh, eskiden polis olduğunuza göre kolayca başarabilirsiniz.”

Paris'te soruşturduğum olayları düşünerek gülümsedim. “Endişeniz olmasın. Araştırma yapmakta üstüme yoktur. Ama bu şehri ve insanlarını yeterince tanımıyorum.”

Elini kaldırarak sözümü kesti:

“Size kapıyı açan Garbis, doğma büyüme buralıdır. Çevresi de geniştir. Size her zaman yardımcı olur.”

“O da avukat mı?”

“Konstantinopolis'te hukuk okudu. Göreceksiniz, çok çalışkan, kendi hâlinde efendi biridir.”

Masis'in benimle çalışmak arzusunda olduğu belliydi. Yine de adamın beklentilerini boşa çıkarmaktan endişeliyordum. “Sizin de bana yardımcı olacağınıza eminim. Yine de Baron Nalbantyan...”

Ellerini hızla dizlerine vurdu. “Biraz cesur olun Mösyö Leblanc! Artık Simirnalı sayılırsınız. Hemen bir iş bulmalısınız.”

Haklıydı. Geçimimi sağlayabilmek için para kazanmam gerekiyordu. Hayatımı Yetvart'dan borç alarak sürdüremezdim. Kararımı verdim ve “peki, Baron Nalbantyan...” dedim. “Teklifinizi kabul ediyorum.”

Kollarını iki yana açtı adam. “İşte bu kadar! Şimdi gidip kahve içelim, purolarımızı tütürelim ve ücretiniz hakkında görüşelim.”

Odadan çıktık. Garbis, bizi görünce ayağa kalktı.

“Mösyö Leblanc'la anlaştık,” dedi Masis. “Artık işlerin yoğunluğundan şikâyet edip durmazsın.” Bir kahkaha patlattı sonra.

Başını yana eğdi diğeri. “Çok memnun oldum,” dedi. “Bu günün gelmesini dört gözle bekliyordum.”

Masis, papyon kravatını düzeltirken, “biz kahve içip ayrıntıları konuşmaya gidiyoruz,” dedi. “Bize katılmak ister misin?”

Yazması gereken dilekçeler olduğunu söyledi genç adam ve teklifi kabul etmedi.

Masis, böğrüne dirsek attı. “Garbis işten başını kaldırmaz, sonra da şikâyet eder... Neyse, biz gidip keyfimize bakalım. O da evrakla boğuşsun”

Binadan çıkıp Nalpas Pastanesi’ne kadar yürüdük.

Avukat, kahve ve puro keyfini maaş pazarlığıyla bozmak istemediğini söyledi. Koluma girerek ödeyeceği ücreti açıkladı.

Nazlanmadan kabul ettim.

Nalpas’a girer girmez köşedeki masaya yöneldi Masis ve neşeyle bağırdı:

“Boğos, bakıyorum, işi gücü bırakmış keyif yapıyor-sun! Yahu sendeki keyif sultanda yok!”

Esmer, yüzü kırışıklarla dolu, ince bıyıklı adam, doğrularak bize baktı. “Benimle uğraşacağına kendine bak sen. Davan yok mu bugün?”

Bir sandalye çekti Masis. Koluma asılarak yanına oturttu beni de. “Bu, Boğos Kilciyan,” dedi. “Gelmiş geçmiş en iyi çömlek ustasıdır. İzmir Çarşısı’nda dükkânı var. Bir gün git de gör...” Sonra beni tanıttı adama.

Derin derin iç çekti Boğos ve sordu:

“Siz kimlerden kaçtınız Edmond?”

Ne diyeceğimi bilemeden ağzımda laf gevelerken Masis, benim yerime karşılık verdi:

“Onun kimseden kaçtığı ettiği yok. İş aramak için gelmiş buraya.” Sonra bana döndü ve kulağıma fısıldadı: “Ona aldırma sen. Eskiden Urfa’da yaşıyormuş. Sultan’ın Hamidiye Alayları’ndan çapulcular saldırılara başlayınca karısı ve kızıyla kaçmış oradan. Gördüğü herkesin askerlerden ve hafiyelerden kaçtığını sanır.”

Konuyu değiştirmek için “dükkânınıza geleceğim Baron Kilciyan,” dedim. “Eserlerinizi görmek isterim.”

Siyah gözlerini yüzüme dikti çömlekçi. “Masis’in dükkân dediğine bakmayın siz. Koskoca bir atölye orası...”

Bir kakhaha savurdu ve “yok artık!” diye güreledi avukat. “Kümes ne zaman atölye oldu?”

Aldırmadan devam etti Boğos:

“Karımla birlikte çalışıyoruz, Mösyö Leblanc... Onu da tanımanızı isterim.”

Avukat kahve siparişi verirken Boğos ayağa kalktı. Garsonun avucuna paraları bırakırken “senin hesabını da ödüyorum, pinti herif,” dedi avukata ve omzuna sertçe vurdu.

“Elime geçersin sen... Düşersin bir gün mahkemeye,” diye adamın arkasından seslendi Masis.

Gülüşerek kahvelerimizin gelmesini bekledik.

Fincanlarımızı likör ve puro eşliğinde boşalttıktan sonra “biraz da iş konuşalım,” dedi patronum ve ağzından duman saçarak anlatmaya koyuldu: “İki ay önce Ermeni Cemaati’nden Harutyun Bakırcıyan ve kızı Ağavni bir cinayete kurban gittiler. Tanrı kimseye böyle ölüm

vermesin. Neyse... Aile, Kayseri kökenliydi. Harutyun, on yıl kadar önce göçmüştü Simirna'ya. Geçen sene karısı ölünce de kızıyla tek başına kalmıştı. Başka çocuğu da yok. Adamın mirasçısı olup olmadığını araştırırken Marsilya'da yaşayan bir erkek kardeşi olduğunu öğrendik. Adam bize bazı belgeler gönderdi. Senden istediğim, bu Fransızca belgeleri incelemen, sahte olup olmadıklarını anlaman."

"Merak etmeyin, en kısa zamanda bitiririm," dedim.

"Bundan eminim. Bana güven veriyorsun."

Dedektiflikten gelme alışkanlığımla sordum:

"Katil yakalandı mı bari?"

"Ne yazık ki hayır... Zaptiye birçok şüpheliyi içeriye alıp falakaya yatırdı ama bir şey çıkmadı. Herhâlde elini kolunu sallayarak aramızda dolaşıyordur herif."

"Belki de şehri terk etmiştir."

"Olabilir elbette. İyi ki o sırada burada değildiniz. Tüyler ürperticiydi cinayetler. Ermeni Mahallesi'nde yaşayanlar, kâbus dolu günler geçirdiler."

"Niçin böyle söylüyorsunuz?"

Purosundan derin bir nefes çektikten sonra dalgın bakışlarla mırıldandı:

"Harutyun'u öldüresiye dövmüş katil. Parmaklarını kırmış. Kızın yüzünü de bıçakla doğramış. Sonra gırtlaklarını kesmiş."

"Demek işkence yapmış..." dedim parmaklarımı çenemde dolaştırırken. "Herhâlde bir şeyler öğrenmek istiyormuş."

“Ben de öyle düşünüyorum. Polis de aptal değil ya, araştırmayı buna göre sürdürüyordur. Beklemekten başka çaremiz yok.” Cinayet hakkında daha fazla konuşmak istemiyor gibiydi. Purosunu söndürdü ve şapkasını başına geçirdi. “Benim adliyeye gitmem gerek. Sen de büroya dön ve çalışmaya başla.”

Hesabı ödedikten sonra dışarı çıktık. Gümrük depolarına kadar konuşmadan yürüdük.

2

Bakırcıyan Ailesi'nin miras işinde bir sorun yoktu. Marsilya'dan gönderilen resmî belgeler sahte değildi. Dosyayı yanımdaki masada oturan Garbis'e uzatırken "bundan sonrası artık senin işin," dedim.

Dosyaya şaşkınlıkla baktı ve "bravo yahu!" diye mırıldandı. İşi bu kadar çabuk tamamlamamı beklemiyordu anlaşılan. Ardından devam etti: "Keşke ben de senin kadar hızlı çalışabilseydim."

"En basit işin üzerinde bile çok duruyorsun," diye karşılık verdim. "Basit belgelere çok kafa yoruyorsun." Onunla tanışalı henüz birkaç gün olsa da ince eleyip sık dokuyan biri olduğunu anlamıştım.

"Haklısın... Olur olmaz şeylere kafamı takıyorum. Beatris de senin gibi düşünüyor. Bana hep ayrıntılarda boğulduğumu, boşuna zaman kaybettiğimi söyler."

"Beatris kim?"

"Sevdiğim kız... Noel'den önce evlenmeyi düşünüyoruz."

Kapının almasıyla sohbetimiz kesildi.

Garbis kapıyı açınca Yetvart içeri girdi. Beyaz şapkası elindeydi. Masamdaki kâğıt tomarını işaret ederek “bakıyorum soluk aldırıyorlar sana,” dedi.

Benim yerime Garbis cevap verdi:

“Evrak dayandıramıyoruz ona.”

Duvardaki saatin gongu on ikiyi vurdu o sırada.

“Yemek saatini kaçırmayalım,” dedi Yetvart.

İki b  kl  m oldu avukat. “Baron Nalbantyan burada yokken ayrılmam doğru olmaz. Bilirsiniz, bu konularda çok hassastır.”

İsrar etmeden “sen bilirsin,” dedi Yetvart ve kolumdan çekti beni. Garbis’in bizimle gelmesini istemiyor gibiydi.

Birlikte binadan çıktık. Bir faytona durmasını işaret etti arkadaşım. Arabaya bindikten sonra “yemekleri lezzetli bir T  rk lokantası biliyorum,” dedi. “Ama   nce bir yere uğrayacağız. Halletmem gereken   nemli bir iş var.”

Merakla sordum:

“Ne işi?”

Yanıma biraz daha yaklaştı ve kulağıma fısıldadı:

“Geçen ay Taşnaksutyun’lu militanlar, Konstantinopoliste Osmanlı Bankası’nı bastılar. Korkunç olaylar oldu. Sultanın hafiyeleri Ermenileri daha sıkı izliyor artık.”

“Yapman gereken işle bu olayın ilgisi ne?”

“İlgisi ş  ...” dedi sesini biraz daha alçaltarak. “Hafiyelerden kaçan Ermeni bir dostum için sahte kimlik hazır-

latmam gerek. Ortalıkta görünmek istemiyor. Bu yüzden benden rica etti.”

“Bu işi yapabilecek bir tanıdığın var mı?”

Başını sallayarak “elbette var,” dedi.

“Güvenilir biri, değil mi?”

“Onu iyi tanırım. Senin de gelmeni istedim çünkü hafiyelerin peşime takılıp takılmadığını anlarsın. Ne de olsa polis gözü var sende.”

Demek ki bu yüzden Garbis’in yanımızda olmasını istememişti. “İçin rahat olsun,” dedim gülümseyerek. “Gözümünden bir şey kaçmaz.”

Bir süre sessiz kaldıktan sonra ansızın “bak, aklıma şimdi ne geldi,” dedi Yetvart. Yüzüne merakla baktığımı görünce devam etti: “Pansiyondan çıkıp Haynots’ta yaşamaya ne dersin?”

“Boş bir ev buldun galiba.”

“Bir ailenin boşalttığı güzel bir ev var. Kiralamak isteyen olursa verelim diye anahtarı bize bıraktılar.”

Öneri hoşuma gitmişti. Artık Masis Nalbantyan’dan düzenli şekilde maaş alacağım için eve yerleşmemde bir sakınca yoktu. Kirayı ödeyebilirdim. Arkama yaslanarak “o hâlde bir an önce taşınayım,” dedim.

İzmir Çarşısı’na vardığımızda ezan okunuyordu. Müslümanlar, şadırvanlarda toplanmış abdest alıyorlardı. Dükkânların açık kapıları önüne tabureler yerleştirmişlerdi. Çeşitli ülkelerin bayrakları kapı önlerinde ve balkonlarda sallanıyordu. Farklı lisanlardaki tabelalar, kapılara ve beyaz duvarlara asılmıştı. Dükkânların tenteleri güneşten korunmak için açılmıştı.

Bir binanın önünde durduk. Yetvart, kapıya vurdu ve bekledi. Ben de çevreye bakındım. Şüpheli biri çarpmadı gözüme.

Sarışın bir kız açtı kapıyı. On dört on beş yaşlarında gösteriyordu. Uzun etek ve yelek giymiş, beline önlük bağlamıştı. Görüşeceğimiz kişinin yardımcısı olmalıydı.

Hanımıyla konuşmak istediğimizi söyledi arkadaşım. Genç kız, kapıyı kapatıp basamaklara yöneldi. Biz de peşine takıldık ve merdivenin sonundaki geniş odaya girdik. Tahta masanın üzerine kumaş parçaları, makaslar, düğmeler, kurdeleler, makaralar ve dikiş iğneleri yayılmıştı. Askılara elbiseler asılmıştı.

Dikiş makinesinin başında oturan kadın, bizi görünce başını kaldırdı. Tahminime göre otuzlu yaşlardaydı. Siyah saçları elbisesinin vatkalı omuzlarına kadar iniyordu. Yüzünde hafif bir makyaj vardı. Gizemli bir güzelliğe sahipti.

“Bir arkadaşım için sahte kimlik gerek Maryam,” dedi doktor. Adam hakkında bilgi verdikten sonra da “kısa sürede hazırlarsın, değil mi?” diye sordu.

“Üç gün sonra, akşam yedide gelip alın. Zamanında gelmezseniz belgeyi yakarım. Bir daha da yapmam.”

Yetvart, gözlerini üzerime çevirip kimliği benim alıp alamayacağımı sordu. Buraya sık sık girip çıktığının görülmesini istemiyordu anlaşılan.

“Merak etme, ben alırım,” dedim. O sırada kadının adını nerede duyduğumu düşünüyordum. Birden hatırlayverdim. Yetvart’ın karısı Marta, zaman zaman dikiş iş-

lerinde yardımcı oluyordu ona. Evlerinde kaldığım sırada geçmişti ismi.

Yetvart kadınla konuşmaya devam ederken vakit geçirmek için sehpanın üzerinde duran gazeteye uzandım.

“Arevelyan Mamul gazetesi,” dedi Maryam. “Doğu Basını demektir. Simirna’da yayımlanıyor.”

Yetvart atıldı:

“Edmond’un Ermenicesi fena sayılmaz. Üstelik yakında Haynots’a taşıyor.”

Soğuk bir tebessümle beni süzdü Maryam. “Memnun oldum,” dedi genizden gelen bir sesle.

Kadına veda edip binadan çıktık.

“Demek, bir kadın yapacak bu işi,” dedim.

“Endişelenmene gerek yok. Maryam aslından ayırt edilemeyecek belgeler hazırlar.”

“Kocasıyla birlikte mi yapıyor bu işi?”

“Maryam duldur. Sahte belge düzenlemeyi kocasından öğrenmiş. Dükkânın arkasındaki odada yapar bu işi. Matbaacı Asadur da ona yardımcı olur.”

“İyi örgütlenmiş anlaşılan. Matbaacı da çalıştırdığına göre...”

“Aslında Asadur kitap, broşür filan basar. Bunları Ermenilere el altından dağıtır. Gündüz pek göremezsin onu.”

“Maryam’ın kocası nerede şimdi?”

Durgunlaşarak sorumu cevapladı Yetvart:

“Bir gece Maryam’ı dövüp hastanelik ettikten sonra çekip gitmiş. İki gün sonra cesedini denizden çıkarmışlar.

Aşğılık herifin tekiydi zaten. Polis, Maryam'dan şüphelendi ama kanıt bulamadı. Yine de kadıncağzın başı çok ağrıdı.”

Başka söz etmeden yürüdük, lokantanın önünde durduk.

Sarıklı ve beyaz önlüklü şişman bir adam karşıladı bizi. “Oo, Yetvart Efendi... Hoş geldiniz, hoş geldiniz...” dedi.

“Bir arkadaşımı getirdim Mustafa Efendi,” dedi doktor. “Yemeklerinin tadına ilk kez bakacak.”

Gülümseyerek süzdü beni pos bıyıkları kırışmış adam. “Beyzadelere kapım her zaman açıktır. Buyurun bakalım...”

Cami çıkışında dükkânı dolduran esnafın, zanaatkârların arasına karıştık ve ocağın yanında bir masa bulduk kendimize.

Bavulumu topladıktan sonra Hayganuş'a veda etmek için odasına gittim. Yaban mersini likörü içerken biraz sohbet ettik. Sık sık uğramamı söyledi, aylık oturma süremi doldurmadığım için paramın bir kısmını geri verdi. Küçük kadehteki likörü bitirdikten sonra onu yanaklarından öptüm ve pansiyondan ayrıldım.

Binanın önündeki faytonda Yetvart beni bekliyordu. Faytoncu kamçıyı indirdi ve araba hareket etti.

“Önce bavulunu evine bırakalım,” dedi Yetvart. “Nelere ihtiyacın olduğunu da tespit edelim.”

“Fazla bir Şeye ihtiyaım yok. Bavulumdakiler yeter Şimdilik.”

“Akşam yemeklerini bizimle yersin. Zaten buraya ta- Őındıđını   renen aileler her akşam yemeğe davet eder- ler seni. Yemek gönderenler de olur.”

“Desene, sultanlar gibi yaŐayacađım.”

“Gelinlik kızları olanlar da var Edmond,” derken sertçe vurdu sırtıma. “Haydi, iyisin yine... Evlenir, buraya yer- leŐirsin artık.”

Gülümsemekle yetindim.

Atlı araba Hırıpsımyants Okulu’nu geçtikten sonra Surp İdepanos Kilisesi tarafına doğru ilerledi. Dar sokak arala- rında yol aldı ve iki katlı bir binanın önünde durdu.

“İŞte yeni evin,” dedi doktor ve cebinden anahtarı  ı- kardı.

Çevredeki evlerin perdeleri ve panjurları aralandı, ka- falar dışarı uzandı. Meraklı bakışlar üzerime dikildi, fısıl- tılar kulağıma kadar geldi.

Yetvart kapıyı açtı ve lambayı yaktı. Birlikte odaları do- laŐtık, mobilyaların sağlam olup olmadıklarına baktık. Bu evde rahatça yaŐayabilirdim.

Alt kata indikten sonra elini karnına vurdu Yetvart. “Artık gidelim. Acıktım.”

“Yatak takımı bulmam gerek.”

“Marta ayarlar bir Şeyler. Yemekten sonra getiririz.”

Sokakta yürürken meraklı bakışlar bize döndü yine. Herkes yeni komŐuyu görmüştü. Şimdi kendi aralarında kimin nesi olduğumu tartışıyorlardı.

Yetvart'ın evi iki sokak ilerideydi. İlk sokağı geçtiğimizde bir hırıltı geldi kulağıma. Arkadaşım da duymuş olmalıydı ki merakla sağa sola bakındı. Bir şey göremeyince yolumuza devam ettik. Ancak yürüdükçe daha da arttı ses. Yerde debelenen bir karaltı belirdi o sırada. Kurt kırması siyah bir köpek, gırtlğından gelen iniltiyle kıvrıyor, patilerini savurup duruyordu. Bizi fark edince başını kaldırdı, garip sesler çıkardı. Başı yana düştü tekrar.

“Uzak dur!” diyerek kolumdan çekti Yetvart.

Köpeğe dikkatle bakınca salyalarının arasına karışan köpükleri fark ettim.

Evlerden birinin kapısı açıldı o sırada. İri yapılı bir adam dışarı çıkıp köpeğe doğru yaklaştı.

“Dikkat et, Kevork!” diye bağırdı Yetvart. “Köpeğin kudurmuş galiba!”

Eliyle hayvanın karnını tuttu adam. “Kudurmuş köpek böyle olmaz. Galiba midesini bozacak bir şey yemiş sokakta.”

Kevork köpeği okşarken hırıltılar çıkararak doğrulmaya ve sahibine yaklaşmaya çalıştı hayvan. Dilini çıkarıp adamın elini yalamaya çalışırken çırpındı ve aniden hareketsiz kaldı.

Kevork, doktora döndü. “Öldü galiba,” dedi fısıldarcasına.

Yetvart bir süre tereddüt ettikten sonra hayvanın yanına gitti, elini köpeğin boynuna dokundurdu. “Evet, ölmüş.”

Güçlkle ayağı kalktı cüsseli adam. Düşünceli bir şekilde elini yanağında gezdirdi. “Nasıl olur bu? Bir saat

önce hiçbir şeyi yoktu. Hoplayıp zıplıyordu. Dışarı çıkmak istediğini anlayınca kapıyı açtım ve şimdi de ölüsüyle karşılaştım.” Sesi titriyordu.

“Az önce söyledin ya, midesini bozacak bir şey yemiştir sokakta.”

Söze karıştım:

“Zehirlenmiş olmasın sakın.”

İki adam önce bana sonra köpeğe baktılar.

Kevork’un soru soran bakışlarını görünce kendimi tanıttım.

Yetvart bundan böyle mahallede yaşayacağımı, Masis’in yanında işe başladığımı söyledi.

Kevork Demirciyan yeniden köpeğinin üzerine eğilirken yanından ayrıldık ve arkadaşımın evine doğru yürüdük.

Yetvart’ın evi cumbalı ve panjurlu iki katlı beyaz bir binaydı.

Kapıyı açan Marta “yemek soğuyor, nerede kaldınız?” diye sitem etti. Kızıl saçlı, yeşil gözlü, zarif bir kadındı. Yakaları dantelli, ince belini bir kuşağın sardığı mor bir elbise giymişti. Kulaklarından küpeler, uzun boynundan bir gerdanlık sarkıyordu.

Bu evde kaldığım günlerde uzun uzun anlatmıştı hayatını Marta. Ailesinin kökeni, Zeytun’a dayanıyordu. Ataları, kırk yıl kadar önce oradan ayrılmışlar ve Simirna’ya yerleşmişlerdi. Ailesi, matbaacılıkla uğraşıyordu. Babası, mesleğini Simirna’da da sürdürmüş, üç sene önce sıcak bir yaz gününde ölmüştü. Bundan iki yıl sonra annesi,

yaşlı bir muhasebeciyle evlenmiş ve Tiflis'in yolunu tutmuştu. Hiç görüşmüyorlardı artık. Anlattıklarını dinlerken Marta'nın annesine içten içe öfke duyduğunu anlamıştım. Hiripsimyants'ta öğrenciyken dikiş dikmeyi öğrenmişti Marta. Şimdi ara sıra Maryam Dadriyan'ın dükkânına gidiyor, ona yardımcı oluyordu. Bazen de yoksul Ermeni öğrencilere yardım amacıyla kurulan Kıtasi-rats Ingerutyun'da çalışıyordu.

Oturma odasında biraz sohbet edip yorgunluğumuzu attıktan sonra yemek odasına geçtik ve şamdanların dizildiği masaya keyifle kurulduk. Kaburga dolması, kayısı, bademli pilav ve işbalyan tatlısı pişirmişti kadın. Yemeklerimizi yerken şaraplarımızı yudumladık. Marta, Haynots'taki yaşamı anlattı bana ve komşularım hakkında bilgi verdi. Geçen gün karşılaştığım Boğos Kilciyan'la aynı sokakta oturduğumuzu öğrendim. Garbis Fırıncıyan da yakın bir yerde yaşıyordu. Kevork Demirciyan'la tanışmıştım zaten. Diğerlerini de zamanı gelince göürdüm nasılsa. Kapımın sık sık çalınacağını söyledi Marta.

Merak ettiğim asıl konu, cinayete kurban giden Harutyun ve Ağavni Bakırcıyan'ın evlerinin nerede olduğuydu. Evin çevresinde şöyle bir tur atsam, hatta fırsatını bulup içeri girsem hiç fena olmazdı doğrusu. Niyetimi söylemek dilimin ucuna kadar geldiyse de kendimi güçlkle zapt ettim. Korkunç cinayetten söz açarak akşam yemeğinin tadını kaçırmak istemedim.

Yemekten sonra kahvelerimizi ve likörlerimizi içip pularımız tüttürdük. Marta bir ara yanımdan ayrıldı ve ihtiyacım olan yatak takımını hazırladı.

Saat onu geçerken Yetvart’la birlikte çıktık. Yatak takımının içinde olduğu hurcu iki ucundan tutarak evime doğru yola koyulduk.

Sokaklarda kimse yoktu. Panjurlar kapatılmış, perdeler çekilmiş, lambalar söndürülmüştü. Kevork Demirciyan’ın l köpeği ortalıkta görünmüyordu. Artık toprağın altında olmalıydı.

“Kevork ne işle uğraşıyor?” diye sordum.

“Kuyum ustasıdır. Çok iyi mcehverler tasarlar. Karısı da yardımcı olur ona. İzmir arşısı’nda dükkânı var.”

Başka konuya geçtim:

“Marta’nın Maryam Dadriyan’la çalışması tehlikeli değil mi? Kadının karanlık işlerle uğraştığını düşünürsek...”

Sözümü kesti:

“Bunu zaman zaman ben de düşünüyorum Ancak ocuğumuz olmadığı için Marta çok sıkılıyor. Annesine hâlâ kızıyor, kardeşlerinin ilgisizliğinden yakınıyor. Eğer çalışmazsa bunalıma girecek. Çok duygusal olduğunu anlamışsındır.”

“Başka bir uğraş edinebilir.”

“Dikiş dikmekten hoşlanıyor. Maryam’ın da kocası yüzünden yaşadığı tatsız olaylardan sonra kendini toparlayabilmesi için bir dosta ihtiyaı var. Birbirlerini oyalıyorlar işte. Tehlike konusuna gelince... Endişelenme, Maryam işlerini çok sağlam yapar.” Hurcun ağırlığının da etkisiyle soluk soluğa kalmıştı konuşurken.

Evime yaklaşırken köşede kupa bir araba belirdi ve ilerimizdeki sokağa saptı.

“Gecenin bu saatinde gelen kim ola ki?” diye sordum.

Atlı arabanın arkasından bakarken “Ohannes Demir-ciyen,” dedi Yetvart. “Kevork’un erkek kardeşi. Simirna-Aidin Ottoman Railway Şirketi’nde demiryolu memuru. Daima geç gelir eve.”

Saatine baktı Yetvart ve “biraz daha dolaşalım,” dedi. “Matbaacı Asadur, az sonra görünür. Seni tanıştırmak istiyorum onunla.”

Sokaklarda dolaşırken Yetvart, mahalle hakkında bilgi verdi. Kimin nerede oturduğunu söyledi. Dar bir sokağa girdiğimizde de “işte Asadur geliyor,” dedi.

Uzun boylu bir adam hızlı adımlarla yürüyordu. Elinde bir valiz taşıyordu. Yetvart ısıklık çalınca bizi fark etti ve yanımıza geldi.

“Sana arkadaşım Edmond Leblanc’ı tanıtayım,” dedi Yetvart. “Artık mahallemizde yaşayacak.”

Panama şapkalı, ince bıyıklı adam elimi sertçe sıkarken gülümsedi. “Umarım, Haynots’ta güzel günler geçirirsiniz.”

Polisliğim tuttu o anda. “Yüzüğünüz ve kol düğmeleriniz parlıyor. Karanlıkta bile hafiyelerin dikkatini çekebilir. Onları takmasanız iyi olur.”

“Haklısınız... Ama Diyarbekir’deki yangında ölen babamdan yadigâr bunlar. Hiçbir zaman çıkarmayacağım.” Çok kararlıydı.

Yetvart, konuyu değiştirmek istercesine adama sordu:

“Yayımladığın yeni bir şey var mı?”

“Vaspurakan’daki olaylar hakkında bir kitapçık bastım. Arkadaşlar dağıtmaya başladılar. Ben de birkaç yer dolaştım ve valizimi boşalttım.”

“Bir arkadaşım için sahte kimlik belgesine ihtiyaç var. Maryam temasa geçecek seninle. Bir an önce tamamlayabilirsen iyi olur.”

“Merak etmeyin. Zamanında hazır olur,” dedi adam ve artık evine gitmesi gerektiğini söyledi.

Matbaacı karanlıkta kaybolurken biz de yolumuza devam ettik ve evimin bulunduğu sokağa ulaştık. Eve girdik, merdiveni güçlükle çıktık ve hurcu yatağın üstüne soluk soluğa fırlattık.

Alnındaki teri elinin tersiyle silerken “sabah kahvaltısına beklerim,” dedi arkadaşım.

“Sahildeki pastanelerden birinde karnımı doyururum. Beni düşünme.”

“Peki... Fikrini değiştirirsen gel...”

Yetvart gittikten sonra hurcu açtım ve yatağımı hazırladım. Bavulumdan çıkardıklarımı dolaba yerleştirdim.

Sonra yatağa girip düşüncelere daldım. Yetvart ve Marta Pamukyan’ın, Masis Nalbantyan’ın, Garbis Fırıncıyan’ın, Boğos Kilciyan’ın, Kevork Demirciyan’ın, Maryam Dadriyan’ın ve Hayganuş Külcüyan’ın görüntüleri, âdeta bir resmigeçit yapıtlar belleğimde. Aralarında iki bulanık siluet de dolaşıyordu. Baba kız Bakırcıyanlardı onlar. Niçin öldürüldüklerini çok merak ediyordum. Kafamda belirsiz bir görüntü daha oluşuyordu. Onların katilinin görüntüsü...

Güneş doğarken evden çıktığımda sokakta başka kim-
senin olmayacağını ve meraklı gözlere görünmeden iş ye-
rime gidebileceğimi umuyordum. Oysa Kevork Demirciyan,
yanında biriyle, önümde yürüyordu. Ayak seslerimi duy-
muş olmalıydı ki başını çevirdi. “Oo, Mösyö Leblanc...”
dedi gülümseyerek. “Bakıyorum, siz de erkencisiniz.”

“Çalışmaya her zaman erken başlarım,” dedim.

“İyi iyi... Masis, bayılır sizin gibilere. Kendisi göbeğini
yayıp geç vakitlere kadar uyusa da yanında çalışanların işe
erken gelmelerini ister. Bu yüzden Garbis bir deri bir ke-
mik kaldı.” Ardından da keyifli bir kahkaha savurdu.

Diğer adam bana döndü ve elini uzattı. “Adım, Ohan-
nes Demirciyan... Haynots’a hoş geldiniz.”

“Tanıştığımıza memnun oldum, Mösyö.”

“Ağabeyim Paris’ten geldiğinizi söyledi. Bana orayı an-
latırsanız çok memnun olurum. Günün birinde gitmeyi
düşünüyorum.” Bunları Fransızca söylemişti.

Ben de aynı şekilde karşılık verdim:

“Büyük bir zevkle...”

Surp Mesrobyan Okulu’nun önünde Ohannes ayrıldı
yanımızdan.

“Köpeğinin ölmesine çok üzüldüm,” dedim Kevork’a.
“Ben de hayvanları severim.”

Kalın bıyıklarını sıvazladı esmer adam. Siyah gözlerinde
hüzün vardı. “Üç yıl önce sokakta bulmuştum onu. Mas-
karanın tekiydi. Gömerken ağlayacaktım neredeyse. Karım
da öyle.” Birden sustu ve olduğu yerde kalakaldı.

“Bir şey mi oldu?” diye sordum.

Cevap vermeden yeniden yürüdü. Onun gördüğünü ben de fark ettim o anda. Boş arsada iki köpek hareket-siz yatıyordu.

Hayvanların yanına çöktü Kevork. “Ölmüşler galiba...”

Cansız yattıklarını anlamak için baytar olmaya gerek yoktu. Ağızları ve burunları salya, sümük ve kus-mukla kaplıydı. Dilleri dışarı sarkmıştı. Üzerlerinde si-nekler uçuşuyordu.

“Birisi sokağa bozuk yemek atmış galiba,” dedim. “Bun-lar da yiyince...”

“Yahu bu gidişle mahallede köpek kalmayacak. Kim bu düşüncesiz?”

Hayvanları bırakıp yolumuza devam ettik. Kevork dükkânının yolunu tutarken ben de sahilde bir pasta-neye girdim ve karnımı doyurdum. Kahvemle sigaramı tütürürken çevreyi seyrettim. Sigaramı söndürürken de bir el dokundu omzuma. Dönüp bakınca Garbis’in sarar-mış yüzüyle karşılaştım. “Ne oldu?” diye sordum. “Çok bitkin görünüyorsun.”

Karşımdaki sandalyeye oturdu ve elini karnına gö-türdü. “Midem kalktı. Sokakta bir köpek leşi gördüm. O andan beri midem bulanıp duruyor. Neredeyse kusaca-ğım şimdi.”

“Kalkıp yürüyelim. Derin nefes al.”

Bir süre daha parmaklarını karnına bastırdı Garbis. Yut-kunup durdu. Sonra yalpalayarak ayağa kalktı.

Deniz tarafına geçip yürümeye koyulduk.

Gözlerini denize dikti avukat ve derin derin soluk alıp verdi. Böyle nanemolla biriyle hiç karşılaşmamıştım hayatımda.

Büroya girip masalarımıza oturduk ve çalışmaya başladık. Garbis'in karnı sürekli gurulduyordu. Sık sık dışarıdaki tuvalete gidip geliyor, mendilini ağzına bastırıyordu.

Bir saat kadar sonra Masis geldi ve keyifle bizi selamladı. Garbis'in hazırladığı yazılara baktıktan sonra beni yanına çağırdı, “nesi var bunun?” diye sordu.

Ben de anlattım.

Uzun uzun güldü Masis. Sonra gözlerini bana çevirdi. “Neyse, o mıymıntıyı kendi haline bırakalım şimdi. Başımızda bir vasiyetname işi var. Eski dostum Sofula Teodosis, kafayı ölümüne takmış. Geçen gün buraya geldi ve vasiyetnamesini hazırlatmaktan söz etti. Gidip kadını dinle, varlıklarını öğren. O ve torunu Fransızca bilirler. Gerçi bu işi Garbis yapmalı ama hâlini görüyorsun.”

“Haklısınız... Garbis, Madam Teodosis'i ziyaret edecek durumda değil. İstedığınız bilgileri ben alırım.”

Ellerini masaya vurarak haykırdı:

“Bravo Edmond! Tam istediğim adamsın. Mıymıntı Garbis seni örnek almalı.” Sonra Sofula Teodosis hakkında bilgi vermeye başladı.

Sofula Teodosis, Ayia Katerina Mahallesi'nde oturuyordu. Kocası Aleksi önceki sene ölmüştü. Kızları ve damatları, Yunanistan'a ve Anadolu'ya dağılmışlardı. Torunlarından biriyle yaşıyordu.

Tokmağı hızla indirmemle birlikte kapı açıldı ve siyah denizci üniformalı biri karşımda belirdi. Yirmili yaşlarda gösteriyordu. Esmer ve ince yüzlüydü.

“Madam Teodosis’le görüşmek istiyorum,” dedim. Genç adam soran bakışlarla beni süzerken de ekledim: “Avukat Masis Nalbantyan’ın bürosundan geliyorum.”

“Hoş geldiniz, hoş geldiniz... Büyükanem de sizi bekliyordu. Buyurun girin.” Aceleyle önümden koştu delikanlı. Beni bir odaya aldıktan sonra gözden kayboldu.

Çantamı yere bıraktım ve etrafa bakındım. Kolçakları işlemeli koltuklar, mermer kaplı sehpa, üzeri örtülü bir masa ve içki şişelerinin sıralandığı ceviz büfedden ibaretti küçük oda. Duvarlarda manzara resimleri ve şamdanlar asılıydı.

Az sonra kapı açıldı ve genç adam içeri girdi. “Büyükhanım birazdan gelecek.”

“Siz torunu musunuz?” diye sordum.

“Evet... Adım Yorgo Teodosis. Annem ve babam burada yaşamıyorlar. Ben büyükhanıma bekçilik yapıyorum.”

Üzerindeki üniformayı işaret ettim. “Denizcisiniz galiba?”

Utangaç bir ifadeyle gülümsedi. “Eh, sayılır... Osmanlı Hamidiye Vapurları Şirketi’nde çalışıyorum. Çarkçıyım.”

“Körfezdeki gemilerde mi?”

“Açık denizlerde çark çevirmek kısmet olmadı şimdiye kadar.”

Bir şeyler söylemek üzereydim ki eşikte Sofula Teodosis belirdi. Uzun boylu, çatık kaşlı, kır saçlı biriydi. Eteği yere değen bir elbise vardı üzerinde. Beyaz kolları bileziklerle doluydu. Küpeleri parlıyordu. Boynunda ucunda haç olan gümüş bir gerdanlık vardı. Makyajı çok canlıydı. Hiç de ölecekmiş gibi görünmüyordu.

Kadının uzattığı kemikli eli öptüm ve kendimi tanıttım.

“Demek, sonunda Masis’in aklına gelebildim,” dedi kadın ve koltuklardan birine oturdu. Sonra torununa dönerek bizi yalnız bırakmasını istedi.

Yorgo, tedirgin bir tavırla odadan çıktı.

Çantamı açıp masaya oturdum. “Sizi dinlemeye hazırım Madam,” dedim sempatik bir tavırla.

Derin derin iç çekti kadın ve parmaklarını kütürdeterek anlatmaya başladı:

“Yaşım yetmiş buldu artık. Ecelin kapımda olduğunu düşündüm ve vasiyetnamemi hazırlamaya karar verdim. Şimdi beni iyi dinleyin...”

Can kulağıyla dinledim kadının anlattıklarını. Ne kadar malı mülkü varsa defterime yazdım. Masis’in vasiyetnameyi hazırlarken tüm bunları dikkate almasını, yoksa kâğıtları ona yedireceğini söyledi Sofula. Hiç de şaka yaparmış gibi görünmüyordu. Çay içmem için ısrar ettiyse de işim olduğunu söyleyerek odadan çıktım.

Yorgo, holdeki ikonanın yanında bir sandalyede oturuyor, parmaklarının arasındaki sicimle gemici düğümü yapıyordu. Üniformasını çıkarmıştı. Golf pantolon ve ce-

ket vardı üzerinde. Boynuna fular bağlamıştı. Beni görünce kalktı ve kapıyı açtı. “Yolunuz ne tarafa?” diye sordu.

“Belle Vue’ye iş yerime döneceğim.”

“Ben de çarşıda dolaşacağım. Birlikte gidelim mi?”

“Memnun olurum.”

Evden çıkarken “otelde mi kalıyorsunuz?” diye sordu Yorgo.

“Hayır. Haynots’ta ev tuttum.”

“Çok güzel. Ben de sık sık giderim oraya.”

Köşe başındaki faytona bindikten sonra Yorgo’nun ağzını aramaya karar verdim. “Haynots’a sık sık uğradığınıza göre şu cinayetlerden haberiniz olmalı,” dedim.

Ürpererek açtı gözlerini. “Bakırcıyanların başına gelenler mi? Aman Tanrım, ne korkunç bir olaydı!”

“Onları tanıyor muydunuz?”

“Ağavni’yi yakından tanırdım. Simirna Rumcasını da iyi konuştuğu için kolayca anlaşırdık. Mahalledeki kitap kulübünde yaşlılara ve çocuklara kitap okurdu. Zavalı kızcağız.”

“Hiç evlenmemiş, öyle değil mi?”

“Babasının dertleriyle uğraşmaktan evliliğe zaman bulamadı ki! Karısı ölünce Harutyun’un huysuzluğu daha da arttı. Hayatı cehennem etti kızına.”

“Ne işle uğraşırdı Harutyun?”

“Çarşıda dükkânı vardı. Kumaş satardı. Kıt kanaat geçinirlerdi.”

Atlı araba gümrük depolarına yaklaşmıştı o sırada. Sürücüye durmasını söyledim ve indim.

İş yerime döndüğümde Garbis'i kendini toparlamış buldum. Yüzünün rengi yerine gelmişti. Beni görür görmez ne yaptığımı sordu. Ben de anlattım ve çantamdan çıkardığım kâğıtları masasına bıraktım.

“Akşam yemeğini birlikte yiyelim mi?” diye sordu.

“Tabii, dostum.”

Hoşnut bir şekilde gülümsedi. “Artık sen de bizim orada oturduğuna göre istediğimiz saate kadar içer, mahallemize birlikte döneriz.”

“Elbette ya... Birbirimize yoldaş oluruz.”

Ellerini ovuşturdu ve başını masasındaki evrak tomarına eğdi. Kâğıtların arasında boğulacak gibiydi. Hızla okuyor, yazıyor, zaman zaman da söyleniyordu.

Masama oturdum ve Masis'in benim için bıraktığı notları incelemeye koyuldum. Bir yandan da Garbis'i yan gözle süzüyor, ağzını yoklamak için fırsat kolluyordum. Sandalyesinde gerinip esneyince beklediğim fırsatın geldiğini düşündüm. “Sana bir şey soracağım Garbis,” dedim. “Bakırcıyanları tanır mıydın?”

Sandalyesinde öyle bir sıçradı ki yere düşecek sandım. “Sakin o korkunç cinayet hakkında bir şey sorma bana,” diye bağırdı.

“Sakin ol canım! Ailenin miras işine baktığım için onları daha fazla tanımak istiyorum.”

İri iri açtı gözlerini. “Aile filan kalmadı artık... İkisi de toprağın altındalar. Lütfen, bu konuyu bir daha açma. Kaldıramıyorum çünkü.” Yeniden yazmaya devam etti.

Köpek ölüsünü görünce kendini kaybeden Garbis'in cinayet hakkında konuşmak istememesi gayet doğaldı. Sormakla hata etmiştim. Merakımı bastırıp işime devam ettim.

O ana kadar odasından dışarı çıkmayan Masis Nalbantyan, hava kararırken yanımıza geldi. Hangi işlerle uğraştığımızı sorduktan sonra Garbis'i ve beni dikkatle dinledi. Ardından bir kulüpte toplantısı olduğunu söyleyip çıktı.

"Ne yapalım?" diye sordu Garbis. "Biz de erken çıkalım mı?"

"Kadehleri ve mezeleri bekletmeyelim," dedim ve ayağa kalkıp kravatımı düzelttim.

İş hanından ayrıldıktan sonra karşımıza çıkan ilk Rum meyhanesine girdik. Duvarlara gemi resimlerinin asıldığı, tavana gerilmiş ağlardan gaz lambalarının sarktığı şirin bir mekândı. Garsonlar ellerinde tepsilerle, şişelerle ve karafakilerle müşterilere servis yapıyorlardı. Duvarın dibindeki taburede oturan bir delikanlı buzuki çalıyordu. Şapkalı ve fesli erkekler, kahkahalar arasında kadehlerini kaldırıyorlardı.

Genç bir garson, masamızı mezelerle donattı, kadehlerimizi rakıyla doldurdu. İçkilerimizi yudumlarken Garbis, evlilikten söz etmeye başladı. Sevgilisi Beatris'i anlata anlata bitiremedi. Sonunda dayanamadım ve sözünü kestim:

"Yahu Garbis, konuşup duruyorsun ama düğün tarihini bile karalaştırmamışsınız daha."

"Haklısın ama bir pürüz var."

"Bana da anlatsana. Yardımcı olabilirim belki."

Rakıdan bir yudum daha aldı. Yüzünü buruşturup yutkundan sonra söze başladı:

“Ben, Konstantinopolis’e gitmek ve kendi büromu açmak istiyorum. Ancak Beatris buradan ayrılmaya yanaşmıyor.”

“Sebep?”

“Annesinden ve babasından uzakta yaşamak istemiyor. Boğos’a ve Verkin’e çok düşkün.”

“Demek Beatris, Boğos Kilciyan’ın kızı...” diye mırıldandım.

“Evet dostum. Tanıştın mı adamla?”

Tanıştığımı söyledim ve devam ettim:

“Aslında Konstantinopolis’e gitme tasarından vazgeçip kendi iş yerini burada açabilirsin.”

“Bunu da düşündüm... Ancak Masis’e rakip olmak istemiyorum. Ona ihanet olurmuş gibi geliyor bana.”

“Masis anlayışla karşılayacaktır seni. Yetiştirdiği birinin bu girişiminden memnun bile olabilir. Ortak işler de yapabilirsiniz.”

Peçeteyle ağzını sildi, başını pencereye doğru çevirdi. “Bilemiyorum... Karmaşık duygular içindeyim.”

“Ama bu böyle devam etmez ki...” diyerek kadehimi sertçe masaya vurdum. “Mutluluğunu kendi yarattığın endişelerle kısıtlamamalısın.”

Kadehini yarısına kadar boşalttıktan sonra titrek bir sesle mırıldandı:

“Doğru söylüyorsun, ama...”

Devam etmesine fırsat vermedim:

“Bu işin aması maması yok... En kısa zamanda kararını vermeli, evlilik hazırlıklarına başlamalısın.” Ardından kadehimi Beatris için kaldırdım.

Garson, tabaklarımızı ve kadehlerimizi yeniden doldurdu. Meyhanedekiler, buzuki eşliğinde şarkılar söylediler, sirtaki oynadılar, tabak kırdılar.

Meyhaneden çıktığımızda gece yarısı olmuştu. Deniz havasını soluyarak sahil boyunca yürüdükten sonra bir faytona bindik. İki atın çektiği araba Haynots’un yolunu tutarken yanık bir aşk şarkısı tutturdur Garbis. Yanılmıyorsam Sari Gyalin adlı türküydü. Yetvart’ın karısı da söylerdi.

Avukatı evinin önünde bıraktıktan sonra evime vardım. Üzerimdekileri çıkarmadan alkol fıçısına dönen bedenimi yatağa attım. Gözlerim kapanmak üzereyken sokaktan bir kadın çığlığı yankılandı. Ardından gürültüyle açılan panjur sesleri ve bağırışlar geldi kulağıma. Kadının tiz çığlığı bir kez daha kulaklarımda çınlayınca pencereye koştum ve perdeyi açtım.

Sokakta bir kadın koşturuyor, “Hripsime!” diye bağıyordu.

Karanlık pencereler birer birer aydınlanıyor, perdeler aralanıyor, panjurların arasından başlar uzanıyordu.

Garip bir durum vardı ve buna kayıtsız kalamazdım. Hızla merdiveni indim ve dışarı çıktım. Titreyen kadını kollarından kavradım ve “ne oldu?” diye sordum.

Şaşkınlıkla yüzüme bakan kadın, “kızım, kızım ortada yok!” diye haykırdı. Ardından sokağın diğer tarafına doğru koştu.

Peşinden yetişip bileğini kavradım. “Gecenin bu saatinde nereye gidebilir, evi iyice aradınız mı?”

“Her yere baktım, yok!” dedi ve bileğini çekip koşmaya devam etti.

Kapılardan çıkan komşular, kadına bakıyor, aralarında mırıldanıyorlardı.

Etrafa baktım, kızın nerede olabileceğini düşündüm. Ancak Haynots’u yeterince tanımadığım için çabam boşunaydı. En iyisi sokaklarda dolaşmaktı. Ben de öyle yapmaya karar verdim. Karanlık sokaklarda hızlı adımlarla yürüdüm. Bahçelere, parklara, ağaçların ve çalılıkların arkalarına, ıssız köşelere baktım. Diğer mahalle sakinleri de ellerinde fenerlerle kızı arıyorlardı.

Surp Hayutrun Kilisesi’ni geçtikten sonra bir inilti duydum. Olduğum yerde durdum ve sesin nereden geldiğini anlamaya çalıştım. Ardından “Hripsime!” diye seslendim. Ansızın bir gürültü sessizliği bozdu. Gürültünün geldiği tarafa baktım. Bir lokantanın önünde bir fıçı yere devrilmişti ve ağır ağır yuvarlanıyordu.

Hızla lokantanın bulunduğu tarafa koştum. Yerdeki kahraltıyı görür görmez de “onu buldum!” diye haykırdım.

Hripsime olduğunu tahmin ettiğim kız, yerde sırtüstü yatıyordu. Soluk alıp vermesinden hayatta olduğunu anladım. Elimi başının altına koydum. O anda boynundan sızan ince kanı fark ettim.

“Bana yardım edin,” diye fısıldadı. “Canım yanıyor.”

Mendilimi çıkarıp kanın aktığı yere bastırdım.

Görünürde kimse yoktu. Semt sakinleri sesimi duymamışlardı anlaşılan.

Kızı doktora tek başıma götürmekten başka çarem yoktu. Zayıf vücudunu kucaklayarak Yetvart'ın evine doğru hızla yürüdüm. Bir yandan da adını sesleniyor, onun Hripsime'yi arayanların arasında olmasını diliyordum.

Sonunda Haynotslular beni fark ettiler ve yanıma geldiler.

“Çabuk Doktor Yetvart'ı çağırın,” dedim çevremde biriken kalabalığa. “Şaşkın şaşkın bakmayın öyle.”

Kalabalık iki yana açıldı ve doktor ortaya çıktı. “Merak etme, buradayım,” dedi ve elindeki feneri kızın yüzüne tuttu. “Yara derin değil ama hastaneye götürmemiz gerek. Acele edelim.”

“Yolu göster,” dedim ve kendime yol açmak için kalabalığı omuzladım.

3

Surp Krikor Lusavoriç Hastanesi'nin meyve ağaçlarıyla dolu bahçesinde Yetvart'la birlikte oturuyorduk

"Hripsime'ye öyle sorular sordun ki dedektiflik günlerini özlediğini düşündüm," dedi arkadaşım.

Aldırmaz bir tavırla omuzlarımı silktim. "Kızın başına geleni öğrenemeseydim rahat edemeyecektim." Sigaramdan bir duman çektim sonra.

Yetvart devam etti:

"Mahallede şimdiye kadar böyle bir olay olmamıştı. Hripsime'nin anlattıklarını dinlerken kulaklarıma inanmadım."

Sabah küçük kızın durumunu görmek için hastaneye uğramıştım. Annesi Hermine, kızının canını kurtardığım için nasıl teşekkür edeceğini bilememiş, hıçkırarak boynuma sarılmıştı. Annesinden fırsat bulur bulmaz da Hripsime'ye önceki gece neler olduğunu sormuştum. O da anlatmıştı. Bahçedeki kedisi acıyla miyavlamıştı birdenbire. Hripsime, merakla dışarı çıkmış, hayvanı göremeyince de sokaklarda aramaya koyulmuştu. Issız bir

arsada dolaşırken şiddetli bir sancıyla kendinden geçmişti. Saldırgan başına sert bir cisimle vurmuştu anlaşılan. Bayıldığı için boynunu kesen bıçağın acısını hissetmemişti Hripsime. Onu bulduğum lokantanın önüne nasıl götürüldüğünü de hatırlayamıyordu. Sesimi duyunca yerini belli etmek için önünde duran fıçıya ayağıyla vurmuştu. Kızı dikkatle dinledikten sonra Yetvart’la birlikte koğuştan ayrılmış, bahçeye çıkmıştık.

Sigaramı söndürdükten sonra ayağa kalktım ve “artık işe gitmem gerek,” dedim Yetvart’a. “Masis ve Garbis çoktan gelmişlerdir. Olayı da duymuşlardır. Ne olduğunu sorarlar.”

Bahçede dolaşan hastaların, doktorların, papazların ve hastabakıcıların arasından geçerek çıkış kapısına doğru yürüdük.

“Bu olayı nasıl değerlendiriyorsun?” diye sordu doktor. Elleri ceplerindeydi. Başını öne eğmişti ve oldukça düşünceli görünüyordu.

“Bana göre saldırgan, mahallede kendine bir kurban arıyormuş. Hripsime’yi görünce de harekete geçmiş.”

“Peki ama niçin?”

“İnsanları suça iten nedenleri saptamak çok zordur dostum.”

Sıkıntıyla iç geçirdi doktor. “Hripsime’nin şansı varmış. Küçük bir yarayla kurtulmuş adamın elinden. Herif, sokağa dökülen insanlardan ürküp işini tamamlayamadan kaçmış olmalı.”

“Sanmam. Adamın Hripsime’ye arsada saldırdığını sen de duydun. Belli ki onu bayılttıktan sonra boynunu kesmiş

ve lokantanın oraya kadar taşımış. Bana kalırsa, Haynots-lular aramaya çıkmadan önce işini bitirmiştir.”

“Çok garip,” demekle yetindi doktor.

“Adamın saldırıdan sonra kızı herkesin görebileceği bir yere taşıyıp bırakması daha da garip. Çok riskli bir hareket bu... Demek ki hiçbir şeye aldırmayan bir suçlu var karşımızda.”

“Gözü iyice dönmüş olmalı. Acaba neden?”

“Kim bilir.”

Çıkış kapısına gelmiştik. Veda ederken kaşlarını çatarak yüzüme baktı Yetvart. “Senin huyunu iyi bilirim. Saldırının nedenini anlamak istersin şimdi.”

“Niye böyle bir şey yapayım ki?” derken saf bir ifade vermeye çalıştım yüzüme. “Ben artık dedektif değilim.”

Gülümsedi doktor ve kalın pelerinini savurarak binaya geri döndü.

İş yerime vardığımda saat ona geliyordu. Masis ve Garbis, merakla beni bekliyorlardı. Dün geceki olayı öğrenmişler, olan biteni bir de benden duymak istiyorlardı.

Ayrıntısıyla anlattım her şeyi.

Garbis, sızıp kaldığı için bir şey duymamıştı. Sabah işe gelirken fırıncıdan öğrenmişti yaşananları.

“Bana da Boğos Kilciyan anlattı,” dedi Masis. “Sabah erkenden uğradı buraya. Canı çok sıkılmış.”

“Dün geceki saldırı yüzünden mi?”

“Hayır. İşleri iyi gitmiyormuş, kira borçlarını ödeyemiyormuş.”

Gözlerim Garbis'e takıldı. Düşünceli bir şekilde pencereden dışarı bakıyordu.

Masis, mahkemeye gitmek için ayrıldıktan sonra Garbis'e döndüm. "Öğlen yemeğinden sonra Baron Kilciyan'a gidip sohbet edelim mi?" diye sordum. "Belki kendini daha iyi hisseder."

"Çok iyi olur ama bugün bitirmem gereken işler var," dedi sızlanırcasına.

"O hâlde ben tek başıma gideyim. Onu ziyaret etmek için söz vermiştim zaten."

Gülümseyerek başını salladı ve çalışmaya devam etti.

Saat on iki olunca işimi bıraktım. Çömlekçinin dükkânının adresini Garbis'ten aldım ve bürodan çıktım.

Yaz günlerinden kalma sıcak havayla birlikte Rıhtım Caddesi dolup taşmıştı. İskeleye iki gemi yanaşmıştı. Yolları ellerinde valizleri ve çuvallarıyla arabalara doğru yürüyorlardı. Çarşının sokakları da erkekler, kadınlar ve çocuklarla doluydu. Farklı lisanlardaki konuşmalar dükkânların ve mağazaların kapılardan sokaklara taşıyordu. Şerbetçiler, macuncular ve sülükçüler haykırıyor, genç çığırkanlar Theatron Smirnes'teki ve Nea Skenes'teki tiyatro oyunlarını duyuruyorlardı.

Kalabalığın arasına karışarak Kızlarağası Hanı'nın yanındaki, sokağa girdim. Bir süre yürüdükten sonra Kilciyanların iş yerini elimle koymuş gibi buldum.

Boğos, kapının önündeki iskemlede oturuyordu. Sigarasını tütürüyor, kalın tespihini parmaklarının arasında çeviriyordu. Beni görür görmez ayağa kalktı. "Leblanc, ne iyi ettin de geldin. Hiç beklemiyordum seni."

“Öğlen tatilini fırsat bilip verdiğim sözü yerine getirmek için uğradım.”

Kapının eşiğinde bir kadın belirdi o sırada. “Konuğumuz mu var, Boğos?” diye sordu. İnce yapılı, zarif bir kadındı. Siyah saçlarını topuz şeklinde toplamıştı. Kulaklarının iki yanından bukleler sarkıyordu. Çizgili bir elbise ve önlük vardı üzerinde.

“Karım Verkin,” dedi çömlek ustası ve beni de tanıttı.

“Haynots’ta herkes dün gece yaptığımızdan hayranlıkla söz ediyor,” dedi Verkin. “Sizinle tanıştığuma çok memnun oldum.” Sonra işleri olduğunu söyleyip içeri girdi.

Boğos ayağa kalktı. “Masis iş yerimi küçümsemişti hatırlarsan... Gel, kendi gözlerinle gör.”

Peşine takıldım ve içeri girdim.

İş yerinin girişi malların satıldığı bir dükkân gibi görünse de arka tarafta geniş bir atölye vardı. Çömlekler, testiler, vazolar, yan yana dizilmişti. Duvarların diplerine kum çuvalları ve su kapları yerleştirilmişti. Verkin üzeri kâğıt, boya kutusu, kalem ve fırçalarla dolu bir masada oturuyor, desenler çiziyordu. İki kalfa, çömlekçi çarkının başında dikkatle çalışıyordu. Küçük çırak, fırının ateşini körüklüyordu.

“Burası koskoca bir atölye,” dedim Kilciyanlara moral vermek için. “Muhteşem eserler yaptığınız belli.”

Verkin gülümserken kocası atıldı:

“Elbette ya... Masis’i gördüğünde düşünceni anlatırsın artık.”

Yeniden kapının önüne çıktık. İskemlelere oturup çırağın getirdiği kahveleri içtik. İşime dönmem gerektiğini söyleyip kalktığımda sırtıma vura vura yolcu etti beni Boğos. Ziyaretimden çok memnun olduğu belliydi.

Büroya vardığımda Garbis'i merak içinde beni beklerken buldum. Neler konuştuğumuzu anlattım. Sessizce dinlemekle yetindi.

Masis'in masama bıraktığı notlardaki karmaşık el yazısını çözmekle uğraşarak ve Garbis'e şehirde en çok işlenen suçlar hakkında sorular sorarak akşamı ettim. Büro-
dan ayrılmaya hazırlanırken benimle iki tek atmaya gelip gelmeyeceğini sordum avukata. Biraz daha çalışacağını, sonra Kilciyanların evine uğrayacağını söyledi. Beatris'i görmek istiyordu.

Onu kalın hukuk kitaplarıyla baş başa bırakıp iş hanından ayrıldım. Nereye gidebileceğimi düşünürken sık sık tıraş olduğum Rum berberin öve öve bitiremediği Prokopp Bira Bahçesi'ne uğramaya karar verdim.

Faytondan inip bira bahçesine girdiğimde bir insan se-
linin içinde buldum kendimi. Arabalardan çıkanlar, bul-
dukları masalara oturuyorlar, telaşla koşuşturan garsonlara siparişlerini veriyorlardı. Bir klavsenden yayılan müzik, rüzgârın esintisine karışıyordu.

Birahanenin arka tarafında bir masaya oturdum, garsona bira ve jambon siparişimi verdim. Sigaramı kehribar ağızlığıma iliştip Nora'yı düşündüm. Şimdi o da Simirna'da olsaydı ve şehrin tadını birlikte çıkarabilseydik keşke.

Nora, Sorbonne’da Yunan filolojisi öğrencisiydi. Öğretmen olan babası, Hıristiyan azizler hakkında kitaplar da yazıyordu. Nora sık sık kütüphanelere gidiyor, babasının istediği kitapları alıyordu. Babasının araştırmalarından öğrendiklerini bana da anlatıyordu. Mesrob, Vlas ve Husik gibi Ermeni azizleri ondan öğrenmiştim. Aziz Pavlus’un yazdıklarını da bana uzun uzun anlatmış, azizin mektuplarını okumam için elime bir İncil tutuşturmuştu.

Kendimi anılara öyle kaptırmıştım ki garsonun getirdiği birayı ve yemeği fark edememişim. Ağzıma birkaç parça jambon atıp büyük bir yudum aldım biradan. Sandalyeme keyifle yaslandım ve klavsenden yayılan müziğe kulak verdim.

İkinci biramı içerken klavsenin başında oturan adam, bana hiç de yabancı gelmeyen bir parça çalmaya başladı. Bu müziği daha önce nerede duyduğumu bir süre düşündükten sonra anımsayıverdim. Nora, piyanoda sık sık çalardı bu melodiyi. Dikran Çuhacıyan adlı Ermeni bestecinin Zemire yapıtından bir bölümdü. Sonra Fransızca bir şarkı söylemeye başladı adam. Onun Fransız bir müzisyen olduğunu düşündüm ve tanışmak için fırsat kollamaya başladım.

Biramı yarılarken müzisyen yerinden kalktı, alkışlayanları selamladı ve bir ağacın altındaki masaya oturdu. Beklediğim fırsat gelmişti. Bardağımı alıp yanına gittim. “İyi akşamlar Mösyö,” dedim. “Çok güzel çaldınız.”

Şaşkınlıkla yüzüme baktı esmer, siyah saçlı adam. Ardından yanındaki sandalyeyi işaret etti. “Oturun lütfen. Ayakta kalmayın öyle.” Otuzlu yaşlarda gösteriyordu ve çok yakışıklıydı.

“Çaldıklarınızı duyunca Fransız olduğunuzu anladım,” dedim sandalyeye ilişirken. “Rahatsız ettiğim için kusura bakmayın.”

“Hayır, hayır!” dedi. “Çok memnun oldum. Adım Marcel Rolin.”

Kendimi tanıttıktan sonra “müzisyensiniz galiba,” dedim. “Burada mı çalışıyorsunuz?”

İçten bir kahkaha attı. “Müzisyen mi? Beni müzisyen olarak gördüğünüz için çok teşekkür ederim. Ancak müzisyen değilim. Piyano ve org akortçusuyum. Klavseni görünce dayanamadım ve biraz çalayım dedim.”

“Ermeni müziğini de tanıyorsunuz anlaşılan.”

“Neredeyse altı aydır Anadolu’da dolaşıyorum. Kilise ve manastırlardaki orgları, okullardaki piyanoları akort ediyorum. İşimi duyanlar, evlerindeki piyanolara bakmam için de çağırıyorlar. Birçok Ermeniyle karşılaştığım için Ermeni müziği hakkında bilgi sahibi oldum.”

“Müzik eğitimi mi aldınız?”

Evet dercesine başını salladıktan sonra yaşamını anlattı. Marsilya’da doğmuş, Paris’te müzikoloji ve teoloji öğrenimi görmüştü. Hemen hemen bütün Avrupa’yı dolaşmıştı. Üç aydan beri Simirna’daydı. Kordelya’da bir evde karısıyla birlikte yaşıyordu.

Sohbetimiz birahanenin ışıkları kararınca kadar sürdü.

Marcel’den ayrılıp Haynots’a vardığımda saat on ikiye geliyordu. Gölgeleli duvarlara vuran insanları ve ellerindeki fenerleri görünce paniğe kapıldım. Yine birine saldırıldığı kuşkusu kapladı içimi.

Ne olduğunu sormak için tanıdık birini ararken Ohannes Demirciyan çıktı karşıma. “Kimsiniz?” diye sordu elindeki feneri kaldırırken.

“Edmond Leblanc... Tanımadın mı beni Ohannes?”

Yüzüme dikkatle baktı bir süre. “Kusura bakma dostum. Karanlıkta seçemedim. Biraz da tedirginim.”

“Ne oldu, bir sorun mu var yine?”

“Hayır, endişelenme... Bizim cemaat karar almış. Hripsime’ye saldıran herif yakalanıncaya kadar geceleri nöbet tutacağız.”

“Benim için de nöbet yazın.”

“Kevork’a bildiririm. Bu işle o ilgileniyor.”

“Polisler gidip geliyorlar mı buraya?”

“Köşe bucak her yeri arıyorlar.”

Ohannes’e Harutyun ve Ağavni Bakırciyan’ın evinin yerini sormak istediysem de vazgeçtim. Sırası değildi şimdi. Tedirgin Ohannes’in kafasını o cinayetle daha çok bulandırmanın anlamı yoktu.

4

O sabah büroya çok ziyaretçi geldi. Önce Kevork Demir-cian uğramış, yardım derneğine yaptığı bağışı geciktirdiği için Masis'e söylenmişti. Masis kasadan çıkardığı paraları kuyumcunun eline saydıktan sonra da hemen gitmemiş, bizi lafa tutmuştu. Ardından Boğos Kilciyan gelmiş, bir toptancıyla yaptığı sözleşmeyi Masis'e göstermişti. Onunla konuşurken de göz ucuyla Garbis'i süzmüştü. Tedirginleşen Garbis, vasiyetnamesinin ne durumda olduğunu öğrenmek için gelen Sofula Teodosius'un ters bakışları altında daha da gerginleşmişti. Masis, Sofula'yı ve Kevork'u öğle yemeğine götürdüğünde rahatlayabilmiştik.

Masis'in geri dönmesiyle birlikte büro yine dolmuştu. Önce iki Levantenle birlikte odasına kapanmıştı avukat. Sürekli Garbis'i çağırması ve dosya istemişti. Üstelik Garbis, odanın boşalmasını bekleyen bir Türk'le de ilgilenmek zorunda kalmıştı. Bir Fransız bankacının sorunlarını ben dinlemiş, Türk müvekkil odadan çıkıncaya kadar onu oyalamıştım.

Böylece akşamı etmiştik.

Masis, Sporting Club'a gideceğini söyleyip bürodan ayrılınca Garbis, kendini koltuğa attı. Mendiliyle alnındaki teri silerken "Öldüm, bittim," diye sızlandı.

"Hemen eve git, dinlen," dedim.

"Önce Beatris'i göreyim. Sonra koltuğuma kurulup ayaklarımı uzatacağım."

Birlikte çıkıp kapıyı kilitledik.

Merdivenleri inerken birden durdu Garbis ve elini cebine attı.

"Ne oldu?" diye sordum.

"Evimin anahtarını masamda unutmuşum," dedi ve geri döndü. "Sen beni bekleme."

"Yarın görüşürüz," dedim ve Maryam Dadriyan'ın dükkânının yolunu tuttum. Sahte kimlik belgesini alma zamanı gelmişti.

Kapıyı sarışın genç kız açtı yine. "Hanımım yukarıda," dedi gülümseyerek.

Çevreyi kolaçan ettim ve eteğini sürüyerek merdiveni çıkan kızın peşine takıldım.

Maryam, masasına eğilmiş, çizimlerle dolu kâğıtlara bakıyordu. Mezurasını boynuna asmıştı. Göz ucuyla beni süzdü ve "hoş geldiniz," dedi kısık bir sesle.

"Kimlik belgesini hazırlayabildiniz mi?" diye sordum.

"Elbette... Asadur yine ortadan kaybolduğu için matbaaya gidip kendim uğraşmak zorunda kaldım."

"İşi gücü bırakıp nereye gitmiş?"

Omuzlarını silkti. “Kim bilir? Matbaada çalışanların da haberleri yok. Zaten herkesten şüphelendiği için kimseye söylemezmiş nereye gittiğini.”

“Bana kalırsa haklı. Duyduğuma göre her yer hafiye kayınıyormuş.”

“Buraya girdiğinizi gören oldu mu?” diye sordu tedirgin bir tavırla.

“Sanmam. Etrafa çok dikkatli baktım. Peşime biri takılsaydı hemen anlardım.”

Önlüğünün cebinden çıkardığı sahte kimliği bana uzattı Maryam. “Burada daha fazla oyalanmayın,” dedi.

Sahte belgeyi iç cebime yerleştirip dükkândan ayrıldım. Sokakta yürürken çevreyi bir kez daha kontrol ettim. O sırada gözlerim Maryam Dadriyan’ın dükkânına takıldı. Pencereden bana bakıyordu kadın.

Kimliği Yetvart’a teslim etmek için hastanenin yolunu tuttum.

Pencere gürültüyle açıldı. Hermine Direkryan’ın pencereden fırlattığı ayakkabı bahçe duvarının üzerinde yalanan kediye yere yıktı. Acıyla miyavlayarak kaçtı tekir kedi. Hripsime, kapıdan fırladı ve kedinin arkasından koşmaya çalıştı. Hermine, kolundan kavradı kızını ve içeri doğru çekti.

“Sabah sabah bu ne patırtı Digin Direkryan?” dedim gülümseyerek. “Ne istediniz kedicikten?”

Elini göğsüne götürdü kadın. “Ah efendim, ah! Bu çocuk beni kahrediyor. Şu pis kedinin yüzünden az daha

can verecekti. Hâlâ aklı başına gelmedi, bir türlü ayrılmıyor kedinin peşinden.”

Annesinin elinden kurtulmaya çalıştı Hripsime. “Onu çok seviyorum ben.”

Hermine aldırmadı ona. “Sabahın köründe kalkmış, kediye besleyeceğim diye tutturmuş. Ya o katil bir yere sinmiş hâlâ bekliyorsa, değil mi efendim?”

“Ama kedicik çok aç anne. Ne olur, süt verelim biraz.”

Kızını sertçe sarstı kadın. “Zıkkımın kökünü yesin o hayvan.” Sonra kolundan çekip eve soktu Hripsime’yi. Söylenerek kapıyı kapattı.

Hermine’nin ağzını yoklayabilseydim hiç fena olmazdı. Ailenin düşmanı olup olmadığını, ortalıkta görünmeyen kocasının nerede olduğunu, evin çevresinde şüpheli birini görüp görmediğini sorabilirdim. Hripsime’ye de sokakta gezerken peşine takılan yabancı birini fark edip etmediğini sorabilirdim. Ancak soru sormak için uygun bir ortam yoktu. Anne ve kızın tek dertleri, tekir kediye o anda.

Kültür merkezinin önünden geçerken Kevork Demirciyan’la karşılaştım. Beni görünce “şimdi seni düşünüyordum,” dedi. “Yarın gece için nöbet yazdım sana.” Duvardaki panoya asılmış listeyi işaret etti sonra.

“Hangi saatler arasında?” diye sordum.

“Saat ikide başlayacak, dörtte bitireceksin. Bekâr olduğun için bu saatleri verdik. Evlilere daha anlayışlı davranıyoruz.”

“Önemli değil. Hangi saatleri uygun görürseniz ben uyarım. Zaten çok az uyurum.”

“Söylediğini dikkate alacağım. Aramızda yeni evliler var çünkü.” Sonra nereye gittiğimi sordu.

“İş yerime,” dedim.

“Birlikte gidelim, seni yolda bırakırım,” dedi ve koluma girdi.

Yolda giderken susmak bilmeden konuştu Kevork. Evde rahatımın yerinde olup olmadığını sordu, istediğim zaman onlara yemeğe gelebileceğimi söyledi. Dükkânına hiç uğramadığım için de sitem etti. En kısa zamanda uğrayacağımı söyledim.

Bir süre yürüdükten sonra iş yerime ulaştım.

Masis henüz gelmemişti. Garbis, her zamanki gibi, kâğıtların ve kitapların arasında kaybolmuştu. Masanın yanındaki sehpanın üzerinde Ermenice broşürler ve el ilanları vardı. Asadur’un matbaasında basılmış olmalıydılar.

“Günaydın Garbis,” dedim masama otururken. “Dün akşam sevgilini görmeye gittin mi?”

“Elbette gittim. Üstelik çok güzel bir de haber aldım.”

“Ne haberi?”

“Boğos’un bir borçlusu bütün borçlarını ödemiş.”

“Sorunun çözüldüğüne sevindim.”

“Gerçi sorun pek çözülmedi ama bir süre rahatlarlar. Boğos’un yüzü gülüyordu.”

“Konstantinopolis tasarın hakkında Beatris’le konuşabildin mi?”

“O kadar mutluydu ki huzurunu bozmak istemedim. Başka bir sefere artık... Aslında konuşabilseydim iyi

olacaktı.” Bunu söyledikten sonra masasındaki kâğıdı işaret etti. “Bu mektuptan söz edecektim ona.”

“Kimden gelmiş?” diye sordum merakla.

“Konstantinopolis’ten babam yazmış. Mikail Portakal Paşa’yla yaptığı bir görüşmeyi anlatıyor.”

“O da kim?”

“Mikail Paşa, Sultan Abdülhamid’in Hazine-i Hassa Nâzırı’dır.”

“Hazine-i Hassa mı?” diye sordum, kelimeyi güçlkle telaffuz ederek.

“Padişahın gelir ve giderlerini yöneten bir kurumdur. Başındakine de nâzır denir,” diyerek cehaletimi giderdi. “Daha önce Agop Kazazyan yapmış bu görevi.”

“Peki, babanın ne ilgisi var Hazine denen bu kurumla?”

“Babam, Mikail Paşa’nın konağında bir davete katılmış ve ona benden söz etmiş. Paşa da *gelsin görüşelim, bilgisinden istifade edelim* demiş.”

“Desene devlet kapısı açılıyor sana. Sırtın yere gelmez artık.”

“Bakalım, sonu ne olur?” dedi iç geçirerek ve masasına eğildi yine. Zihninin karışık düşüncelerle dolu olduğu belliydi.

Masis masama bir not bırakmıştı. Okuduktan sonra yazdığı görevi yerine getirmek için bürodan çıktım.

Kordelya İskelesi’nde vapurdan indim ve faytona bindim. Bahçeli ve cumbalı evlere, köşklere, dalgaların arasında salınan teknelere, şarkılar eşliğinde ağ onaran balıkçılara

bakarak gideceğim yere ulaştım. Ağaçların arasına çekilmiş kupa arabanın yanında duran hasır şapkalı, ceketli, fularlı ve golf pantolonlu bir adam, beni görünce yanıma yaklaştı. Masis'in söylediği adam olmalıydı. Kendini tanıttıktan sonra bir Levantene satmak istediği arsa hakkında uzun uzun bilgi verdi, çantasından çıkardığı belgeleri bana teslim etti. Masis'in işle hemen ilgilenmesini istedi.

Adamdan ayrıldıktan sonra bir süre yürüdüm. İşkeleye vardığımda bir vapur yolcu boşaltıyordu. Biletimi almak için gişeye yaklaşırken Marcel Rolin ilişti gözüme. Vapurdan inen son yolcuların arasındaydı.

O da beni fark etmişti. Gülümseyerek yanıma geldi ve elini uzattı. "Burada karşılaşacağımızı hiç ummazdım."

Sertçe sıktım elini. "Bir arazinin satış işlemleri için geldim."

Yelek cebinden çıkardığı saatine baktı ve sordu:

"Yemek yediniz mi?"

"Karşı tarafa geçince bir şeyler atıştırırım."

"Sizi bırakmam. Öğle yemeğini evimde yiyelim. Karımla da tanışmış olursunuz."

Teklifini kabul ettim.

Birlikte caddenin karşı tarafına geçtik ve geniş bir sokaktaki iki katlı evin önünde durduk. Kapıyı açtı Fransız ve içeri seslendi:

"Philippa, sevgilim, yemeğe bir konuğumuz var."

Sahanlıkta yirmili yaşlarda bir kadın belirdi. Kumral, dalgalı saçlıydı. Çiçek desenli bir elbise giymişti. Merdivenden indikten sonra "hoş geldiniz," dedi.

Marcel bizi tanıştıtırırken kadının elini öptüm.

“Yemek hazır mı aşkım?” diye sordu akortçu.

“Elbette...” diye karşılık verdi kadın ve ela gözlerini bana çevirdi. “Eğer geleceğinizi bilseydim Fransız yemeği pişirirdim.”

“Karım her türlü yemeği çok iyi yapar,” dedi bana dönen Marcel. “Bir süre İspanya’da ve İtalya’da bulunduğumuz için oraların yemeklerini de çok iyi pişirir.”

İçten bir kahkaha attı kadın. “O kadar da abartma canım.”

Yemek odasına girdik. Masaya bir tabak daha getirdi Philippa. Yemekleri dağıttıktan sonra kocasının yanına oturdu. Arkasındaki duvarda Fransa’daki bir kuleyi, Mer-yem Ana’yı, Aziz Blaise’i, çarmıhtaki İsa’yı ve zırhlar içindeki Jeanne D’Arc’ı resmeden tablolar asılıydı.

Rosto, haşlanmış patates, salata ve şaraptan oluşan yemeğimizi yerken kocasına sordu genç kadın:

“Anlat bakalım, neler yaptın bugün?”

“Bir kilisenin orguyla uğraştım. Frenk Mahallesi’ndeki bir eve gidip piyanoyu kontrol ettim. Öğleden sonra da bir okula gideceğim.”

“Siz de müzikle ilgileniyor musunuz, Madam Rolin?” diye sordum ağızımı peçeteyle sildikten sonra.

“Ben Fransızca öğretmeniyim. Ancak Marcel’le dolaştığım için mesleğimi yapamadım. Eğer buraya yerleşirsek öğretmenliğe dönmek istiyorum.”

“Simirna’ya yerleşmeyi mi düşünüyorsunuz?” diye sordum.

Cevap adamdan geldi:

“Evet... Kente çok alıştık.”

“Geçiminizi sağlayacak kadar org ve piyano var mı şehirde?”

Şarabından bir yudum aldı Marcel. “Sadece Smirna’da çalışmıyorum. Çevredeki kiliseleri ve okulları da ziyaret ediyorum. Evden sık sık uzakta kalsam da yeni işler almak için buna mecburum. Eğer Philippa çalışmaya başlarsa yokluğumda sıkılmaz.”

Kadın da katıldı konuşmaya:

“Öğretmenlik yapmak için İtalyan ve Amerikan okullarıyla görüşmelerim oldu. Umarım, bir kapı açılır.”

“Simirna’da çeşitli kültür merkezleri var. Oralarda Fransızca dersi verebilirsiniz. Arzu ederseniz Haynots’taki merkez için yardımcı olabilirim.”

Gülerek ellerini çırpı kadın. “Çok memnun olurum.”

“Ben de,” dedi Marcel. “Philippa hemen çalışmaya başlarsa merakla yolumu gözlemekten kurtulur.”

“Galiba çocuğunuz yok.”

Güldü Marcel. “Göçebe hayatı yaşadığımız için cesaret edemedik. Buraya yerleşirsek çocuk sahibi olmayı çok istiyoruz.” Karısının elini tuttu konuşması bitince.

Mahcup bir şekilde gülümsedi buğday tenli Philippa ve şarabından bir yudum aldı.

Yemeğimizi bitirdikten sonra purolarımızı tütürüp kahvelerimizi içtik. Philippa’nın yaptığı meyve likörünün tadına baktıktan sonra onlara veda ettim.

Vapurdan inince Kevork Demirciyan'ın dükkânının yolunu tuttum. Havra Sokağı'nı geçtikten sonra dar sokaklarda yürüyerek kuyumcunun iş yerine ulaştım. İçeri girince onun yaşlı bir adamla konuştuğunu gördüm. Selam vererek boş sandalyelerden birine oturdum.

Bir süre sonra adamla yanıma geldi Kevork ve “Samuel Şaul,” diyerek adamı tanıttı. “Kentin en iyi kuyum ustası ve sarrafıdır.” Fransızca konuşmuştu.

Beyaz sakallı, yaşlı Yahudi'yle tokalaştım. “Kevork sizden böyle söz ettiğine göre gerçekten de işinizin ehli olmalısınız,” dedim.

Başımı alçak gönüllü bir tavırla eğerek “meslektaşım abartıyor,” dedi Samuel. “Beni sevdiği için böyle konuşuyor.” Fransızcası çok güzeldi.

“Hayır, abartmıyorum,” dedi beriki ve bana döndü. “Bir gün dükkânına git ve ne kadar becerikli bir usta olduğunu kendi gözlerinle gör.”

Simirna'daki çevrem gün geçtikçe genişliyordu. Fırsat bulur bulmaz adamın dükkânına uğrayacağımı söyledim.

Kevork, Yahudi'yi uğurladıktan sonra tezgâhın arkasına geçti. “Ee, anlat bakalım, Haynots'a alışabildin mi?” diye sordu.

“Çok mutluyum. Tek derdim, Hripsime'ye yapılan saldırı.”

Kaşlarını çatıttı Kevork. “O katil mahallenin huzurunu kaçırdı. Bir an önce yakalansa da rahata kavuşsak.”

“Kimseyi öldürmediğine göre katil sayılmaz.”

Gözlerini açarak itiraz etti hemen:

“Hripsime’ye öldürmek için saldırdığına eminim. Bana kalırsa adi katilin teki o. Kim bilir daha ne cinayetler işlemiştir.”

“Bir şey söylemek çok zor,” diyerek kestirip attım.

Tezgâhın üzerinden bana doğru uzandı. “Acaba o saldırgan mahallemizden biri mi?”

“Canım, nereden bileyim ben?”

Aldırmadan devam etti:

“Sence Haynots’ta katil olabilecek biri var mı?”

“Sen bu işe kafayı çok takmışsın,” diyerek geçiştirmeye çalıştım.

“Taktım ya...” dedi dalgın bakışlarla. “Katil yine ortaya çıkarsa herkes Hripsime kadar şanslı olmayabilir.”

Kevork’tan kurtuluş yoktu anlaşılan. Yine de hazır söz açılmışken kafamı kurcalayan bazı şeyleri ona sorsam hiç fena olmayacaktı. “Sence o saldırgan niçin Hripsime’yi öldürmeye kalktı?” diye ilk sorumu sordum ve devam ettim: “Acaba Hermine’den veya kocasından intikam almak isteyen biri olabilir mi?”

Düşünceli bir şekilde dudaklarını büzdü. “Kim Hermine’den intikam almaya kalkar ki? Evde pasta, çörek pişirip pazarlarda satan, kimseye zararı dokunmayan biri o. Geçim sıkıntısına düştükçe aramızda para toplar, veririz. Masis de ara sıra yardım eder, Hripsime’nin okul masraflarını karşılar.”

“Hermine’nin kocası nerede?”

“Nerede olduğunu kimse bilmiyor. Geçen yıl Telma adlı Rum şarkıcının peşine takıldı ve onunla kayıplara karıştı.”

“Hermine perişan olmuştur.”

“Doğrusunu söylemek gerekirse, pek aldırmadı. Hatta adamın gidişinden memnun olduğunu bile söyleyebilirim. Çünkü çok çapkındı Gasbar. Kadınlarla gönül eğlendirir, bazı geceler eve bile gitmezdi. Çok üzerdi Hermine’i. Herif gitti de kadının yüzüne renk geldi.”

“İşi gücü yok muydu adamın?”

“Kramer Otel’in barında garsonluk yapıyordu.”

O sırada genç bir adam yanındaki kadınla birlikte içeri girdi. Kadın, yüzük, bilezik ve mücevherlerle dolu tezgâha dikti gözlerini.

“Oo Leydi Morgan, Sör Morgan...” diyerek yanlarına gitti Kevork. Sonra yıllardır Simirna’da yaşayan İngiliz arkeolog Ronald Morgan ve karısı Anna Morgan’la tanıştırdı beni.

Kevork’u daha fazla meşgul etmemek için dükkândan çıktım. Eve gidip biraz uzanmak ve Kilciyanların evindeki yemeğe dinlenmiş olarak katılmak istiyordum. Boğos, dün büroya uğramış ve beni akşam yemeğine davet etmişti.

Haynots’a vardığımda hava hâlâ aydınlıktı. Balkonlarda ve pencerelerde birbirleriyle sohbet eden kadınların bakışlarını üzerimde hissederek evime açılan sokağa girdim. O anda Hripsime’nin kedisi ilişti gözüme. Bir ağaca sürünüp duruyordu. Okşanmak istediği belliydi.

Kedinin yanına yaklaştım ve önünde durdum. Tekir, beni bir süre süzdükten sonra yanıma geldi ve mırlayarak

bacaklarıma sürdü. Başını ve boynunu okşarken keyifle sırtüstü yattı ve patilerini ellerime doğru uzattı. Kedinin karnında koyu bir leke görünce biraz eğildim. Yanık izine benziyordu. Puro veya sigara koruyla yapılmış gibiydi. Yanığa dokunduğum anda elimi tırmalayıp hızla yanımdan uzaklaştı kedi. Karnındaki yanığın Hripsime'ye saldıran adamın işi olup olmadığını düşündüm o sırada. Saldırgan, küçük kızı evden çıkarmak için kedinin canını yakmış olabilirdi. Belki de o akşam bu yüzden acıyla miyavlamıştı kedi.

Mendilimi çıkarıp elimden sızan ince kanın üzerine bastırdım ve eczanenin yolunu tuttum. Eczacı Garabet, yaramı temizledikten sonra endişelenmeme gerek olmadığını söyledi.

Eczaneden çıktıktan sonra kafamdaki soruya cevap bulabilmek için Hermine Direkyan'ın evine yöneldim. Şansım yaver giderse aradığım kanıt bulabilirdim.

Evin önündeki küçük bahçenin köşesinde durup gözlerimi yere diktim. Otların arasını çizmemin burnuyla eşelerken Hermine ve Hripsime tarafından görülmemeyi diliyordum. Durup dururken onları endişelendirmenin sırası değildi.

Aradığımı bahçe duvarının kenarında buldum. Yarıya kadar içilmiş bir puro izmariti bodur ağacın dibinde duruyordu. İyice ezilmişti. Tütün ve kül toprağa karışmıştı.

Hiç şüphem yoktu artık. Saldırgan, önceden tasarlayarak Hripsime'nin peşine takılmış, kızı sokağa çıkarabilmek için kediye bilerek acı çektirmişti. Kızın kediye düşkünlüğünü bilen biri olmalıydı. Acaba Hermine yüzünden mi,

yoksa Gasbar'dan dolayı mı saldırmıştı küçük kıza? Belki de kız çocukların peşine takılan sapık ruhlu biriydi.

Boğos Kilciyan, şöminenin yanındaki koltukta oturuyor, piposunu tütürüyordu. Verkin, kahve fincanlarını ahşap işlemeli sehpalara bıraktı ve kocasının yanına oturdu. Beatris, yaban mersini likörü kadehlerinin dizildiği tepsiyle içeri girdi.

Yemek masasında bulgur çorbası, bduğ, yaprak dolması ve topikle karnımızı doyurduktan sonra oturma odasına geçmiştik. Masada durmadan konuşan Boğos, şimdi sus pus olmuştu.

“Şarap seni çarptı galiba,” diyerek takıldım adama. “Se-sin, soluğun çıkmıyor.”

Arkasına yaslanıp esnedi. “Yemeğin verdiği rehavet olmalı. Kahveyi içince açılırım.”

Beatris takıldı babasına:

“Likörü içince de yeniden uyuklamaya başlarsın.”

Kısa boylu, narin bir genç kızdı Beatris. Siyah saçları omuzlarını örtüyordu. Ela gözlüydü. Hafif bir mak-yaj yapmıştı. Kolları ve yakaları dantelle işlenmiş bir el-bise vardı üzerinde.

“Likör uyutursa piponun dumanıyla açılırım,” diyerek homurdandı Boğos. Derin bir duman çekti sonra.

“O zaman da bütün gece öksürür ve uyuyamazsın,” diyerek söze karıştı Verkin. “Üstelik benim uykumu da kaçırsın.”

“Ben kalan borçlarımı nasıl ödeyeceğimi düşünmekten uyuyamıyorum,” dedi Boğos.

Verkin, kocasının elini tuttu. “Her şey düzelecek. Sen kendine dikkat et yeter. Az içki iç, az puro tütür...”

“Görüyorsun ya, her şeyime karışır bunlar,” diyerek dizime vurdu çömlek ustası.

“Senin iyiliğin için babacığım,” dedikten sonra yanındaki koltuğa oturdu Beatris.

Boğos yine bana döndü. “Bereket, Beatris yakında evlenecek. Ben de sadece Verkin’le uğraşmak zorunda kalacağım.”

Bilmezliğe gelerek geleneksel soruyu sordum:

“Kim bu şanslı delikanlı?”

“Sen de tanırsın. Şu bizim kılkuyruk Garbis.”

“Garbis Fırıncıyan mı? Çok iyi bir delikanlı o. Kutlarım seni Beatris. Mutlu olacağınıza eminim.”

Alaycı bir gülümseme belirdi Boğos’un yüzünde. “Sanki ilk kez duyuyormuş gibi bize numara yapma Edmond. Garbis’le birlikte çalışacaksın ve o sana Beatris’ten söz etmeyecek... Hiç de inandırıcı değilsin.”

Ne diyeceğimi bilemez şekilde ağzımda lâf gevellerken genç kız yetiştirdi imdadıma:

“Babacığım, bu konudan söz etmenin sırası mı şimdi?” Yüzü gittikçe kızarıyordu. Utanmıştı.

“Garbis’e de kılkuyruk deme lütfen,” diyerek atıldı Verkin. “Yakında damadın olacak.”

Karısına doğru uzandı çömlekçi. “Toprağı bol olsun, baban da olur olmaz laflar ederdi bana.”

Gözlerini kısarak öfkeyle kocasına baktı Verkin. Galiba ona vereceği cevabı düşünüyordu. Yüzünün gittikçe kızarmasına ve soluk alışlarının hızlanmasına bakılırsa o cevabın pek de hoş olmayacağı açıktı. Güzel bir akşam yemeğinin tadının kaçmaması için duruma el koymak gerektiğini hissettim ve konuyu hemen değiştirdim:

“Digin Kilciyan, evimi temizlemeye ve yemek pişirmeye hiç vaktim olmuyor. Tanıdığınız bir kadın var mı?”

Yüzündeki zoraki gülümsemeyle gözlerini bana çevirdi Verkin. “Bizim evi temizleyen bir hanım var. İyi de yemek pişirir. Yarın bana gelecek. Sizin için konuşurum.”

O sırada kapıya sertçe vuruldu. Beatris, ayağa kalktı ve odadan hızla çıktı.

Boğos, yerinden doğrularak, “bu saatte kim olabilir ki?” diye mırıldandı.

“Belki Garbis gelmiştir,” dedi Verkin. “Çok hakikatli bir delikanlı... Sık sık uğrar.”

Boğos’un alaycı tavrı devam etti:

“Bari iç güveysi olarak alalım onu.”

Beatris geri döndüğünde yüzü solmuştu. “Markirit Hacıyan dışarıda,” dedi kekeleyerek. “Oğlunu görüp görmediğimizi soruyor.”

Boğos homurdandı:

“O Gagig veledi yine bir yere saklanmıştır. Bu kaçınıcı oluyor? Geçenlerde de kültür derneğinin kütüphanesine gizlenmişti. Markirit ve kocası çıldıracaklardı az daha.”

“Markirit, Hripsime’ye saldıran adamın çocuğu öldürmesinden endişeleniyormuş. Kocasını Nubar mahalleyi do-laşıyormuş şu anda.”

“Gidip bakalım bari” diyerek ayağa kalktı Boğos. “Çocuğu bulunca babasından önce ben pataklayacağım.”

Boğos’un peşinden dışarı çıktığımda Haynotsluların çocuğun adını haykırarak dolaştıklarını gördüm. Kevork Demirciyan ve Yetvart Pamukyan ilişti gözüme önce. Hemen arkalarında Garbis vardı. Eczacı Garabet’le hararetili bir şekilde konuşuyordu.

“Umarım, Hripsime’ye saldıran herif yeniden ortaya çıkmamıştır,” dedi yanıma gelen Yetvart.

“Ne olur ne olmaz... Sen ilaç çantanı hazır et.”

Fırıncı Hosruf konuşmalarımızı duymuştu. “Ben de hastaneye gidip hazırlıklı olmalarını isteyeyim bari” dedi.

Adamın sırtına sertçe vurdu Yetvart. “Hemen git! Bu akşam Doktor Ohannik nöbetçi.”

Hosruf karanlıkta kaybolurken Garbis elinde bir fenerle yanımda belirdi. “Ben kilisenin oraya bakacağım,” dedi soluk soluğa.

“Kendine dikkat et,” dedim. “Bir yabancıyla karşılaşsan üzerine atlamaya kalkma.”

“Hiç merak etme.” Fenerini sallayarak kalabalığın arasına karıştı.

“Bu gece sen de devriyeye çıkacakmışsın galiba,” dedi Yetvart.

“Evet. Burada yaşıyorsam mahallenin sorunlarına kayıtsız kalamam.”

Gülümsedi doktor. “Polislik günlerini de anarsın artık.” Cevap vermeme fırsat bırakmadan hızla yürüdü.

Ne yapmam gerektiğini düşünerek çevreye bakındım. Verkin, Beatris, Marta ve Markirit, kapılara çıkan kadınlara

Gagig'i görüp görmediklerini soruyorlardı. Erkekler, sokak aralarına dağılıyorlardı. O sırada yolun karşı tarafında hızlı adımlarla yürüyen bir adam çarptı gözüme. Bir valiz taşıyordu. Panama şapka giymişti. Matbaacı Asadur'du galiba. Yetvart'ın bizi tanıştırdığı akşam da aynı şapka vardı başında. Valizi de elindeydi. Maryam Dadriyan, sahte kimlik belgesi için matbaaya gittiğinde onu göremediğini söylemişti bana. Demek ki ne işi varsa halletmiş ve evine dönmüştü Asadur. Kolumu kaldırıp uzaktan selam verdim. O da belli belirsiz bir şekilde elini sallayarak karşılık verdi ve evinin kapısını açıp içeri girdi.

Yoluma devam edip Gagig'i aramayı sürdürdüm. Aklima Hripsime'ye saldırılan boş arsa geldi. Aramaya önce oradan başlamaya karar verdim. Fenerlerden yayılan ışık çevreyi yeterince aydınlattığı için yolumu şaşırmadan ulaştım oraya. Kimseyi göremeyince de caddeyi geçtim, ara sokakların birinden girip diğerinden çıktım. Küçük parkın çevresinde dolandım. Çocuğu arayanlardan başka kimse çarpmadı gözüme.

Kız okuluna doğru koşmak üzereydim ki “onu buldum!” diye haykıran bir ses ortalığı inletti.

Sesin nereden geldiğini kestirmeye çalışırken fener ışıklarına ve gölgelere doğru ilerledim. İnsanların uğultuyla toplandıkları yeri görünce gözlerime inanamadım. Neredeyse Haynots'un merkezindeydik. Gagig'i arayanlar, bu akşam kim kim bilir kaç kez geçmişlerdi oradan? Onu fark etmemeleri çok garipti.

İtişip kakışan insanların arasına karışıp olan biteni anlamaya çalıştım. Eczacı Garabet, çocuğun başına çömelmişti.

“Yetvart nerede?” diye söylenip duruyor, Gagig’in kanlı boynuna pamukla bastırıyordu.

Herkes doktoru arıyordu. Ancak bir türlü görünmüyordu arkadaşım.

“Yarası kötü mü?” diye sordum eczacıya.

“Çok derin görünmüyor ama doktorun bakması gerek.”

“Yetvart’ı beklemektense çocuğu hemen hastaneye götürelim. Vakit kaybetmeyelim.”

Garabet çocuğu dikkatle kucakladı.

Markirit ve Nubar, telaşla yanımıza geldiler.

Yetvart’ın nerede olduğunu düşünerek oradan ayrıldım. Beatris’le birlikte şaşkın şaşkın dolaşan Marta’nın yanına gittim ve sordum:

“Yetvart nereye bakacağını söylemiş miydi sana?”

“Hayır,” dedi endişeli bir sesle. “Onu en son gördüğümde sahil tarafına doğru ilerliyordu. Çok korkuyorum Edmond.”

“Merak etme, onu bulacağım,” dedim ve kadının işaret ettiği yöne doğru ilerledim. Yetvart’a seslenirken Gagig’in başına gelen olayı da düşünüyordum.

Çocuk Haynots’un en işlek meydanında yatıyordu. Bir saat kadar önce Gagig’i arayan insanlarla kaynıyordu orası. Herhâlde saldırgan önce çocuğu kaçıracak ıssız bir yerde boğazını kesmiş, mahalleli sağa sola dağıldıktan sonra da meydana bırakıvermişti. Hripsime’ye de bu şekilde saldırmıştı. Çok cesur ya da aklını yitirmiş biri olmalıydı. Belki de bize meydan okuyordu.

Kulağıma gelen iniltiyle düşüncelerim dağıldı. Merakla etrafa bakındım ve ağır ağır doğrulan Yetvart'ı fark ettim. Feneri yere yuvarlanmış ve sönmüştü.

“Ne oldu?” diye sordum arkadaşımı omzundan kav-rarken.

Başını ovuştururken mırıldandı:

“Gagig’in bulunduğunu işitince hemen geri döndüm. O anda arkamdan birinin yaklaştığını fark ettim ve acıyla kendimden geçtim. Başıma vurmuş olmalı.”

“Demek, adam bu taraftan kaçıyordu. Seni görünce sal-dırdı ve yoluna devam etti. Anlaşılan, tanıdığımız biri.”

Derin derin soluk aldı arkadaşım. “O herif aramızdan biri mi sence?”

“Sana saldırması bunu gösteriyor. Bu sokakta gizlenecek çok yer var. Bir köşeye sinip uzaklaşmanı bekleyebilirdi. Ancak bu riske girmek istemedi ve tanınma korkusuyla seni bayılttı. Belki bu sokaktaki evlerden birine girmiştir, kim bilir.”

“Neyse, bundan sonrası polise ait,” dedi arkadaşım ve sordu: “Gagig nasıl?”

“Hastaneye kaldırdılar.”

“Biz de gidelim,” dedi ve sendeleyerek yürüdü.

Hastaneye varıncaya kadar civardaki evlerin kapılarına, pencerelerine ve bahçelerine dikkatle baktım.

Tanıdığım birkaç kişi, hastanenin bahçesinde toplanmıştı. Aralarında fısıldaşıyorlardı.

Binaya adım atar atmaz kapısında Markırı'tle Nubar'ın beklediği odaya yürüdük. İçeri girdiğimizde yoğun bir ilaç kokusu karşıladı bizi.

Gagig, beyaz bir koltukta oturuyordu. Dokuz on yaşlarında olmalıydı. Cin gibiydi. Yeşil gözleri fıldır fıldır dönüyordu.

Çocuğun boynunu sargı beziyle saran genç adama sordu Yetvart:

“Önemli bir şeyi var mı Ohannik?”

“Hayır yok,” dedi diğeri. “Yarası çok hafif... Derin ke-silmemiş.”

Ellerini yumruk yapıp koltuğun kolçaklarına vurdu Gagig. “Başıma vurmasaydı gününü gösterirdim ben o pis hayduda!”

“Sakin ol çocuğum,” diyerek oğlanın kolunu tuttu Doktor Ohannik. “Yoksa dikiş atarım bak.”

“Atarsan at... Senin dikişinden korkan mı var?”

“Çok cesur bir çocuksun sen,” dedim. “Saldırganı görebildin mi?”

Ellerini, kollarını oynatarak sesini yükseltti:

“Görebilseydim yumruklarımı geçiriverirdim suratına. Canına okurdum onun.”

Ohannik gülümsedi. “Hafif bir şişlik var kafasında ama önemli değil. Taşla vurulmuş.”

“Sana nerede saldırdı?” diye sordum Gagig’e.

“Fırının önünde. Sabaha kadar bekleyecektim orada. Hosruf’un fırını nasıl yaktığını görecektim.”

Merakla devam ettim:

“Seni meydanda buldular. Oraya nasıl götürüldüğünü anımsayabiliyor musun?”

“Hayır... Gözlerimi açtığımda bir de baktım ki başıma bir sürü insan üşüşmüş!”

Çocuktan öğrenebileceğim başka şey yoktu. Yetvart’a başını doktora göstermesini söyledim ve odadan çıktım. Markirit’e ve Nubar’a yaranın önemli olmadığını söyledim, binadan ayrıldım.

Çiçekli yolda yürürken bir ağacın arkasından Kevork çıktı. “Bu gece nöbette dikkatli ol,” dedi ve elindeki kalın sopayı uzattı.

Sopayı alırken “eve mi döneceksin?” diye sordum.

“Gagig’in durumunu öğrenir öğrenmez...”

“Merak etme, çocuğun durumu gayet iyi. Beklemene gerek yok. Evine kadar birlikte yürüyelim. Sana sormak istediklerim var.”

Hastanenin meyve ve çiçek kokan bahçesinden çıkar çıkmaz saldırganın çocukları yaraladığı ve onları bıraktığı yerlerde kimlerin evlerinin olduğunu sordum Kevork’a. O da binaları tek tek işaret ederek uzun uzun anlattı.

Yolu yarıladığımızda civarda kimlerin oturduğunu iyice öğrenmiştim. Evinin önünde durduğumuzda elini uzattı Kevork. “Eve git ve dinlen. Nöbet saatinde diri ol.”

Merak etmemesini söyledim ve Kevork’un verdiği sopayı sallayarak uzaklaştım. Eve gidip dinlenmeye hiç niyetim yoktu. Fırsatı değerlendirip çevreyi araştıracaktım. Polislik yetilerimi köreltmemeliydim. Suç olaylarını çok özlemiştim.

Nöbet saatim gelinceye kadar Kevork’un gösterdiği evlerin çevresinde düşüncelere dalarak bir kez daha dolaştım.

Karşılaştığım diğer nöbetçilerle ayaküstü sohbetler yaparak nöbetimi tamamladım. Görevi fırıncı Hosruf'a devrettikten sonra evimin yolunu tuttum. Yürürken bir şarkı geldi kulağıma. Karşı kaldırımda iki adam sallanarak yürüyorlardı. Yanlarına yaklaştım.

“Oo, sen misin Edmond?” diye bağırdı Ohannes Demirciyan. “Yahu nasıl unuttuk biz seni... Keşke seni de çağırıydık meyhaneye.” Kıkırdarak yanındaki Yorgo'ya sarıldı sonra.

“Bu gece nöbetim vardı, gelemedim zaten,” dedim. “Gelecek sefer unutmayın ama.”

“Hiç merak etme.” Konuşan Yorgo'ydu. “Şimdi aramızda yemin edelim ve içki birliği kuralım. Biz ve Edmond...” Yere çömelerek bir kahkaha patlattı.

Yoğun alkol kokusu burnuma gelirken “gidip yatın,” dedim. “Ortalıkta fazla dolanmayın. Biri Gagig'e saldırdı bu gece.”

“Canına okuruz biz o haydudun!” diye haykırdı Ohannes. “Neredeyse çıksın ortaya.”

Pencereler aydınlanmaya, panjurlar aralanmaya başladı. Perdelerin arkasında gölgeler belirdi.

Yorgo'ya baktım. “Senin evin uzak sayılır. Bu hâlde nasıl gideceksin oraya?”

Başını omzuma yasladı çarkçı. “Demirciyanların evinde kalacağım,” dedi sözcükleri yuvarlayıp birbirine karıştırarak. Koşarak yanımdan uzaklaştı sonra. Bir ağacın dibinde iki büklüm olup kusmaya başladı.

Kahvaltımı Hayganuş'un pansiyonunda yapmaya karar verdim. Evden çıktıktan sonra sokak sütçüsü Agop'la ayaküstü sohbet ettim ve تنها sokaklardan Frenk Mahallesi'ne doğru yürüdüm. Pansiyona varınca kapıyı çaldım. Kilit gürültüyle açıldı. Hayganuş, demir parmaklıklı kapıdan başını uzattı. Beni görünce bir sevinç çılgılığı attı ve boynuma sarıldı. Parfümünün kokusu çok hoştu.

Sofayı geçip yemek odasına giderken "beni unutmadığınıza çok memnun oldum," dedi. "Buradan giden bir daha geri dönmez de..."

"Beni başkalarıyla karıştırmayın."

İşveli bir tavırla gülümsedi ve kapıyı açtı. "Bakın, kim gelmiş," dedi neşeli bir ses tonuyla. Bir yandan da boynundaki haçla oynuyordu.

Sigortacı William Courtney, çay fincanını masaya bırakıp yerinden kalktı ve elimi sıktı. Yunanlı tüccar Nikolos Markas, gazetesini bıraktı ve beni çok özlediğini söyleyip boynuma sarıldı.

Masada oturan diğerk adamı işaret etti Hayganuş. “Mister Donalds... Sizin odanızda kalıyor.”

Sarışın, uzun boylu adam yanıma geldi ve elini uzattı. “James Donalds,” diye tanıttı kendini. Sağ şakağında bir ben vardı.

“Mister Donalds Amerikalı,” dedi William. “Zaten İngilizcesinden anlarsınız. Biz en iyisi Fransızca konuşalım.”

Sigortacının sesindeki alaycı tona aldırmadı Amerikalı. “Benim için sorun değil,” dedi mavi gözlerini bana dikierek. “Üç sene Fransa’da yaşadığım için Fransızcayı gayet iyi konuşurum.”

“Anadolu’ya yeni mi geldiniz?” diye sordum.

“Bir aydır buradayım.”

“Ne iş yapıyorsunuz?”

“Gazeteciyim. Anadolu’daki Ermeniler ve Rumlar hakkında bir yazı hazırlıyorum.”

Hayganuş, tabağımı jambonlu yumurtayla doldururken “Mister Donalds daha önce Kramer Otel’de kalıyormuş,” dedi.

“Şehirde daha ne kadar kalacaksınız?” diye sordum.

“Bir süre daha buradayım. Umarım sık sık görüşürüz.”

“Elbette.”

Nikolos Markas, konuyu değıştirdi:

“Haynots’ta keyfiniz yerinde mi?”

Cevap vermeme kalmadan James Donalds atılıverdi:

“Demek, Ermeni Mahallesi’nde yaşıyorsunuz. Birkaç kez gittim oraya. Eh, siz de orada olduğunuza göre daha sık gelirim artık.”

William Courtney de geri kalmadı:

“Birlikte gidelim. İş peşinde koşturmaktan hiç uğramadım oraya. Çok merak ediyorum. Adresini verir misin Edmond?”

Adresimi söyledim. Kalemimi çıkarıp Nikolos’un gazetesinin üzerine yazdı İngiliz.

“Artık Haynots’ta çalacağım bir kapı daha var,” dedi Amerikalı.

Fırıncı Hosruf, pastacı Ardanuş’un elini tutmuş basamaklardan inmesine yardım ediyordu. Ardanuş ansızın tökezledi. Yere kapaklanmak üzereyken atıldım ve kolundan kavrayıverdim. Elindeki kova yere düştü.

“Tanrı senden razı olsun,” dedi Ardanuş. “Az daha düşüp bir yerimi kıracaktım.” Yeşil gözleriyle gülümsedi.

“Ayağınızı burkmadınız ya?” diye sordum altmışlı yaşlardaki beyaz tenli, tombul kadına.

Desenli eşarbını düzeltti. “Bir şeyim yok. Bir an daldım da ondan tökezledim.”

“Teyzeciğim, sana kaç kez söyledim. Olan olmuş artık, daha fazla düşünme,” dedi Hosruf.

Derin derin iç çekti kadın. “Ne yapayım? Çiçekleri sularken aklıma geliverdiler yine.”

Bana döndü otuz yaşlarındaki esmer fırıncı. “Teyzemi sık sık buraya getiririm. Çiçekleri sular. Bence çok gereksiz ama...”

İnce kaşlarını çattı kadın. “Böyle konuşma... O çiçekleri Ağavni’ye ben almıştım. Suladıkça kızcağızın ruhunun huzur bulduğunu düşünüyorum. Bu eve başka biri taşınıncaya kadar da devam edeceğim.”

“Giden gitti artık teyzeciğim,” dedi tıknaz fırıncı. “Kendi hayatına bak sen.”

Kalın parmaklarını dudaklarına götürdü kadın. “Sus! Böyle konuşarak günaha giriyorsun.”

“Bu evde Bakırcıyanlar mı oturuyordu?” diye sordum. Heyecandan kalp atışlarım hızlanıyordu.

İri başını salladı Hosruf. “Evet... Harutyun ve kızı Ağavni Bakırcıyan... Başlarına gelen faciayı duymuşsundur.”

Acıyla mırıldandı Ardanuş:

“Harutyun, yaşlılığın keyfini süremedi. Yatağında huzur içinde ölemedi. Ağavni de gençliğine doyamadı.”

İşkenceyle öldürülen baba kızın evi sonunda karşımdaydı.

Başımı kaldırıp iki katlı eve baktım ve “içerisini görebilir miyim?” diye sordum.

“Niçin?” diye sordu fırıncı. Gözlerini kısmış, tedirgin bakışlarla beni süzüyordu.

“Miras işiyle Masis uğraşiyor. Harutyun’un kardeşi yakında Marsilya’dan gelecek. Belki burada kalmak ister. Bu yüzden evi görsem iyi olur.”

Ardanuş, eteğinin cebinden çıkardığı anahtarı uzattı. “Elbette, gör... İçerisi tertemiz. Komşularla el ele verip düzenledik her yeri. Kan lekelerini de temizledik. Ah ah!”

Hosruf, teyzesinin koluna girdi. “Artık gidelim, müşteriler gelmeye başlamışlardır. Mösyö Leblanc anahtarı getirir sana.”

Fırıncı ve teyzesi yanımdan ayrılır ayrılmaz kilidi açtım ve loş eve girdim.

Binanın günlerdir boş olduğunu gösteren hiçbir belirti yoktu. Ne rutubet ne de küf kokusu geldi burnuma. Koltuklar düzenliydi. Tabakların, bardakların, şamdanların ve bibloların sıralandığı ceviz büfede, saksıların yerleştirildiği sehpalarda tozun zerresi yoktu. İkonalar parlıyordu. Piyanonun üzerindeki nota kitapçığı açıktı. Üst kattaki odalar da aşağıdakilerden farksızdı. Yatakların üzerleri düzgün bir şekilde örtülüydü. Ağavni’nin genç kız odasındaki Aziz Vlas ve Aziz Georgios gravürleri, bebek İsa’yı Meryem Ana’nın kucığında gösteren bir resim, küçük kitaplıktaki birkaç kitap, çerçevesi işlemeli ayna, dikiş takımları da pırıl pırıldı. Hiç kimse bu evde bir adamın dövüldüğünü, parmaklarının kırıldığını, kızının yüzünün doğrandığını, sonra her ikisinin de boğazları kesilerek öldürüldüğünü söyleyemezdi. Ardanuş’un ve komşuların eve çok iyi baktıkları belliydi.

Evden çıktım ve anahtarı teslim etmek üzere pastaneye doğru yürüdüm. Ardanuş’a birkaç soru sormak istiyordum.

Pastane beyaz örtülü küçük masalardan ve bir tezgâhtan ibaretti. Tezgâhın üzerine çörek, poğaç, simit ve kurabiye dolu tepsiler sıralanmıştı. Duvarın dibindeki mermer

sehpaya Ermenice, Rumca ve Fransızca gazeteler yığılmıştı. Pencerelerden rengârenk perdeler sarkıyordu. Duvarlara tablolar asılmıştı. Çörek, poğaç ve börek atıştıran beş kişi vardı içeride.

İçeri girdiğimi fark eden Ardanuş, fırının yanından ayrıldı ve ellerini beline koyarak yanıma geldi. “Ne kadar şirin bir ev, değil mi?” diye sordu, hüzünlü bir sesle.

Anahtarı uzattım. “İçinde o korkunç olay yaşanmamış gibi,” dedim. Sonra kahve siparişimi verdim ve tezgâha yakın masaya oturdum.

Beyaz önlüklü garson kızın getirdiği kahveyi içerken müşterilerin çıkmasını bekledim. Ardanuş’la yapacağım konuşmanın duyulmasını istemiyordum.

On dakika kadar sonra pastane boşalınca Ardanuş’un yanına gittim. “Bakırcıyanların hiç düşmanı var mıydı?” diye sordum.

“Ne düşmanları olacak, ayol! Melek gibiydi her ikisi de. Kimseye zarar vermeden yaşayıp giderlerdi. Polise de böyle anlattım.”

“Belki geldikleri yerden, Kayseri’den birisiyle husumet vardı aralarında...”

“Yok, efendim, yok... Öyle bir şey olsaydı mutlaka bilirdim. Ağavnicik her şeyi anlatırdı bana. Sivas’ı da uzun uzun anlatmış, hep iyi insanlardan söz etmişti. Biri hakkında kötü konuştuğunu hiç duymadım.”

“Sivas mı?” diyerek sözünü kestim. “Orada da yaşadıklarını biliyordum.”

Kendinden emin bir tavırla başını salladı. “Elbette ya... Sivas’ta, Kayseri’de ve Malatya’da yaşamışlar. Oradan oraya savrulmuşlar.”

Masis'in bana bahsetmediği bir şey öğrenmiştim. Gün gelir, işime yarardı. Devam ettim:

“Eve kimler gelirdi? Yakın dostu olduğunuza göre haberiniz vardır.”

Bir süre düşündükten sonra sorumu cevapladı:

“Nalbantyanlar, Direkryanlar, Kilciyanlar, Demirciyanlar... O pısrık Garbis bile bir şeye ihtiyaçları olup olmadığını sormak için uğrardı. Hatta onun Ağavni'de gözü olduğunu düşünürdüm.”

“Yabancılar gelir miydi peki?”

Kalın dudaklarını dişleyerek bir süre düşündükten sonra “Yanılmıyorsam bir kez o Amerikalı gazeteci gelmişti.”

“James Donalds mı?”

“Adını hatırlayamıyorum şimdi. Uzun boylu, sarışın genç bir adamdı. Şakağında bir ben vardı galiba.”

Evet, bizim James'di bu. Ancak garip bir durum vardı. Bakırcıyanlar neredeyse üç ay önce öldürülmüşlerdi. Oysa James Donalds bana bir aydan beri kentte olduğunu söylemişti.

O sırada bir genç kız içeri girdi ve tezgâha göz gezdirdikten sonra bir parça pasta alıp çıktı. Ardanoş paraları çiçek desenli beyaz önlüğünün cebine atarken kafamdaki diğer soruyu sordum:

“Salonda piyano gördüm. Bakırcıyanlar eve piyano akortçusu çağırmışlar mıydı, hatırlayabiliyor musunuz?”

“Elbette, canım,” diyerek gülümsedi kadın. “Marcel Rolin'i herkes tanır burada. Kültür merkezindeki piyanoyu akort etmişti. Ağavni'nin piyanosuyla da uğraştı.”

Bakırcıyanların evine girip çıkanları şöyle bir düşündüm de katilin aralarında olmamasını diledim. Bu kadar çok insanın peşine takılamazdım çünkü.

Pastane dolmaya başlarken kadını daha fazla meşgul etmek istemedim ve ayrıldım.

Büroya girdiğimde gözlerime inanamadım. Garbis, yakasına karanfil iliştirilmiş şık bir takım elbise giymiş, papyonunu düzeltiyordu. Masasında hiç evrak yoktu. Alışık olmadığım bir manzaraydı doğrusu.

“Hayrola, istifa mı ettin?” diye takıldım.

“Dalga geçme, ne istifası? Bu gün cumartesi... Beatris’le Kordelya’ya gideceğiz.”

Elimi sertçe omzuna vurdum. “İşte böyle... Dava dosyalarından başını kaldırıp yaşamaya bak biraz.”

Parmaklarını sinekkaydı tıraşlı yüzünde dolaştırırken “sen de izinlisin bugün,” dedi. Sonra masasının çekmesinden kabarık bir zarf çıkarıp uzattı. “Bana kalırsa sen de hayatın keyfini çıkarmaya başla.”

Zarftan çıkan parayı cebime yerleştirdim.

Bürodan birlikte çıktık. Avukat Haynots’un yolunu tutarken ben de ne yapabileceğimi düşündüm. Aslında hemen edinmem gereken bir şey vardı. Nöbet tuttuğum gece aklıma gelmişti, ancak nasıl bulacağımı bilemiyordum. Belki Maryam Dadriyan yardımcı olabilirdi bana.

İzmir Çarşısı’na doğru yürümeye başladım.

Dükkanın kapısını bu kez Maryam açtı ve beni gördüğüne hiç de şaşırmadı. Pencereden görmüş olmalıydı geldiğimi.

“Yanınızda çalışan kız yok mu?” diye sordum. “Kapıyı hep onun açmasına alışmışım da...”

Soğuk bir gülümseme belirdi yüzünde. “Bugün izinli. Yapmam gereken önemli bir iş var. Ayakaltında dolaşmasını istemedim.”

Yardımcısını evden uzaklaştırdığına göre tehlikeli bir iş çevirecekti anlaşılan. Beni içeri çağırıp çağırmamakta bir süre tereddüt ettikten sonra “buyurun, girin...” dedi isteksiz bir tavırla.

Basamakları çıkıp odaya girdik. Maryam, masanın ve dikiş makinesinin arasından hızla geçti, diğer odanın kapısını kapattı. Herhâlde orada yine sahte evrak hazırlıyordu ve görmemi istemiyordu.

Pencerenin önündeki koltuğa ilişti ve oturmamı işaret etti. “Ziyaretinizi neye borçluyum, Mösyö Leblanc?” diye sordu kısık bir sesle.

Kadının bir an önce gitmemi istediğini anladığım için hemen konuya girdim:

“Bir tabancaya ihtiyacım var Digin Dadriyan.”

Belli belirsiz bir tedirginlik belirdi yüzünde. “Ne tür bir tabanca?”

“Revolver’i tercih ederim.”

“Bu akşam saat sekizde gelin,” dedi ve Kokaryalı’daki evinin adresini söyledi.

“Tam zamanında orada olacağım.”

“Bir konuk bekliyorum. Beni bağışlıyorsunuz, değil mi?”

“İşinize devam edin,” dedim.

Soğuk bir tebessümle geç kalmamamı söyledi ve kapıyı arkamdan kapattı.

Ne yalan söyleyeyim, kadının beklediği ziyaretçiyi çok merak ediyordum. Acaba elbise diktirmek isteyen bir kadın mı, yoksa sahte belge sipariş eden bir kanun kaçağı mı gelecekti? Yapacak başka işim olmadığından kadının konuşunu görmeye karar verdim. Sokağın ucundaki kahvehane bu iş için uygundu. Maryam pencereden baksa bile göremezdi beni.

Gittiğim yer belli olmasın diye duvarın dibinden ilerledim ve kahvehanenin bahçesinde bir masaya oturdum. Dükkâna girip çıkanı kolayca görebilirdim oradan.

Güler yüzlü şişman kahveciden kahve istedim yarım yamalak Türkçemle. Bir sigara yakıp gözümü sokağa çevirdim.

Kahvenin üstüne ikinci bardak çayımı içerken yan sokaktan biri çıktı ve Maryam'ın dükkânının önünde durdu. Çevreyi kolaçan ettikten sonra kapıya vurdu. Orta boylu tıknaz biriydi. Siyah ceket giymiş ve gri şapka takmıştı. Bir erkeğin kadın terzisinde işi olmadığına göre herhâlde sahte evrak peşinde koşan biriydi. Kapı açılınca içeri süzüldü.

Yarım saat kadar sonra dışarı çıktı adam. Hızlı adımlarla kahvenin önünden geçti. O sırada elindeki mendili fark ettim. Üzerinde kan lekeleri vardı. Parmakları da kanlıydı. Acaba Maryam'la arasında şiddetli bir tartışma mı geçmişti? Adam gözden kaybolduktan sonra hesabı ödedim ve terzi dükkânına yürüdüm. Oldukça tedirgindim.

Kapı tokmağını üst üste vurdum. Ancak açılmadı kapı. Kadının başına kötü bir şey geldiğini düşünerek daha sert indirdim tokmağı.

Bir süre sonra kapı açıldı ve Maryam eşikte belirdi. Beyaz bir bez parçasını dudağına bastırıyordu. “Ne istiyorsunuz?” diye sordu öfkeli bir sesle.

Bez parçasındaki kıvrılığı görünce içeri çektim Maryam’ı ve kapıyı kapattım. Endişeyle “ne oldu?” diye sordum.

“Sizi ilgilendirmez, hemen gidin buradan,” dedi dişlerinin arasından fısıldarcasına. Kanlı dudağına yeniden bastırdı bezi.

Kadının eteğindeki kan izlerini gördüm o sırada. “Yaralanmışsınız,” dedim. “Doktora gitmeniz gerek.”

“Bu sizi ilgilendirmez.”

Kapıyı açmak üzereydi ki elini kavradım. “Siz doktora gitmeden bir yere kıpırdamayacağım.”

Kanlı işaret parmağını yüzüme doğru salladı. “Benimle inatlaşmayın.” Sonra titreyerek basamağa çöktü ve başını ellerinin arasına aldı.

Hızla basamakları çıktım ve odaya girdim. Masanın üzerindeki anahtarı ve askıdaki pelerini aldım. Geri döndüğümde tırazana tutunarak ayağa kalkmaya çalışıyor, bir yandan da söyleniyordu Maryam.

Pelerinle omuzlarını sardım ve “haydi bakalım, gidiyoruz,” diyerek koluna girdim.

Tırazanın parmaklığını sıkıca kavradı. “Hiçbir yere gitmiyoruz. Siz beni tanımamışsınız daha. Hayatıma kimseyi karıştırmam.”

Bu kadarı da fazlaydı artık. “Asıl siz beni tanıyamamışsınız Maryam,” dedim. Sonra kapıyı açtım ve çıkması için yol verdim.

“Pek de kibarmışsınız,” dedi alaycı bir tavırla.

Aldırmadan kapıyı kilitledim ve bir kez daha girdim genç kadının koluna.

Ara sokaklarda bir süre yol aldıktan sonra çarşının çıkışında bir fayton bulduk. Kadının arabaya binmesine yardım ederken eteğindeki kan izinin büyüdüğünü fark ettim.

“Yaranız ağır olmalı,” dedim koltuğa oturup güneşliği indirirken. “Canınız yanıyor mu?”

Ansızın bir tokat attı yüzüme. “Şimdi sizin canınız yanıyor mu?”

Bize şaşkınlıkla bakan faytoncuya “Surp Krikor Hastanesi’ne gidelim,” dedim ve elimi tokat yiyen yanağıma bastırdım. Evet, acıyı hissediyordum.

Hastaneye vardığımızda Maryam’ı dikkatle indirdim arabadan. Artık karşı koymuyordu. Akli başına gelmişti demek.

Karşıma çıkan hastabakıcıya Yetvart’ı çağırmasını söyledim. Genç hastabakıcı bizi ilaç kokan bir odaya aldıktan sonra doktoru bulmaya gitti.

“Buna ne gerek vardı?” diye sızlanarak beyaz örtülü yatağa oturdu kadın.

“Yaranıza bakılmalı,” dedim kararlı bir tavırla.

Küçümser bir ifadeyle yüzüme baktı ve sırtını yastığa dayayıp bacaklarını uzattı.

Kapı hızla açıldı ve Yetvart içeri girdi. Soluk soluğaydı. “Ne oldu?” diye sordu beni görünce. Maryam’ı fark edince de şaşkınlıktan gözleri açıldı.

Maryam’ı işaret ettim. “Hanımefendinin bir sorunu var.”

Yetvart bir kadına, bir de bana baktıktan sonra dışarı çıkmamı söyledi.

Koridordaki sandalyeye oturdum. Gelip geçen doktorları, hastaları ve ziyaretçileri izledim. Genzimi yakan ecza kokusundan uzaklaşmak için bir süre bahçede dolaştım. Geri döndüğümde Yetvart odadan çıkıyordu.

“Yarası nasıl?” diye sordum merakla.

“Önemli bir şey yok. Bacağı kesilmiş. Yarayı temizleyip dikiş attım. Birkaç gün pansuman için gelmesi gerek.”

“Ne olduğunu sana anlattı mı?” diye sordum.

“Olayın bilinmesini istemiyor. Tek söylediği bu... Peki, sen nasıl bulaştın bu işe?”

Durumu anlattıktan sonra “Maryam’ı ne zaman taburcu edeceksin?” diye sordum.

“Geceyi burada geçirmesi gerek. Yarın bir kez daha bakacağım yarasına. Durumu uygunsa Marta’ya söyleyim, eve götürür onu.” Koşu­ları dolaşması gerektiğini söyleyip ayrıldı sonra.

Kapıyı aralayıp başımı uzattım ve bacağı sargılı kadına geçmiş olsun dileklerimi ilettim. Yüzüme ters bir tavırla bakınca ziyaretimin yeterli olduğunu düşündüm.

Hastaneden ayrıldıktan sonra Belle Vue’nün yolunu tuttum. Amacım, Kramer Otel’e gitmekti. Hermine Direk­yan’ın

geçmişte orada garsonluk yapan kocası hakkında araştırma yapmak istiyordum. Eğer işe yarar bir şeyler yakalayabilirsem Hripsime'ye yapılan saldırının nedenini anlayabilirdim. Elbette aynı araştırmayı Gagig'in ailesi için de yapmalıyım.

Faytondan indim ve Kramer Otel'in geniş kapısından içeri girdim. Yıldız işlemeli koltuklarda şık giyimli müşteriler oturuyor, sohbet ediyorlardı. Duvarlardaki tabloların arasına gümüş şamdanlar dizilmişti. Tavandan büyük kristal avizeler sarkıyordu.

Görkemli ortamı görünce James Donalds'ın niçin buradan ayrılıp Hayganuş'un pansiyonuna geçtiğini anladım. Gazetecilikten kazandığı parayla bu otelin ücretini ödeyemezdi.

Çevreye bakındım ve barın yerini buldum. Resepsiyon masasının çevresinde ellerindeki valizlerle bekleyen erkeklerin ve kadınların arasından geçerek vitraylı kapıyı açtım.

İçeride beş altı kişi vardı. Beni şöyle bir süzdükten sonra içkilerine ve sohbetlerine devam ettiler.

Kırmızı örtüyle kaplı bir masaya geçtim. Papyon kravatlı genç bir garson yanıma geldi ve kibar bir tavırla ne içeceğimi sordu. Napolyon konyak istedim.

Garson gümüş tepsideki bombeli kadehle geri dönü az sonra. Eldivenli eliyle kadehi masama bırakırken “kente yeni mi geldiniz?” diye sordu. “Otelimizi tercih etmeniz ne kadar seçkin bir beyefendi olduğunuzu gösteriyor.”

“Ne yazık ki otelinizin müşterisi değilim,” diye karışılık verdim. “Ancak otelinizin ünü Paris'e kadar geldiği için uğramadan edemedim.”

“Demek Fransa’dan geldiniz...”

“Lisanınıza bakılırsa siz de Fransız olmalısınız.”

Hafifçe eğdi başını. “Evet efendim. İki yıl önce kente geldim ve burada çalışmaya başladım.”

“O halde Gasbar Direkyan’ı tanıyor olmalısınız.”

Duraksadı ve tedirgin bir şekilde yüzüme baktı. “Elbette... Ben işe başladığımda buradaydı. Arkadaşı mısınız?”

Konyağı kokladım ve ağzımda dolaştırdım. Bir yudum aldıktan sonra garsonun merakını giderdim:

“Paris’te yaşayan bir arkadaşı ona uğramamı istemişti.”

Garson, beni süzmeye devam ederken, “Gasbar buradan ayrılmış çok oldu,” dedi. “Nerede olduğunu bilmiyorum. Ancak bir arkadaşı size yardımcı olabilir.”

“İsmi verebilir misiniz?”

Duvardaki saate baktı adam. “Cumartesi öğleden sonraları hep buraya gelir. Biraz daha bekleyebilirsiniz görürsünüz onu.” Başını eğerek selam verdi ve yanımdan ayrıldı.

Rahat koltuğa yaslandım ve konyağın tadını çıkarmaya devam ettim. İkinci kadehimi söylemişim ki Ohannes Demirciyan içeri girdi ve mermer kaplı ahşap tezgâha doğru ilerledi. Fransız garson ona bir şeyler söyleyince bulunduğu tarafa döndü. Beni süzdükten sonra yanıma geldi. Elimi sıkarken “Gasbar’ı arıyormuşsun,” dedi. “Nereden çıktı şimdi bu?”

“Otursana,” dedim boş sandalyeyi işaret ederek. “Biraz sohbet edelim.”

Karşıma oturdu ve merakla baktı yüzüme. “Gasbar’ı aramak nereden aklına esti?”

“Sadece merak... Hripsime’ye babası yüzünden saldırdığını düşünüyorum.”

“Bundan sana ne Edmond? Hermine bile unuttu kocasını.”

“Diyorum ya sadece merak... Adamın burada garsonluk yaptığını duyunca hakkında bilgi almak istedim.”

“Ama yanlış yerdesin.”

Garson iki kadeh konyak getirip bıraktı. “Bakıyorum, zaten tanışıyormuşsunuz,” dedi.

Adam yanımdan ayrıldıktan sonra biraz daha yaklaştım Ohannes’e. “Peki nerede aramalıyım onu?”

“Nereden bileyim ben? Gasbar’la çok iyi arkadaşlık, yediğimiz içtiğimiz ayrı gitmezdi. Ancak bana bile haber vermeden toz oldu. Bana kalırsa onu izlemen gereken yer, Kramer Otel değil, Teodosis’lerin Bugia’daki köşkü.”

“Niçin?” diye sordum kadehimden bir yudum aldıktan sonra. “Gaspar’ın Sofula’yla ne ilgisi var?”

“Torunu Yorgo’yu kastediyorum ben.”

“Anlat da öğreneyim o zaman.”

“Gasbar, Telma Teresine adlı şarkıcı kıza abayı yaktığı için karısını terk etti. Bundan haberin var mıydı?”

“Hayır, bilmiyordum.” Gasbar’ın Telma’yla kaçtığını Kevork’tan duymuştum. Yine de Ohannes’in ağzını aramak için belli etmedim.

“O halde beni iyi dinle,” dedi kadehini sallarken. “Telma Teresine, çok güzel bir kızdı. Bu otelde şarkı söylüyordu. Gasbar onu süzerek içini çektikçe Yorgo ve ben gülmekten kırıliyorduk.”

Hemen atılarak kestim sözünü:

“Yorgo mu?”

“Elbette ya... Onları Yorgo tanıştırmıştı.”

“Bak sen... O nerden tanıyormuş Telma’yı?”

Bir kahkaha patlattı. “Yorgo, bu kente gelen bütün şarkıcıları, revü yıldızlarını ve laf aramızda yosmaları çok iyi tanır. Gözüne kestirdiklerini Bugia’daki köşke götürür.”

“Neyse... Gasbar ile Telma’ya gel sen.”

“Dediğim gibi onları Yorgo tanıştırmıştı. Küçük bir kaçamak, basit bir gönül macerası olacaktı aslında. Ancak Gasbar, kıza abayı yakıverdi. Kız da ona tutuldu. Yakışıklı herifin tekiydi ne de olsa. Ağzı da iyi laf yapıyordu. Böylece gecelerini kızın odasında geçirmeye başladı. Ama otelin müdürü durumu fark etti. Telma’nın sözleşmesi yırtıldı, Gasbar da kapının önüne konuldu. İki üç gün Bugia’daki köşkte kaldıktan sonra kayıplara karıştılar.” Birer kadeh Napolyon daha söyledi konuşması bitince.

Sessizce içkilerimizi içtik bir süre.

“Demek bu yüzden Yorgo’yla konuşmam gerektiğini söyledin,” diye mırıldandım.

“Evet, nihayet anladın... En son Bugia’da kaldıklarına göre onların nereye gittiklerini bilse bilse Yorgo bilir. Ama aramızdaki bu görüşmeden söz etme ona.”

“Merak etme,” dedim ve kadehimi kaldırdım.

İçkilerimizi bitirdikten sonra otelden ayrıldık.

Ohannes ağabeyinin iş yerine giderken ben de Ayia Katerina Mahallesi'nin yolunu tuttum.

Kupa arabalar ve troyer faytonlar mahallenin sokakları arasında gidip geliyorlardı. Kadınlar, güneşten korunmak için şemsiyelerini açmışlar, kaldırımlarda yürüyorlardı. Köşe başlarında toplanan erkekler aralarında sohbet ediyorlardı.

Sofula Teodosis'in evinin bulunduğu sokağa saparken Yorgo'nun renkli güneşliği çekilmiş bir pastanede oturduğunu gördüm.

O da fark etti beni. "Seni gördüm çok iyi oldu," dedi. "Can sıkıntısından patlıyordum burada." Üniformalı değildi. Şık bir ceket ve iyi ütülenmiş bir pantolon vardı üzerinde. Boynuna yine fular bağlamıştı.

"Madam Teodosis yok mu?" diye sordum sandalyeye otururken.

"Bir iş için Bugia'ya gitti. Ne içersin?"

Garsondan kahve ve çörek istedim. Yorgo'ya döndüm sonra. "Güzel havadan yararlanıp dolaşmak istedim."

"İyi yapmışsın. Haynots'ta hayat nasıl?"

"Çocuklara yapılan saldırılar yüzünden herkesin morali çok bozuk."

"Polis nasılsa yakalar saldırganı," diye cevapladı kayıtsız bir ses tonuyla.

"Mahallede çok insan dertli... Mesela Hermine Direk-yan... Duyduğuma göre kocası terk etmiş onu."

“Haa, Şu bizim Gasbar’ın karısı mı?” dedi aynı kayıtsız tavırla. “Hovarda Gasbar...”

“Onu tanıyor musun yoksa?”

“Tanımam mı canım... Telma Teresine adlı bir Őarkıcıya aşık oldu ve onunla kaçtı. Eh, gönöl ferman dinlemiyor.”

“Nereye kaçtılar, biliyor musun?”

Gözlerini kısarak yüzüme baktıktan sonra “söylerim ama aramızda kalacak,” dedi alçak sesle.

“Hiç merak etme. Âşıklara saygım büyüktür.”

Sağa sola bakındı ve kulağıma fısıldadı:

“Sakız Adası’na kaçtılar. Oradan da Atina’ya gideceklerdi. Gasbar gönlünü başka birine kaptırmadıysa hâlâ beraberdirler.”

Garsonun getirdiğı çörekten ısırp kahvemden bir yudum aldıktan sonra devam ettim:

“Gaspar daldan dala konan biriydi galiba.”

“Gördüğü her güzel kadına tutulurdu. Evli olup olmadığına hiç bakmazdı.”

“Sakin Gasbar’ın sevgililerinden birinin kocası saldırmasın Hripsime’ye... Haynots’taki her olay hemen yayı liveriyor. Bunu duyan kıskanç bir koca Hripsime’ye zarar vererek intikam almaya kalkışabilir.”

“Olabilir,” dedi ağzını peçeteyle sildikten sonra. “Ancak Gasbar orada oturanlara ilişmezdi. Karısının ve komşularının gözleri önünde başkalarına asılmazdı. Eğer kızcağıza kıskanç bir koca saldırdıysa mutlaka Haynots dışındandır.”

Kehribar ağızlığıma sigaramı yerleştirdim ve yaktım. Sonra “Gagig’in babası nasıl biridir?” diye sordum.

“Nubar mı? Pısıırğın tekidir o. Dükkânıyla evi arasında mekik dokumaktan başka iş yapmaz. Düşmanı olacağını da sanmam.” Ardından cebinden saatini çıkardı. “Çok oyalandım. Bugia’ya gidip büyükhanımı almam gerek.”

Hesabı ödemek için bir süre tartıştıktan sonra garsonun avucuna paraları sayan o oldu.

6

Surp İsdepanos Kilisesi'nin çanları ortalığı inletirken Surp Krikor Lusavoriç Hastanesi'ne ulaştım. Maryam'ın durumunu merak ediyordum. Ayrıca biraz sohbet edip adamın ona niçin saldırdığını da öğrenmek istiyordum. Tabii, bana olan öfkesi dindiye...

Koridorda yürürken Yetvart'ın bir hemşireyle konuştuğunu gördüm. Hemşirenin gitmesini bekledikten sonra doktorun yanına gittim ve “Maryam'ın durumu nasıl?” diye sordum.

“Endişelenme, gayet iyi.” Kurnaz bir tebessüm vardı yüzünde.

Kayıtsız bir tavırla ellerimi ceplerime soktum. “O halde Marta bugün onu evine götürecekt...”

“Ben de hemşireyle bu konuyu konuşuyordum. Karım, pazar ayininden sonra yoksul öğrencilere yardım çalışmaları için Kıtasirats Ingerutyun'daki toplantıya katılacak. Derneğin toplantısı akşama kadar sürer. Maryam ıldıracak, çünkü bir an önce evine gitmek istiyor.”

“Amma da dik başlı kadınmış. İnsan biraz anlayışlı olur.”

“Gel de bunu ona anlat sen,” dedi doktor ve koğuşun kapısını araladı.

İçeri girmek üzereyken kolunu kavradım. “Ben evine kadar eşlik edebilirim ona. Üstelik ondan alacağım bir şey var.”

“Ne alacaksın?”

“Önemli değil... Bir tabanca.”

“Tabanca mı? Ne yapacaksın silahla?”

Kulağının dibine kadar yaklaştım. “Haynots’ta garip olaylar dönüyor. O saldırgan yine meydana çıkarsa sopalara önleyemeyiz. Belki o da kimsede silah olmadığını bildiği için böyle cüretkâr davranıyor.”

Derin derin nefes alıp söylemek istediklerini bastırdı ve kapıyı açtı. Ben de peşinden içeri girdim.

Yatağında oturuyordu Maryam Dadriyan. Elbiselerini giymişti ve ayrılmaya hazırdı. Yetvart’ı görür görmez “ihtiyacı olan birçok hasta varken basit bir yara için beni burada tutman çok saçma,” diye sitem etti.

“Merak etme, bugün taburcu ediyorum seni.”

Ayakkabılarını giymeye başladı kadın. “Marta sonunda gelebildi demek.”

“O gelemedi ama sana eşlik edecek birini buldum.”

Gözlerini sanki yeni fark etmişçesine bana çevirdi Maryam. “Yoksa o mu götürecektir beni?”

Bir bana, bir de kadına baktı doktor. “Eğer senin için bir sorun yoksa...” diye kekeledi.

Alaycı bir gülümseme belirdi berikinin yüzünde. “Ne sorunu olacak canım? Getirmesini bilen, götürmesini de bilmeli.” Sonra yataktan indi, odadan bizden önde çıktı. Hafifçe sekmesine rağmen çok hızlı yürüyordu. Bu kendini beğenmiş kadının sendeleyip yere kapaklanması ne kadar da güzel olurdu. Belki aklı başına gelirdi o zaman.

Ne yazık ki dileğim tutmadı. Hastanenin bahçesini de hızlı adımlarla geçti kadın. Kapının önündeki kupa arabalardan birinin kapısını açtı ve tutamaklardan güç alarak bindi.

“Hemen yetiş, Edmond...” dedi Yetvart. “Yoksa tek başına gider bu inatçı.”

“Tamam, tamam!” dedim ve hızla koştum.

“Güzel kadın olmasa arkasından böyle koşmazsın,” diye seslendi doktor.

İçeri girmemle birlikte araba hareketlendi. Maryam gideceğimiz yeri sürücüye söylemiş olmalıydı.

Kokaryalı’daki eve varıncaya kadar konuşmadı kadın. Basamakları rahat çıkması için koluna girdiğimde yarım ağızla teşekkür etmekle yetindi.

Maryam Dadriyan’ın evinin antresinde aynalı portmanto ve küçük bir ahşap dolap vardı. Antreden büyükçe bir masanın ve ikonaların olduğu sofaya geçiliyordu. Meryem ve İsa heykelciklerinin durduğu ikonaların iki yanına şamdanlar asılmıştı. Tavandan küçük bir avize sarkıyordu.

Maryam üst kata çıkan merdivene doğru yürürken bir kez daha koluna girdim. Basamakları çıkarken belli etmemeye çalışsa da yüzündeki ifadeden acı çektiğini anladım.

Sahanlığa ulaşınca “karşıdaki oda,” dedi ve içeri girdik.

Burası oturma odasıydı. Bir sehpanın çevresindeki üç koltuktan ve camekânlı dolaptan ibaretti. Cumbanın penceresinin önünde bir koltuk daha duruyordu.

Dolabın çekmecesini açtı Maryam. Bir süre karıştırdıktan sonra çıkardığı Revolver’i ve mermi kutusunu uzattı. “Silah dolu,” dedi genizden gelen bir sesle. “Kutuda yedek mermiler var. Mermiler biterse yine bana gelirsiniz.”

“Borcum ne kadar?” diye sordum silahı incelerken.

“Sonra hesaplaşırız,” dedi ve koltuklardan birine inleyerek oturdu. Gitmemi bekler gibi bir hâli vardı ama ben biraz daha kalmaya niyetliydim.

“O herif niçin saldırdı size?” diye sordum.

“Eski kocamın ortaklarından biri,” dedi duygusuz bir ifadeyle. “Arada bir böyle gelir ve sahte belge isteyenlerin isimlerini sorar. Akli sıra beni atlatıp kendisi yapacak onların işlerini. Bıçağını çekince ben de karşı koydum. Arbede sonunda böyle oldu işte.”

“Ucuz atlatmışsınız. Neyse... Yarın pansumana gitmeniz gerek. Saat kaçta gelmemi istersiniz?”

“Yetvart on birde hastanede olmamı istedi. Kendim giderim.”

Kararlı bir tavırla “ben geleceğim,” dedim ve veda edip evden çıktım. Deniz kıyısında yürürken vakit geçirmek için ne yapacağımı düşündüm. En iyisi gidip Hayganuş’la sohbet etmekti. Hermine, Gasbar, Markirit ve Nubar hakkında söyleyecekleri olabilirdi.

Bir süre durakta bekledikten sonra atlı tramvaya bindim. Güzel sonbahar havası, insanları yollara dökmüştü. Ben de biraz yürümek istedim ve gümrük binasını geçtikten sonra tramvaydan indim. Pastanelerde ve kahvehanelerde oturanlara bakarak, limandaki gemileri seyrederek Frenk Mahallesi'ne ulaştım. Pansiyona vardığımda oldukça yorgundum.

Elimi tokmağa uzatırken kapı açıldı ve James Donalds eşikte belirdi. Beni görür görmez arkasına döndü ve “kendimize bir arkadaş daha bulduk,” dedi.

“Ne arkadaş?” diye sordum merakla.

William Courtney, adamın omzunun üzerinden başını uzattı. “Paradiso’ya at yarışlarına gidiyoruz. Sen de gelmek ister misin?”

Amerikalı gazeteci benim adıma cevap verdi:

“Elbette gelir... Bu güzel havada eve tıklıp da ne yapacak?”

“Kusura bakmayın, başka zaman,” dedim. “Madam Hayganuş’la kahve içtikten sonra eve döneceğim ve dinleneceğim.”

İngiliz sigortacı atıldı:

“Ama bugünkü yarış çok önemli. Levantenlerin İngiliz atları yarışacak. İyi düşünün.”

Hayganuş geldi o sırada. “Canım, bırakın ne istiyorsa onu yapsın,” dedi.

William takıldı kadına:

“Tabii siz de yakışıklı biriyle baş başa kalmayı tercih edersiniz.”

Pansiyonun sahibesi Ően bir kakhaha attı.

“Biz yolumuza devam edelim William,” dedi gazeteci.
“Edmond’dan bize hayır yok bugün.”

Aslında gazeteciyle uzun uzun sohbet etmeyi çok isterdim. Bana kente bir ay önce geldiğini söyleyen adamın üç ay önce öldürölen Bakırcıyanların evine nasıl gittiğini öğrenmem çok iyi olurdu. Ancak ortam uygun değildi. Papyonunu ve Şapkasını düzeltti Amerikalı ve James’in peşine takıldı.

“Siz bahçeye geçin, ben de kahvelerimizi pişireyim,” dedi Hayganuş ve koluma girdi.

Evin arka tarafındaki küçük bahçe çiçeklerle doluydu. Kameriyenin altındaki sandalyelerden birine oturdum ve kahvemi bekledim.

Çok geçmeden tepsi içinde kahve fincanlarıyla ve likör kadehleriyle geldi kadın. Tepsiyi masaya bırakır bırakmaz Ermeni Mahallesi’ndeki saldırganın yakalanıp yakalanmadığını sordu.

Hâlâ bulunamadığını söyledim.

Havadan sudan söz ettik, kahvelerimizi ve likörlerimizi bitirdik. Hayganuş kadehlere yeniden likör doldururken kafamdaki konuyu açtım:

“Direkryanlar ve Hacıyanlarla yakından görüşür müsünüz?”

“Durup dururken niçin sordunuz, kuzum?” diye sordu Şaşkın bakışlarını yüzüme dikerek.

“Olaylardan en çok onlar etkilendi de... Aileleri tanımak istedim. Ne de olsa aynı mahallede yaşıyoruz.”

“Evet, evet... İnsan komşularıyla yakından ilgilenmeli. Çok iyi yapıyorsunuz. Ben ne yazık ki sizin kadar düşünceli değilim. Haynots iki adımlık yer olsa da gidip yeterince ilgilenemiyorum tanıdıklarımınla. Bahsettiğiniz ailelere de çok uzağım. Oysa diğerlerine nazaran daha yakın olmalıyım onlarla.”

“Özel bir bağınız mı var yoksa?”

Bir yudum likör aldıktan sonra gözlerini indirdi ve boynundaki haçla oynamaya başladı. “Onlar da benim gibi Sivas’ta ve Kayseri’de yaşamışlar. Bu yüzden aynı toprağın insanlarıyız. Ancak bu pansiyonu gece gündüz beklemekten gidemiyorum onlara.”

“Hiç görüşmüyor musunuz?”

Haçla oynamayı bıraktı ve gülümsedi. “O kadar da değil, kuzum. Hampartsum kutlamalarında veya kermeslerde görüşürüz. Bazen de yardım yemekleri düzenlenir. Orada da karşılaşır, sohbet ederiz. Ama hepsi bu kadar işte...”

“Gasbar’ın niçin kaçtığını ve nereye gittiğini biliyor musunuz?”

Yüzünü buruşturdu ve sesini yükseltti:

“O herifin yüzünü şeytan görsün. Güzelim karısını bırakıp bir yosmanın peşine takıldı. Nereye gittiyse umarım geberip kalmıştır orada.” Küçük kadehin dibinde kalan son likörü de bitirdi

Evime doğru yürürken düşünüyordum. Direkryan ve Hacıyan ailelerinin arasındaki tek ortak yön, bir zamanlar Sivas ve Kayseri’de yaşamış olmalarıydı. Belki saldırgan

o şehirlerdeki bir husumetin intikamını almak için mahallede kol geziyordu. Nasıl hareket etmem gerektiğini tasarlarken “bugün Garbis’le karşılaştın mı?” diye sordu kalın bir ses.

Başımı kaldırıncı balkondan sarkan Boğos’u gördüm. “Beatris’le pazar gezintisine gitmediler mi?” dedim. “Bana öyle söylemişti.”

Aksi bir tavırla homurdandı:

“Gittiler, gittiler... Gecikince merak ettim. Baksana hava da karardı.”

“Endişelenme, çok geçmeden gelirler.”

Aşağı doğru biraz daha sarktı çömlek ustası. “Gel de iki tek rakı atalım. Akşam yemeğini de bizde yersin.” Sonra kapıyı açması için karısına seslendi.

Kapı gıcırtyla açıldı.

“Hoş geldiniz,” dedi Verkin. “Boğos’un huysuzluk etmesine aldırmayın. Tek kızı evden gidecek diye huzursuz.”

“Garbis iyi bir insan. Beatris’i mutlu edeceğine eminim. Boğos’un endişelenmesi boşuna.”

“Ben de aynı kanıdayım ama sözümü dinletemiyorum.”

“Benim için yardımcı kadınla görüşebildiniz mi?”

“Elbette... Adı Anuş... Yarın sabah size uğrayacak.”

“Saat sekizde bekliyorum.”

Yanımıza gelen Boğos, “haydi yahu, rakı saati kaçıyor,” diye söylendi.

Verkin, askıdan yün şalını alıp omuzlarını örttü. “Ben Anuş’a haber vermeye gidiyorum. Az sonra dönerim.”

Boğos’la evin üst katına çıktık. Balkondaki sehpanın üzerinde karafaki, iki kadeh, çerez ve meyve tabakları vardı. Kadehlerimizi doldurduk, sohbet ederek içmeye başladık.

Çok geçmeden Verkin geri döndü ve Anuş’un istediğim saatte bana uğrayacağını söyledi. Sonra sofrayı hazırlamak için alt kata indi.

İkinci kadehlerimizi yarılarken “işte geldiler,” dedi Boğos ve “Nerede kaldınız?” diye gürledi aşağı sarkarak.

Beatris bir şeyler söyledi ama ne dediğini anlayamadım.

“Garbis’i de yemeğe davet etsene,” dedim çömlekçiye.

“Merak etme, Verkin zaten çağırır. Biz içmeye devam edelim.”

Garbis yanımıza gelince Boğos dolaptan bir kadeh daha çıkardı ve ağzına kadar rakıyla doldurdu.

Avukat sandalyeye oturdu ve kadehine uzandı. Verkin’in çok içmememizi söyleyen sesi duyuldu aşağıdan. Boğos, “boş verin,” dercesine elini salladı ve kadehini kaldırdı. Sert bir tavırla kıızıyla nereye gittiklerini sordu Garbis’e. Despot bir kayınpeder olacağı şimdiden belliydi. Boynunu bükerek gittikleri yerleri anlattı Garbis.

Kravatımı bağlamıştım ki kapı çaldı. Alt kata inip kilidi açtığımda basamaklarda duran şapkalı, cüsseli kadının Anuş Terziyan olduğunu anladım. Kırklı yaşlardaydı.

Birlikte salona geçtik. Siyah gözlerinin içine bakarak ondan ne beklediğimi anlattım. Ücret konusunda anlaşıttıktan sonra evi ona bıraktım. İşe gitmeden önce kültür merkezine uğramak istiyordum. Kevork'la konuşacak ve Philippa Rolin için iş olup olmadığını soracaktım. Kuyum ustasının dükkânını açmadan önce oraya gittiğini biliyordum. Güne hayır işleriyle başlamanın ruhun selameti için gerekli olduğunu söylemişti bana bir keresinde.

Umduğum gibi oradaydı Kevork. Yanında bir delikanlıyla kitaplığı dolaşıyordu. Beni görünce yanıma geldi. “Hayrola, sen de güne cemaatimiz için çalışarak başlamaya mı karar verdin? Aferin sana. Papaz Efendi çok memnun olacak.”

Adamın dokundurmasına aldırmadan “belki size bir hayrım dokunur,” dedim ve Philippa'nın iş aradığından söz ettim.

Beni dikkatle dinledikten sonra “gelsin, görüşelim,” dedi. “Fransızca öğretmenine ihtiyacımız var. Okuma salonunda çocuklarımıza Fransız klasiklerini de okursa daha çok memnun oluruz.”

“Ona söyleyeceğim,” dedim ve teşekkür ettim. Verdiğim bir sözü tutmanın huzuru vardı içimde.

“Çizelgeye baktın mı? Yarın gece saat dörtle altı arasında nöbetçisin.”

“Anlaşıldı,” dedim ve kütüphaneden çıktım.

Sokakta sütçü Agop'tan başka kimse yoktu.

Büroya Masis'le birlikte girdik. Her zamanki gibi sinekkaydı tıraşlıydı. Şapkasını çıkarınca briyantimli saçlarının parladığını fark ettim.

Garbis, adamın paltosunu aldı ve askıya astı. “Dün gece çalıştım ve Kordelya’daki arsa satış işinin evrakını hazırladım,” dedi. “Edmond geçen gün aldığı belgeleri inceledi ve sahte olmadığını söyledi.”

“Peki, teşekkür ederim,” dedi Masis. Odasına yürürken de bana döndü. “Seninle işten başka konularda ilgilenemedim. Hafta sonunda Bugia’ya piknik yapmaya gideceğiz. Gelirsen memnun olurum.”

“Ben de çok memnun olurum. Geleceğim.” Ardından bir arkadaşımı ziyaret edeceğimi söyledim. O da kim olduğunu sormadan odasına girdi.

Garbis’in meraklı bakışlarının altında bürodan çıktım ve tramvay durağının yolunu tuttum.

Kokaryalı’daki eve vardığımda Maryam Dadriyan’ı yüzü gülerken buldum.

Dışarı çıktık ve bir araba bulduk.

“Bugün daha iyi görünüyorsun,” dedim kupa arabaya binmesine yardım ederken.

“Hastanenin koğuşundaki inlemeler yüzünden yeterince uyuyamamıştım. Dün gece iyi bir uyku çekince kendime geldim.”

Sağa sola baktım ve kadının yanına yerleştim. “Niçin Haynots’ta oturmuyorsun?” diye sordum.

“Hafiyelerin Haynots’a ne zaman gidecekleri belli olmaz. Belki de sürekli kontrol ediyorlardır. Bu yüzden orası benim için riskli Edmond.”

Senli benli konuşmak, Mösyö Leblanc olmaktan çıkıp Edmond’a dönüşmek mutlu etmişti beni.

Surp Krikor'a kadar sessizce devam ettik yolumuza. Hastaneye varınca Yetvart'ın koğuşları dolaştığını öğrendim. Bu yüzden göremedim onu. Bizimle bir hemşire ilgilendi ve kısa sürede pansumanı tamamladı.

Hastanenin kapısında bekleyen kupa arabaya binerken teşekkür etti Maryam ve eve tek başına gidebileceğini söyledi. Ben de gümrük binasının oraya kadar eşlik ettim ona. Ertesi sabah dokuzda yine hastaneye gitmesi gerekiyordu. Uğrayacağımı söyledim. İtirazlarına aldırmadan arabayı durdurup indim. Hızla iş yerime yürüdüm.

Masis, büroda yoktu. Ziyaret edeceğimiz Ermeni tacir hakkında bir süre Garbis'le konuştuk ve çarşının yolunu tuttuk.

Konstantinopolis'teki iş imkânı hakkında Beatris'le bir türlü konuşamadığı için canının çok sıkıldığını söyledi avukat ve yol boyunca mızımızlanıp durdu. Aklım Maryam'da olduğu için kulak vermedim söylediklerine. Ne de olsa aynı şeyleri tekrarlayıp duruyordu kaç gündür. Bana da gına gelmişti artık. Maryam'ı düşlemek, onu dinlemekten daha iyiydi.

İzmir Çarşısı'na vardığımızda Garbis yüzünden kafam kazan gibi olmuştu. Kapı numaralarına bakarak dar sokaklarda ilerledik.

Tacir Bedros'un dükkânı, Boğos'un çömlek atölyesinden iki sokak önceydi. İçeri girince kadın şapkası ve süslü kutu yığınları içinde bulduk adamı. Bedros kahvelerimizi söylerken Garbis'le birer tabureye iliştik. Garbis çantasını açıp defterini çıkardı ve tüccarı dinlemeye koyuldu. Anlatıkça anlattı beyaz saçlı, yaşlı tüccar. Artık köşesine çekilip

ömrünün geri kalan kısmını huzur içinde geçirmeyi tasarlıyordu. Dükkânını Mihail adlı bir Rum'a devredecekti ve işlemler hakkında yardımımızı istiyordu. Hakkının korunması için Masis'ten başka kimseye güvenemezdi. Ne de olsa eski arkadaşları. Falan filan...

Bir saat kadar sonra ayrıldık Bedros'un yanından.

"Şu Rum hakkında bir araştırma yap," dedi Garbis. "Bakalım, dürüst bir adam mı?"

"Kısa sürede tamamlarım."

"Ben büroya dönmeyeceğim. Boğos'a uğramak istiyorum. Digin Kilciyan son günlerde dükkâna gitmediğim için serzenişte bulundu."

Gülümsedim. "Git elbette... Müstakbel kayıncıların gönlünü hoş tutman gerekir."

"Senin de gelmeni isterdim ama büronun boş kalması gerekiyor. Belli olmaz, patron geri gelebilir."

"Gözün arkada kalmasın, ben bekçilik yaparım," dedim ve avukattan ayrıldım.

Havra Sokağı'na sapmışım ki birinin bana seslendiğini duydum. Kevork'un dükkânında karşılaştığım Samuel Şaul'u hemen tanıdım.

"Bir türlü dükkânıma uğramadınız," dedi kuyum ustası. "Buyurun, çay ikram edeyim size."

Adamı kıramadım ve içeri girdim. Kapiya asılmış nesneye dikkatle baktığımı görünce onun Musevilerin koruyucu muskası Mezusa olduğunu söyledi.

Samuel karşı taraftaki kahvehaneden çay isterken dükkâna şöyle bir göz attım. Uzun tezgâh altınlar, bilezikler,

madalyonlar ve kolyelerle doluydu. Duvarın dibindeki dolabın raflarına antika eserler sıralanmıştı.

“Eski eserlerle de ilgileniyorsunuz galiba,” dedim gözlerimi dolaptan ayırmadan.

“Bu değerli parçalardan iyi para kazanıyorum. Antika eserleri temizlemek bile paradır.” Tezgâhın üzerinde duran eski haçı ve yıpranmış bir vazoyu işaret etmişti bunları söylerken. “Antika eser sahiplerine bunları nasıl korumaları gerektiğini de anlatırım.”

“Akıl hocalığı da yapıyorsunuz demek... Size kulak veriyorlar mı?”

“Ne gezer! Şu gördüğünüz haçın ve vazonun sahiplerine eserleri nasıl korumaları gerektiğini defalarca söyledim. Ama beni dinlemiyorlar, güzelim eserlerin yıpranmasına neden oluyorlar.”

Fesli bir delikanlı çay fincanlarını masaya bıraktı. Çaylarımızı yudumlarken Simirna'nın tarihinden söz etti Yahudi. Kendimi başka bir dünyada hissettim. Sohbetine doyum olmayan biriydi Samuel. Ancak daha fazla oyalanamazdım. Onu yine ziyaret edeceğimi söyleyip ayrıldım.

Çarşıda yürürken bir yoğurtçu dükkânının önünde sütçü Agop'la karşılaştım. Yoğurtçuya süt satacağını söyledikten sonra içeri girdi.

Büroda fazla bir iş yapmadan oturdum. Saatin gongu beşi vururken de çıktım. Masis bu saatten sonra gelmezdi nasılsa. Ancak Garbis, Kilciyanlarla neler konuştuğunu anlatmak ve düşüncelerimi sormak için geri dönebilirdi. Eğer kafasını bir şeye takmışsa dertleşmek için meyhaneye gidelim diye tutturabilir, beni bütün gece esir alabilirdi.

Buna hiç katlanamazdım işte. Üstelik kentin karşı yakasına geçip Rolinleri görmek niyetindeydim. Kevork'un Phillipa'yı beklediğini söyleyecektim.

Vapura son anda yetiştim. Kendimi ılık rüzgâra teslim edip Maryam'ın hayaline daldım. O adamın kadına yeniden musallat olacağını düşünüyor, endişeleniyordum. Maryam küçük yaralarla saldırıyı atlatmıştı, ancak her zaman böyle şanslı olmayabilirdi. Gelecek seferki darbe bacağına değil, boğazını hedef alabilirdi. Bunu düşünmek bile gerilmeme neden oluyordu.

Vapur yanaşır yanaşmaz güvertede biriken insanların arasına karıştım ve iskeleye çıktım. On dakika sonra Rolinlerin evinin bulunduğu sokaktaydım. Yolun karşısına geçerken Philippa'nın bitişik evin bahçesinde bir kadınla oturduğunu fark ettim. İşlemeli demir parmaklıkların gerisinde durup “merhaba Madam Rolin,” diye seslendim. Kadın bana dönünce de güzel haberi verdim: “Ermeni Cemaati'nden Mösyö Demirciyan sizinle görüşecek.”

Gülümseyerek yanıma geldi. “Çok teşekkür ederim, Mösyö Leblanc. İnanın, son zamanlarda aldığım en güzel haber bu.”

“Kevork'u görmeye ne zaman gidebilirsiniz?”

İnce parmaklarını bir süre dudaklarında gezdirdikten sonra “yarın sabah gidebilirim,” dedi coşkuyla. “Saat on uygun olur mu acaba?”

“Kevork her sabah kültür merkezinde bulunur.”

“Zamanında orada olacağım.”

“Marcel evde mi?”

“Bu akşam ona izin verdim. Arkadaşlarıyla yemek yiyecek. Uğradığınızı söylerim. Bizimle çay içmek ister misiniz?” Diğer kadını işaret etmişti bunu söylerken.

Şapkamı çıkarıp uzun boylu genç kadını selamladım ve yeniden Fransızca döndüm. “Başka zaman, Madam... Gecikmeden geri dönmem gerek.”

Veda edip iskeleyle doğru yürüdüm. Geldiğim vapur hâlâ iskeledeydi. Biletimi alıp içeri girdim.

Vapurdan indikten sonra tramvaya atlayıp Athanasoula Birahanesi'ne gittim. Karnımı doyurup birkaç bardak bira içtikten sonra Maryam'ın evinin çevresinde dolanmak niyetindeydim. O uğursuz herif kadının peşine düşebilirdi yine.

Birahanenin تنها bir köşesine çekilip biramı yudumlama düşleri kurarken hevesim kursağımda kaldı. Çünkü kapının karşısındaki masada oturanlar, beni görür görmez yanlarına davet ettiler.

James Donalds ile William Courtney'in arasına oturdum. Orada karşılaşmayı hiç ummadığım Marcel Rolin'i şaşkınlıkla süzdüm. “Marcel, buraya da piyano akort etmeye mi geldin?” diye sordum.

“Bu akşamı kendime ayırdım. Hem de karımdan izin alarak...”

“Biliyorum,” dedim ve Philippa'ya götürdüğüm haberi ona da verdim.

“Çok teşekkür ederim dostum,” diyerek omzuma vurdu. “Zaten sözüne sadık biri olduğun belli...”

Garson büyük bira bardağını, sosis, meze ve çerez dolu tabakları önüme bıraktı.

James, kulplu bardağı kaldırdı. “Güzel habere içelim.”

William da katıldı ona:

“Hep mutluluk verici haberler alalım.”

Bir süre içip atıştırdıktan sonra merakım depreşti. “Nasıl tanıştınız siz?” diye sordum.

Diğerlerinin ağzı dolu olduğu için cevabı gazeteci verdi:

“At yarışlarında tanıştık.”

Marcel’e döndüm. “Demek, yarışlara meraklısın.”

“Philippa’yla sık sık gideriz. Kentin sosyetesini orada topluyor. Birçok insanla tanışıyor, yeni müşteriler buluyorum. Sen de bize katılmalısın dostum.”

Gazeteci laf dokundurdu:

“Geçen gün Edmond’a söyledim ama o, zarif pansiyon sahibemizle oturup sohbet etmeyi yeğledi.”

“Hayganuş ilginç konulardan söz etti mi bari?” diye sordu William. Kurnaz bir gülümseme vardı yüzünde.

“Yok canım, havadan sudan konuştuk,” dedim. “İlginç konu ne olabilir ki?”

“Geçenlerde Diana Mihalidis uğradı pansiyona..”

Sözünü kestim:

“O kim? Tanımıyorum.”

“Rum kitapçı Kosta Mihalidis’in karısı,” dedi William ve devam etti: “Kameriye’nin altında konuşurlarken duydum, Haynots’taki cinayetlerden söz ediyorlardı. Bana çok ilginç geldi.”

“İlginçlik bunun neresinde, anlayamadım. Haynots’ta herkes cinayetler hakkında konuşuyor.”

“Cinayetlerin üzerinden uzun zaman geçti. Durup dururken bu konuyu yeniden eşelemeleri dikkatimi çekti.”

James Donalds, garsonun yeni getirdiği bardağı sertçe vurdu masaya. “Bırakın artık şu cinayetleri. Keyfimize bakalım.”

Önerisine uyduk. Köpükleri taşan bira bardakları ve meze tabakları gidip geldikçe sohbeti koyulaştırdık.

Marcel son vapuru kaçırmaması gerektiğini söyleyip masadan ayrılırken ben de peşine takıldım. Tasarladığım gibi Maryam’ın evinin çevresinde dolaşmam gerekiyordu. Marcel Rolin faytona binerken ben de Maryam Dadriyan’ın evinin yolunu tuttum.

Eve yaklaşınca kupa arabadan indim ve yolun karşısına geçtim. O anda bir mahalle bekçisi belirdi karşımda.

Adama yaklaştım ve “selamünaleyküm,” dedim.

Elini göğsüne götürüp “aleyküm selam,” diyerek karşılık verdi, göz ucuyla beni süzdükten sonra yoluna devam etti.

Maryam’ın evinin üst katında ışık yanıyordu. Cumbanın penceresinden silüetini fark ettim. Baş hafifçe önüne eğikti. Hareketlerinden kitap okuduğunu anladım. Bitişteki evin duvarını siper alarak kapının önünde durdum ve kilitli olup olmadığını kontrol ettim. Kilitliydi. Arka sokaklarda yankılanan baston ve düdük sesleri çalındı kulağıma. Bekçiler görev başındaydılar.

Kadına görünmemeye çalışarak evin önünden ayrıldım ve yolun sonunda bekleyen arabaya düşünceler arasında

yürüdüm. William Courtney'in söyledikleri dikkatimi çekmişti. Hayganuş'un Madam Mihalidis'le cinayetler hakkında ne konuştuğunu merak ediyordum. Bu yüzden Diana Mihalidis hakkında bilgi almak amacıyla pansiyona gitmeye karar verdim. Nasılsa geç saatlere kadar oturuyordu Hayganuş. Beni görünce sevineceğinden emindim.

Pansiyona açılan sokağın başında kupadan indim ve iki katlı binaya doğru yürüdüm. Kapının tokmağını vururken William Courtney'le James Donalds'ın dönmemiş olmalarını diliyordum. Nikolos Markas'la da karşılaşmasam iyi olurdu. Eğer pansiyondalarsa sohbetimizin içine limon sıkabilirlerdi.

Kapı açılmayınca bir kez daha vurdum tokmağa. Sabırla bekledim, ama ses seda çıkmadı yine. Kadının bir yere gidip gitmediğini düşünürken sarstım kapıyı. O anda da kilitli olmadığını fark ettim.

Kapıyı araladım ve içeri süzüldüm. Kadının adını seslendim karanlık holde. Karşılık alamayınca bir süre alt katı dolaştım, sonra bahçeye baktım. Yoktu Hayganuş. Üç müşterinin de orada olmadığı belliydi. Üst kata çıktım. Hayganuş'un odasının melek motifleriyle işlenmiş kapısına hafifçe vurdum. Ses gelmeyince de ihtiyatlı bir şekilde içeri daldım.

Hayganuş Külcüyan, sırt üstü yatıyordu geniş yataкта. Parmak uçlarıma basarak koltukların arasından geçtim ve yatağın ayakucunda durdum. Kadını uyandırıp uyandırmamayı düşünürken bunun işe yaramayacağını ürperek anladım. Boynu kanla kaplıydı. Yastığı ve çarşafı kaplayan sıvının kan olduğunu anlamak için ışığa bile gerek yoktu. Hayganuş öldürülmüştü.

Katil hâlâ pansiyonda olabilirdi ama onu aramaya hiç niyetim yoktu. Kimse gelmeden evden uzaklaşmalıyım. Basamakları hızla indim, bahçe kapısını araladım. Görünürde kimse yoktu. Ağaçların arkalarına gizlenerek bahçeyi geçtim ve duvarın üzerinden atlayıp arka sokağa çıktım. Uzaklardan buzuki ve kakhaha sesleri geliyordu. Gürültülerden ve sokak lambalarından uzak durarak Haynots'a doğru yürüdüm.

İssiz sokaklarda ilerlerken Hayganuş'u kimin öldürdüğünü düşünüyor, bunun nedeni üzerinde kafa patlatıyordum. Bir yandan da pansiyonda bir süre daha durup ortalığı kolağan edememiş olmanın sıkıntısını yaşıyordum. Ancak bunu yapamazdım. Her an birisi gelebilir, ben de katil durumuna düşebilirdim.

Şiddetle sarsılan kapının gıcırtilarını sanki çok uzaklarda bir yerden geliyormuş gibi duydum. Bunu kapı tokmağının sert darbeleri izledi. Derken “Mösyö Leblanc, Mösyö Leblanc!” diyen bağırışlar yankılandı odanın içinde. Ardından kapıya vurulan tekme sesleri geldi kulağıma.

Yatakta doğruldum ve ne olduğunu anlamaya çalıştım. Sabahın ilk ışıkları yüzüme vurdu. Kapı gıcırdayarak yeniden sarsıldı. Yataktan çıktım ve uyku sersemliği içinde sallanarak pencereye yürüdüm.

Panjuru açtığımda dört kişi gördüm kapının önünde. Biri Kevork Demirciyan'dı. Diğerleri ise polisti.

“Sabahın köründe ne istiyorsunuz?” diye seslendim.

Polisler tabancalarını yukarı kaldırıp bana doğru çevirdiler.

“Felaket Mösyö Leblanc!” diye bağırdı Kevork. “Hay-ganuş Külcüyan’ı dün gece öldürmüşler. Serkomiser Hüseyin Rıza Efendi seninle konuşmak istiyor.” Parlak düğmeli koyu renk üniforma giymiş, kalpaklı birini işaret etti.

“Hemen geliyorum,” dedim ve hızla giyindim. Kapıyı açmamla birlikte polisler içeri daldılar ve kollarıma yaptılar.

“Kimliğinizi gösterin,” dedi Hüseyin Rıza. Fransızca konuşmuştu. Uzun boylu, iri yapılı biriydi. Otuzlu yaşlardaydı. Siyah bıyıkları oldukça gürdü ve uçları yukarı doğru bükülmüştü.

Kolumu polislerin elinden kurtarıp kimliğimi çıkarttım.

Serkomiser kimliğime dikkatle bakarken “evi arayın,” dedi diğer polislerle. Salon ve basamaklar çizme sesleriyle gürültüye boğuldu.

Gözlerini kuşkuyla bana çevirdi serkomiser. “Demek adınız Edmond Leblanc... Fransızsınız...”

“Evet,” diye karşılık verdim.

“Bizimle karakola kadar geleceksiniz. Cinayet zanlısınız.”

Sesimi yükselterek itiraz ettim:

“Saçmalık bu! Beni böyle götüremezsiniz. Fransız konsolosuyla görüşmek istiyorum.”

Alaycı bir tavırla gülümsedi. “Hele biz karakola gidelim, konsolos efendiyi sonra davet ederiz.”

O sırada polisler evden çıktılar ve Hüseyin Rıza'nın kulağına eğilip bir şeyler söylediler.

Gözlerini yeniden bana dikti adam. “Evinizde şüphe çekici bir şey yokmuş. Yine de karakola geleceksiniz.”

Demek, yastığımın altındaki tabancayı fark etmemişlerdi.

Hüseyin Rıza'nın işareti üzerine polisler arabaya götürdüler beni. Kapı önlerine ve pencerelere çıkanların bakışları altında arabaya bindim. Çaresiz bir şekilde bana bakan Kevork'a “Yetvart'a haber ver,” diye seslendim. “Maryam Dadriyan'ı evinden alamayacağım bugün. Onunla ilgilensin.”

Araba sarsılarak hareketlenirken elini salladı kuyumcu.

Parmaklıklılı küçük pencere dışında her tarafı kapalı arabada iki polis karşımda oturuyordu. Serkomiserle arabayı süren polis ise ön taraftalardı.

Bir süre sonra araba durdu ve kapı açıldı. Arkamdaki polislerin sırtımı dürtmeleriyle yere atladım. Çevreye bakınca Müslüman Mahallesi'yle Yahudi Mahallesi civarında bir yerde olduğumuzu anladım.

Serkomiser önde, biz arkada karakol binasına girdik.

William Courtney, James Donalds ve Nikolos Markas, tahta bir sıranın üzerinde oturuyorlardı. Tedirgin bakışlarla süzdüler beni.

Hüseyin Rıza'yla birlikte duvarları yer yer çatlamış bir odaya girdik. Serkomiser masasının başına geçtikten sonra bir sandalyeyi işaret ederek oturmamı söyledi. “Bir süre

Hayganuş'un pansiyonunda kalmışsınız," diyerek konuşmaya başladı. "Adınızı kayıt defterinde gördük."

"Şehre ilk geldiğimde oraya yerleşmiştim. Bir ay kadar kaldım."

"Dün akşam neredeydiniz?"

"Dışarıda bekleyen arkadaşlarımla birlikte Athanasoula Birahanesi'ndeydim."

"Peki ya gece?"

"Geceyi de bir dostumun evinde geçirdim," diye uydurdum.

"O dostunuzun adını söyleyin ve adresini verin."

"Bunu yapamam, çünkü o saygıdeğer bir hanımefendidir."

"Lütfen, beni uğraştırmayın."

"Size o hanımın adını veremem ama evinin yakınında bir bekçiyle selamlaştığımı söyleyebilirim. Kokaryalı civarında dün gece görev yapan bekçilere sorarsanız beni hatırlayan biri çıkacaktır."

Derin derin soluk aldı ve kısık bir sesle "göreceğiz bakalım," dedi. Masada duran çingırağı salladı ve içeri giren polise bir şeyler söyledi. Herhâlde bekçiyi bulmalarını istemişti.

Bir süre sonra kapı çaldı ve genç bir polis, serkomiseri selamladıktan sonra heyecanla bir şeyler söyledi. Kapının aralığında Maryam çarptı gözüme. Arkasında Yetvart ve Kevork duruyorlardı. Garbis, ellerini ovuşturarak Masis'le konuşuyordu.

Hüseyin Rıza, odadan çıkarken bana baktı. “Dışarıdaki bayan dün gece birlikte olduğunuzu söylemiş. Yine de hemen kurtulduğunuzu sanmayın. Bir de Athanasoula’nın garsonlarıyla yüzleştireceğim sizi. Diğer gâvurları da elbette...” Sertçe kapıyı çekip dışarı çıktı sonra.

Rahatlamıştım. Demek, Maryam da benimle aynı şeyi düşünmüş ve beni korumak için birlikte olduğumuzu söylemişti.

Neredeyse iki saat içeride kaldım. Ara sıra tıknaz bir polis kapıyı aralayıp bana bakıyordu. Sonra dün gece karşılaştığım bekçi, serkomiserle birlikte içeri girdi.

Bekçi, gözlerini kısarak yüzüme baktı, bıyıklarını burarak etrafımda dolandı. Ardından Hüseyin Rıza’yla konuşmaya başladı.

Serkomiser bana gülümsedi. “Bekçiyi dinimize uygun şekilde selamlamışsın. Aferin!” Sonra bekçiyle birlikte çıktı.

Çok geçmeden iki polisin eşliğinde William, James ve Nikolos içeri girdiler. Sessizce selamladık birbirimizi.

Kapı yine açıldı ve beş genç adamı içeri aldılar. Athanasoula’nın garsonlarıydılar. Yanlarında uzun boylu, takım elbiseli ve fesli biri vardı. Hüseyin Rıza ona bir şeyler söyledi, o da garsonlara dönüp Rumca konuşmaya başladı. Tercümanlık yapmak için buradaydı demek.

Adam konuşmasını bitirince garsonlar gözlerini bize diktiler, aralarında mırıldandılar. Sonra seslerini yükselterek tartışmaya başladılar. Kavga edermiş gibi konuşuyorlar, ellerini kollarını sallıyorlardı. Osmanlıca ve Rumca birbirine karışıyor, Hüseyin Rıza bıyıklarını çekeştiriyordu.

Tercüman, başını sağa sola çevirmekten serseme dönmüştü.

Bir süre sonra serkomiser, tercüman ve garsonlar, odadan ayrıldılar. İçerideki sessizliği Nikolos Markas'ın sesi bozdu:

“Garsonlardan üçü bizi gördüğünü söyledi, biri kararsız kaldı. Diğeri de dikkat etmediğini belirtti.”

Kapının açılmasıyla birlikte adamın konuşması kesildi. Hüseyin Rıza ve Marcel Rolin, içeri girdiler.

Marcel Rolin, tedirgin bir şekilde bize baktı ve “evet, birahane de birlikte oturduk,” dedi. “Sonra biz Mösyö Leblanc'la ayrıldık.”

“Anlaşıldı,” dedi Hüseyin Rıza. Şüpheli bakışlarını üzerimizde dolaştırarak masasının başına geçti. “Şimdilik yakayı kurtardınız. Ama gözüm üzerinizde olacak.” Sonra Hayganuş hakkında sorular sordu bize.

Polisin elinden kurtulmamdan bu yana üç gün geçmişti. Karakoldan çıktıktan sonra Maryam'la birlikte evine gitmiştik. Beni kurtardığı için defalarca teşekkür etmiştim ona. Şarabımızı içerken de yolumun Simirna'ya nasıl düştüğünü anlatmıştım. Sözümü kesmeden dinlemişti beni. Sonra söz sırası ona gelmişti. Genç yaşta nasıl evlendiğini, kocasının sahte belge ve silah kaçakçılığı işine nasıl bu-laştığını, kocasından yediği dayakları anlatmıştı. Adamın ölüm haberi geldiğinde üzülmeyişini de itiraf etmişti.

Ona sahte evrak ve silah işinden uzak durmasını söylemiştim ama itiraz etmişti. Terzilikten fazla para kazanmadığı için gizli işini yürütmeye devam edecekti. Niyeti biraz daha para biriktirip hayatını Amerika'da sürdürmekti. Erzurum'da, Sason'da ve Konstantinopolis'te yaşanan olaylardan endişeleniyor, bunların çok daha kötü boyutlara ulaşmasından korkuyordu. Ermenilerin geçen sene Konstantinopolis'te yürüyüş yaptıklarını da anlatmıştı bana. Ermenilerle Türkler arasında çatışmalar yaşanmıştı. İttihatçılar denilen bir cemiyetin üyeleri, bu olayları fırsat bilerek halkı kışkırtmışlardı. Böyle kanlı olayların

Simirna'ya da sıçrayacağını düşünerek ürperiyor ve bir an önce doğduğu topraklardan ayrılmak istiyordu.

Hayganuş'un ölümü de Maryam'ın sinirlerini yıpratmıştı. Kilisedeki cenaze töreninde çok ağlamıştı. Marta ve Yetvart onu sakinleştirebilmek için çok uğraşmışlardı.

Faytondan indikten sonra Maryam koluna girdi. Rıhtım Caddesi'ndeki kafelerde boş yer bulmak ümidiyle yürümeye başladık.

Güneş batmak üzereydi. Denizden tatlı bir rüzgâr esiyordu. Kordon insan kaynıyordu. Ilık havanın keyfini çıkarıyordu herkes. Pastanelere ve kahvehanelere akın ediyor, limana yanaşan gemileri seyrediyor, Pathe Sineması'nın ve Theatron Smirnes'in kapılarındaki afişlere bakıyorlardı.

"Şurada boş yer var," dedim ve Café de Paris'yi işaret ettim.

İçeri girdik ve masaya karşılıklı oturduk. Garsona kahve ve likör siparişlerimizi verdikten sonra "akşam yemeğini birlikte yiyelim mi?" diye sordum.

"Başka zaman Edmond. Bitirmem gereken bir elbise var. Sahibi yarın sabah almaya gelecek. Evde kalıp çalışmalıyım."

"Hafta sonunda Bugia'ya pikniğe gelmek ister misin? Masis beni davet etti. Temiz hava sana da iyi gelir."

Sıkıntıyla ellerini ovuşturdu. "Çok isterim ama birlikte fazla görünmeyelim. Dikkatleri üzerimde toplamak istemiyorum."

Haklı olduğunu söyledim.

“Eskiden polis olduğuna göre Haynots’taki olaylarla da ilgileniyor musun?” diye sordu.

Garson servise başlamıştı o sırada. İşini bitirip gittikten sonra “katili ele geçirmek için can atıyorum,” dedim.

“Sence Bakırcıyanları ve Hayganuş’u aynı adam mı öldürdü?”

“Üç cinayet arasında bir bağ olduğunu düşünüyorum.”

“Kamıt bulabildin mi?”

“Ne yazık ki hayır... Zaten elimde biraz delil olsaydı ve birkaç kişiyi sorgulayabilseydim katili çoktan ele geçirmiştım.”

“Peki, Hripsime’ye ve Gagig’e yapılan saldırıların cinayetlerle ilgisi olabilir mi?”

Parmaklarımı alınma götürdüm. “Bilmiyorum Maryam. Anlayabilmek için sürekli kafa yoruyorum ama mantıklı bir sonuca ulaşamıyorum.”

Uzanıp elimi tuttu. “Bu işlere fazla bulaşma Edmond. Çünkü her an polisle karşı karşıya gelebilirsin. Başına daha beter dertler açılabilir.”

Gülümseyerek “elimde değil,” dedim. “İçimdeki polisi yok edemiyorum bir türlü.”

“Belki günün birinde Fransa’ya dönersin ve kaldığın yerden devam edersin.” Buruk bir tebessüm vardı yüzünde.

“Umarım,” dedim ve likör kadehimi şerefine kaldırdım. Günün birinde Paris’e dönebilirsem onun da yanında olmasını diledim içimden.

“Bana kalırsa sen o kadına âşıksın,” dedi Garbis ve içten bir kahlkaha savurdu.

“Nereden çıkardın bunu?” diye sordum başımı masaya yayılmış kâğıtlardan kaldırmadan. Bedros adlı tacirin dükkânını devralacak Rum Mihail hakkında yaptığım araştırmanın notlarını gözden geçiriyordum o sırada.

“Ben de âşığım ve hâlden anlarım. İnkâr etme dostum.”

“Yahu, işine baksana sen... Bedros’un devir işlemlerine başla artık.”

Garbis, söylediğime aldırmadan, kendi kendine konuşurcasına devam etti:

“Maryam’la evlenirsen Simirna’ya yerleşirsin artık.”

“Sen benimle uğraşmayı bırak da kendi dertlerine bak,” dedim ona doğru dönerek. “Beatris ve Boğos, Konstantinopolis’te iş peşinde koştuğunu duyduklarında ne diyecekler kim bilir?”

“İş peşinde koşmuyorum ben. Sadece Mikail Portakal Paşa’nın bir teklifi var ve...”

“İkisi aynı kapıya çıkar,” diyerek sözünü kestim. “Borçlarından bunalan Boğos, Konstantinopolis planlarını duyunca iyice köpürür artık.”

“Hiç sanmam. Borçlarının tamamını ödediği için artık keyfi çok yerinde.”

“Parayı nereden bulmuş?”

“Söylediğine göre çok mal satıyormuş şu sıralarda. Kazandığı parayı hemen alacaklılarına götürüyormuş.”

“Onun adına sevindim,” dedim. Sonra ceketimle şapkamı askıdan aldım ve sordum: “Kosta Mihalidis’in kitapçı dükkânı nerede?”

“Apolinas Kitabevi mi? İki sokak ileride. Ne yapacaksın orada?”

Kitap alacağımı söyledim ve çıktım.

Apolinas Kitabevi'ne varınca bir süre vitrinin önünde durdum ve kitaplara baktım. Simirna'da konuşulan her dilden kitap vardı. Ne alacağıma karar vererek içeri girdim.

Tezgâhın başında oturan iri göbekli adam beni görünce ayağa kalktı. Yanındaki sarışın kadın da dikkatle beni süzmeye başladı.

“Mösyö Mihalidis'le mi tanışıyorum?” diye sordum.

Bir süre tereddüt ettikten sonra “evet benim,” dedi Fransızca. “Nasıl yardımcı olabilirim?”

“Eugène Sue'nün Paris Esrarı romanını arıyorum.”

“Elbette Mösyö,” dedi ve tezgâhtan ayrılıp raflara bakmaya koyuldu.

O sırada “Fransız mısınız?” diye sordu kadın.

“Evet, Paris'ten geldim,” dedim ve başımla selamladım.

“Karım Diana,” dedi Kosta ve elindeki kitabı bana uzattı.

Ben de kendimi tanıttım. Kosta Mihalidis nerede kaldığımı sorunca “Haynots'ta,” dedim. “Daha önce de Hayganuş Külcüyan'ın pansiyonundaydım.”

Titrek bir sesle “zavallı kadın,” dedi Diana.

Kosta hüzünlü bir tavırla iç geçirdi. “Ne kadar da feci bir ölüm... Toprağı bol olsun.”

“Onu tanıyor muydunuz?” diye sordum.

“Çok iyi arkadaşlık,” diye cevap verdi Diana.

Kosta da katıldı konuşmaya:

“Sık sık gelirdi buraya. Şu koltuklarda oturur, birlikte çay içer, kitaplar hakkında konuşurduk.”

Sohbetimiz arzu ettiğim şekilde başlamıştı. Devam ettim:

“Onu tanıdığınıza göre belki bana yardımcı olabilirsiniz.”

“Nasıl yardımcı olabiliriz?” diye sordu Diana Mihalis.

Kadına biraz daha yaklaştım. “Madam Külcüyan’ın miras işlerine bakan avukatın yanında çalışıyorum. Ancak Hayganuş’un yakınlarını bulmakta güçlük çekiyorum. Acaba bildiğiniz yakın akrabası var mı?”

Uzun, beyaz parmaklarını dudağının kenarına götürdü kadın. Bir süre düşündükten sonra “bildiğim kadarıyla bütün akrabaları Kayseri’de ve Sivas’ta,” dedi.

“Şehirde iyi görüştüğü kimse var mıydı? Belki bana yardımları dokunur.”

Hüzünlü bir ifade belirdi kadının yüzünde. “Bakırcıyanlarla sık görüşürdü. Onların feci sonlarını da duymuşsunuzdur. Ermeni Mahallesi’nden birileri size daha çok yardımcı olabilir.”

“Elbette, oradakilerle de görüşeceğim,” dedim ve devam ettim: “Zavallı Hayganuş kimseye zararı dokunmayan bir kadındı. Bir düşmanı olacağı hiç aklıma gelmezdi.”

Kosta kesti konuşmamı:

“Bana kalırsa bir hırsızın işi bu... Hayganuş parasını ve ziynetlerini evinde saklarmış, değil mi Diana?”

“Oraya buraya gizlerdi,” diyerek kocasını destekledi kadın. “Başına böyle bir şeyin geleceğini kestiremezdi ki! Ne kadar varlığı varsa herkesin dilindeydi. Evler, mücevherler...”

Kosta yeniden lafa karıştı:

“Biri bunları duymuş ve onu bu yüzden öldürmüş olmalı.”

Diana Mihalidis başını sokağa çevirince daha fazla konuşmak istemediğini kavradım. Çok üzüldüğü belliydi.

Dükkândan çıkmak üzereydim ki Kosta durdurdu beni. “Etrafta hafiyeler cirit atıyor,” dedi. “Konstantinopolis’teki ve Van’daki olaylardan sonra Ermenileri çok sıkı izliyorlar. Yarın bir gün Haynots’ta ne olacağı belli olmaz. Bu yüzden dikkatli olun. Sizi de Fransız casusu sanabilirler.”

Diana ayağa kalktı ansızın. “Bir dakika Mösyö Leblanc... Kosta Van deyince aklıma geldi. Hayganuş’un Van’dan bir yakını gelmişti geçenlerde. Onu bulabilerseniz belki size yardımcı olabilir.”

“Van’dan gelen bir yakını mı?” diye sordum merakla.

“Evet... Geçmişte bir partiye mensupmuş galiba. Van’da çatışmalar çıkınca canını kurtarmak için kaçmış.”

“Hangi parti? Hınçak mı, Taşnaksutyun mu?”

“Hayır, hayır... Hiçbiri değil,” dedi kadın. “Adımı şimdi çıkaramıyorum ama Van’da eskiden kurulmuş bu parti.”

“Buldum... Armenekan Partisi,” diye atıldı Kosta.

Bu partinin adını hiç duymamıştım. Hayganuş’un Van’dan gelen bir konuğu olduğunu da bilmiyordum. “O adam şehre ne zaman gelmişti Madam Mihalidis?” diye sordum.

Hafızasını zorlarcasına gözlerini yumdu ve mırıldandı:

“İnanın bilmiyorum... Hayganuş on beş gün kadar önce söz etmişti ondan.”

Hayganuş böyle birinden bahsetmemiştii bana. Ama geç de olsa işime yarayacak bir ipucu yakalamıştım.

Sabah evden çıkar çıkmaz ilk işim kültür merkezine gidip Kevork Demirciyan’la konuşmak oldu. Hayganuş’un Van’dan gelen ziyaretçisi hakkında bir şey bilip bilmediğini sordum ona. Şaşkınlıkla yüzüme baktı ve bunu ilk kez benden duyduğunu söyledi. Belki de o adamdan kimseye söz etmemiştii Hayganuş.

Philippa Rolin’le görüşüp anlaştığını söyledi Kevork. Çocuklara ve gençlere Fransızca dersi verecek, okuma evinde roman okuyacaktı kadın. Bu akşam da toplantı salonunda Fransız edebiyatı konusunda bir konferans verecekti. Mutlaka katılmamı istedi kuyumcu. Göz kırparak Maryam’ı da getirmemi istedi.

Hazır Eugène Sue’nün romanını okumaya başlamışken konferansı dinlemem iyi olurdu elbette. Kevork’u işleriyle bırakıp iş yerimin yolunu tuttum.

Masis Nalbantyan erken gelmişti o gün. Defalarca Garbis'i çağırmişti odasına. Evrak ve kitaplarla içeri girip çıkmış, serseme dönmüştü genç avukat.

Garbis'le Masis odaya kapandıkları sırada kapı çaldı. Gidip baktığımda Sofula ve Yorgo Teodosis'le karşılaştım.

Garbis, yüzü kıpkırmızı, saçları dağılmış bir şekilde odadan çıktı. Arkasında da Masis belirdi.

"Oo, Madam Teodosis..." diyerek kadına doğru yürüdü Masis. "Hangi rüzgâr attı sizi buraya?" Öne eğilerek kadının elini öptü.

"Vasiyetname işi ne durumda öğrenmek için geldik. Malum, hayatta ne olacağı belli olmaz." Boynundaki haça dokundu sonra.

Soru dolu bakışlarını Garbis'e çevirdi Masis.

"Vasiyetname hazır efendim," dedi avukat ve dolaptan bir dosya çıkardı.

Masis'in odasına doğru yürüdü Sofula. "Görelim bakalım, söylediklerimi ne kadar iyi anlamışsınız," diye laf dokundurdu.

Kadın ve iki avukat odaya girdikten sonra Yorgo'yla karşılıklı oturduk.

"Ohannes'le içki âlemlerinizi nasıl gidiyor?" diye sordum.

"Vapurdaki işim ve Bugia'ya gidip gelmek yüzünden eskisi kadar içemiyorum onunla. İlk buluşmamızda sana da haber vereceğim."

"Çok memnun olurum."

“Aslında Bugia’daki köşkümüze gelsen daha keyifli saatler geçiririz. Yanımızda güzel kadınlar da olur.”

“Bu öneri daha güzel...”

“Ama dikkat et, Maryam Dadriyan’ın kulağına gitmesin,” dedikten sonra bir kahkaha attı.

Demek kadınla beraberliğimiz onun da kulağına gitmişti. Bozuntuya vermeden sordum:

“Canım, bu işin Maryam’la ne ilgisi var?”

Dirseklerini masaya dayayıp biraz daha yaklaştı bana. “Öyle deme... Maryam çok kıskançtır. Ne yapacağı hiç belli olmaz. Kocasını öldürdüğü söyleniyor.”

“Ben de duydum ama kanıt bulunamamış.”

“Maryam çok kurnazdır. Geride iz bırakmadan halletmiştir işini.”

O sırada Sofula avukatlarla dışarı çıktı. Masis’e uzun uzun teşekkür ettikten sonra kolunu torununa uzattı.

Teodosis’ler ayrıldıktan sonra Masis ve Garbis yeniden odaya kapandılar. Masama otururken kafam Sofula’nın boynundaki haça takıldı. Hayganuş da boynuna haç asardı. Çıkardığına hiç şahit olmamıştım. Ancak öldürüldüğü gece boynunda yoktu haç. Katil çalmıştı demek.

Garbis’in yanıma gelmesiyle düşüncelerim dağıldı. “Haydi bakalım,” dedi. “Yine yollara düşüyoruz. Bir miras davası var başımızda.”

Büroya döndüğümüzde hava kararmak üzereydi. Garbis, yaptıklarımızı uzun uzun anlattı Masis’e. Ardından

sözü ben aldım ve konuyu değiştirdim. Hayganuş'un Van'dan gelen konuğundan haberdar olup olmadığını sordum Masis'e. Yüzüme bakmadan bilgisinin olmadığını söyledi. Aynı soruyu yolda giderken Garbis'e de sormuş, aynı cevabı almıştım. Hayganuş'un meçhul konuğundan kimseye söz etmediği belliydi. Adamın da Haynots'a hiç uğramadığı açıktı. Hafiyelerden kaçtığına göre bu davranışı olağandı. Hayganuş, ketum davranarak onu korumak istemiş olmalıydı.

Havanın kararmasıyla beraber bürodan ayrıldım ve Maryam Dadriyan'ın evinin yolunu tuttum. Konferansa benimle gelmeyi kabul etmesini umuyordum. Herkes birlik-teliğimizi öğrenmişti nasılsa. Saklayacak bir şey yoktu.

Tramvaydan indikten sonra yürümeye başladım. Bir evden çıkan Ohannes Demirciyan'ı fark edince de durdum.

Kevorg'un kardeşi yüzünü seçemediğim bir kadının elini öptü, kapı kapanırken mermer basamakları hızla indi. Yolun karşısına geçerken de beni gördü. "İyi akşamlar," dedi gülümseyerek. "Maryam Dadriyan'ı görmeye mi gidiyorsun?"

"Evet... Philippa Rolin'in konferansına davet edeceğim onu."

"Biz de gideceğiz," dedi ve az önce çıktığı evi işaret etti.

"Bir sevgilin var galiba."

"Karin Angeliki'yle beraberiz."

"O da kim?" diye sordum merakla. "Adından anladığım kadarıyla bir Rum."

Başını salladı demiryolları memuru. “Angeliki kardeşler, terzilikle uğraşırlar. Ancak Karin’in başka bir özelliği daha var. O bir medyum.”

“Demek görünmeyen dünyalardan haber veriyor,” dedim elimde olmadan bir kahkaha atarak.

Bozularak kaşlarını çattı. “Alay etme... Şehirde tanıdığın ne kadar insan varsa hepsi onun kapısını aşındırır.”

“Olacak şey değil!”

“Bu akşam konferanstan sonra Karin’in çevresinde toplananları görünce müşterilerinin kimler olduğunu anlarsın. Göreceksin bak, Philippa’dan daha çok ilgi toplayacak.”

“Mademki konferansa sevgilinle birlikte katılacaksın sen nereye gidiyorsun şimdi?”

“Az sonra Karin’e bir ziyaretçi gelecek. Malum, bu işler gizlidir. Ben de Athanasoula’ya uğrayıp vakit geçireceğim. Bir saat sonra alacağım onu.”

Konferansta görüşmek üzere ayrıldık.

Maryam’ın evinin önünde fazla beklemedim. Kapıyı çalmamla açılması bir oldu. Beni beklediği belliydi. Birbirimize sarıldık ve üst kata çıktık.

Pencerenin yanındaki koltuklara oturup çay içerken akşamki konferanstan söz ettim ona. Biraz mırın kırın ettiyse de ısrarım karşısında davetimi kabul etti. Akşam yemeği için masaya oturduğumuzda Angeliki kardeşleri tanıyıp tanımadığımı sordum. İyi terzi olduklarını söylemekle yetindi. Karin Angeliki’nin saçma sapan ruh çağırma seanslarıyla insanların gözlerini boyadığını da sözlerine ekledi. Ondan hoşlanmadığı belliydi.

Masadan kalkarken kafamdaki diğerk soruyu sordum:

“Hayganuş Külcüyan’a Van’dan bir adam gelmiş. Senin haberin var mı?”

Kurnaz bir g l msemi belirdi yüzünde. “O adama sahte belge hazırladığımı düşündüğün için mi sordun?”

 nk r edemezdim. “Evet canım...” dedim. “ ğrendiğim kadarıyla siyasete bulaşmış biriymiş. Hafiyelerden kaçanlar hep sana uğradıklarına göre...”

Sözümü kesti:

“Evet, Hayganuş’un getirdiği adam da hafiyelerin elinden kurtulmak isteyen biriydi. Daha doğrusu iki kişiydiler. Baba ve kız...”

“Demek  yle... Van’dan mı geliyorlarmış?”

“Evet, Vaspurakan’dan... Aslında Sivas k kenliymişler. Hayganuş, oradan tanıyormuş adamı. Daha doğrusu, gençliğini bilirmiş.”

“şimdi nerede peki?”

“Sahte bir kimlik düzenledim ona. Kızını burada bırakıp Tiflis’e gitti. Ama adlarını söylememi bekleme. Söz verdim onlara.”

“Demek kız hâlâ Simirna’da,” diye mırıldandım. “Acaba nerede bulabilirim onu?”

Tedirgin bir şekilde sordu:

“Onlarla niçin bu kadar yakından ilgileniyorsun?”

“Hayganuş’un katilinin peşindeyim. Belki cinayet kadının geçmişiyle ilgilidir. Bu yüzden yakın çevresinde kimlerin olduğunu  ğrenmeliyim.”

Omuzlarını kaldırdı Maryam. “Bilmiyorum... Hâlâ kenttedir belki. Eğer gözüne sarışın, boylu poslu, Rusça konuşan biri çarparsa bil ki odur. Moskova’da yaşıyor-muş.” Giyineceğini söyleyip odasına geçti sonra.

Bir sigara yakıp pencerenin önünde durdum. O sırada Karin Angeliki’nin evinden çıkan bir kadın ilişti gözüme. Daha iyi görebilmek için pencereyi açtım ve başımı dışarı uzattım. Tramvay durağına doğru yürüyen kadın, Marta Pamukyan’dı. Demek o da aklını ruhlar âlemiyle bozmuştu.

Çok geçmeden geri geldi Maryam. Göğsü hafif açık siyah bir elbise giymiş, çarpıcı bir makyaj yapmıştı. Siyah saçları parlıyordu. Şalını sırtına aldıktan sonra “artık gidebiliriz,” dedi.

Haynots’a ulaşım toplantı salonuna girdiğimizde konferans başlamak üzereydi.

Tanıdığım herkes oradaydı. Hermine Direkyan, kızı Hripsime’nin kulağına bir şeyler fısıldıyordu. Saldırının yarattığı gerilimi üzerlerinden atmış görünüyorlardı. Kilciyanların da keyfi yerindeydi. Boğos borçlarından kurtulduğu için elbette neşeli olacaktı. Karısı Verkin, Beatris’in yanında oturan Garbis’le kahkahalar atarak konuşuyordu. Ohannes Demirciyan, iki kadının ortasındaydı. Kadınlardan birinin Kevork’un henüz tanışmadığım karısı Garine Demirciyan olduğunu anladım. Diğer kadın ise Karin Angeliki’ydi herhâlde. Kadının ağzına düşecek gibiydi Ohannes. Arkadaki sandalyelerde fırıncı Hosruf, pastacı Ardanuş, Markirit Hacıyan ve Nubar Hacıyan oturuyorlardı. Oğulları Gagig ortalıkta görünmüyordu. Umarım,

yine kaybolup başımıza yeni bir dert açmazdı. Kapıya yakın bir yerde sütçü Agop oturuyor, yaşlı bir kadınla konuşuyordu.

Yetvart'ın seslenmesiyle düşüncelerim dağıldı. Bize yer ayırmıştı.

Sandalyeye oturur oturmaz “Marta yok mu?” diye sordum.

“Başı ağrıyor. Dinlenmek istediği için gelmedi.”

Karısını Karin'in evinden çıkarken gördüğümü söylemedim.

Yanımdaki sandalyeye Marcel Rolin oturdu. Oldukça heyecanlı görünüyordu.

“Polis bir kez daha aradı mı seni?” diye fısıldadım kulağına.

“Hayır dostum.”

Kevork Demirciyan kürsüye çıktı o sırada. Ermeni Cemaati'nin çalışmaları hakkında birkaç söz söyledi gür sesiyle. Sonra Madam Rolin hakkında konuşmaya başladı. Kadının Fransa'da doğduğu kentten başlayıp hangi okullarda okuduğunu anlattı. Fransızca dersleri vereceğini, Fransız klasiklerini okuyacağını, bunun gençler için ne kadar önemli olduğunu vurguladı. Salondakiler sıkıntıyla kıpırdanırlarken de kürsüyü kadına bıraktı.

Philippa Rolin'in konuşması başarılı geçti. Kendi adıma çok şey öğrendiğimi söyleyebilirim. Konuşma sonrasındaki coşkulu alkışlardan izleyicilerin de aynı düşüncede olduklarını anladım. Alkışlar sürerken küçük bir kız çocuğu bir buket çiçek verdi kadına. O da çocuğa sarıldı.

Maryam'la birlikte yanına gidip kutladık kadını. Haynots-lular da Ohannes'in tahmin ettiği gibi Karin Angeliki'nin çevresini sardılar.

“Matmazel Angeliki'nin medyum olduğunu biliyor musunuz?” diye alaycı bir tavırla sordum Philippa'ya.

“Zaman zaman ben de ona uğrarım,” dedi. “Burada bulmuşken hatırını sorayım bari.” İznimizi isteyip medyumun bulunduğu tarafa yürüdü.

“Çocuğumuzun olup olmayacağını öğrenmek için sık sık Karin'e gider,” dedi Marcel. Muzip bir ifade vardı yüzünde.

Maryam'a döndüm. “Ne dersin, biz de ziyaret edelim mi onu?”

Soğuk bir ifadeyle yüzüme baktı. “Artık eve dönsek iyi olacak. Yorgunum.”

Tren sarsılarak yavaşlarken başını omzuma yaslamış olan Maryam'dan gelen güzel kokuyu soluyordum. Nalbantyanlarla birlikte pikniğe gitme teklifimi dün akşam kabul etmişti nihayet. Laf üstüne laf yetiştirerek inadını kırmayı başarmıştım.

Nalbantyanlar arkamızdaki koltuklara sıralanmışlardı. Masis, karısı Lusin'le yan yana oturuyordu. Şişman, asık suratlı biriydi beyaz tenli kadın. Siyah saçlarını topuz yapmış, tül bir örtüyle örtmüştü. Punta Gari'nda treni beklerken homurdanıp durmuştu. Kocasının neşeli hâli yoktu onda. Huysuzluğu trene binince de devam etmiş, sık sık arka koltuğa dönüp çocukları Aram'a ve Silva'ya sessiz durmalarını söylemişti. Masis, bunlara aldırmadan Rumca Amaltheia gazetesini okumuştı.

Tren Paradiso İstasyonu'nda durunca önce Aram ayağa kalktı. Kısa boylu, çelimsiz bir çocuktı. Onu çantasını kapalı Silva izledi. Minyon tipli kızın, kardeşinin peşinden koştuğunu gören Lusin, bu davranışının bir küçük-hanıma yakışmadığını söyledi. Ancak annesini dinlemedi kumral kız.

Gardan çıktıktan sonra faytonlara bindik ve yola koyulduk. İlk kez geldiğim Bugia'yı anlatıp durdu Maryam. Bizimle aynı arabaya binmek için ısrar edip karşımızdaki koltuğa oturan Silva da onun unuttuğu yerleri tamamladı. Laf arasında hangi okulda öğrenci olduğunu sordum. American Collegiate Institute'da okuduğunu söyledi.

Kommenler Bulvarı'nı, yol boyunca dizilmiş köşkleri ve malikâneleri geçtikten sonra ağaçlık bir alanda durdu arabalar.

Öndeki arabadan inen Masis yanıma geldi. “İşte burası. Beğendin mi?”

“Çok güzel. İnsan hayat bulur burada.” Bir yandan da çevreyi izliyordum. Her yer insan kaynıyordu. Çimenlerin üzerine renkli örtüler yayılmış, yiyecekler ve içecekler çıkarılmıştı. Çocuklar, ağaçların arasına kurulan salıncaklarda sallanıyor, top oynuyor, macuncuların ve helvacıların seyyar tezgâhlarının önünde kuyruklar oluşturuyorlardı. Kadınlar ve genç kızlar pınarlardan testilerini, sürahilerini dolduruyorlardı. Fransıza, Rumca ve Ermenice şarkılar birbirlerine karışıyordu.

Haşlanmış tavuk, sosis, jambon, börek ve şarapla günün keyfini çıkarmaya başladık. Şarabı içtikçe Lusin'in de neşesi yerine geldi. Arkadaşlarının yanına gitmek isteyen Aram'a ve Silva'ya karışmadı. Kocasına takılıp durdu, Maryam'la bana evliliğin faziletleri hakkında vaaz verdi. Zaman zaman da arkasında oturan Ermeni, Rum ve Levanten kadınlara laf yetiştirdi.

“Biraz yürüyelim mi?” diye sordu Maryam. “Çok yemekten şiştim.”

“Böyle gidersen yakında göbeğin çıkacak ve kimse seni beğenmeyecek,” diye takıldı Lusin.

Maryam, soğuk bir gülümsemeyle karşılık verdi ona ve koluma girdi. “Ne kadar da değişken bir kadın,” diye söylendi ağaçların arasında yürürken. “Saati saatine uymuyor.”

“Kocasından çok farklı... Masis bu kadına nasıl katlanıyor acaba?”

“Alışmış artık,” diye kestirip attı.

Ağır adımlarla yürüdük.

Artık ne cinayetler ne de saldırılar vardı zihnimde. Sevdiğim kadınla birlikte olmanın mutluluğunu yaşıyordum. Gelgelelim, William Courtney’i karşımda görünce keyfim kaçtı.

“Bu ne rastlantı böyle,” diyerek elini uzattı İngiliz sigortacı. Yanında genç bir kadın vardı.

“Görüşmeyeli uzun zaman oldu,” dedim elini sıkarken.

“Keşke daha sık görüşebilsek.”

“Polisin beni izlediğini düşünerek pansiyona uğramıyorum,” dedim. Hatırlarsanız o serkomiser, gözünün üzerimizde olacağını söylemişti.”

“Ben de aynı endişeyi taşıdığım için Haynotes’a sizi ziyarete gelemiyorum.” Sonra “Jane Hopkins,” diyerek yanındaki kadını tanıştırdı.

Ben de Maryam’ı tanıştırdım.

Maryam ve Jane, aralarında sohbete başladılar.

William kulağıma fısıldadı:

“Pansiyona yabancı bir kadın geldi. Hayganuş’un akrabasıymış.”

“Demek öyle!”

“Ay sonuna kadar yeni bir yer bulmamızı söyledi bize. Evi satılığa çıkaracaktı.”

“Nasıl bir kadın bu?”

Adam kadını tarif edince Maryam’ın sözünü ettiği Rusça konuşan sarışın kadın olduğunu hemen anladım ve sordum:

“Adı neymiş?”

“Maria...”

Esrarengiz kadın kendini gizlediğine göre sahte isim vermiş olmalıydı.

“Pansiyonda mı kalıyor?” diye sordum.

“Bazı geceler kalıyor. Çoğunlukla hafta sonlarında...”

“Diğer gecelerde nerede kalıyormuş?”

“Bir şey söylemedi. Ben de sormadım.”

Maryam’ın çatık kaşlarla yüzüme baktığını fark ettim. Jane’den hoşlanmamıştı anlaşılır. Bir an önce ondan kurtulmak istediği belliydi.

Eski pansiyon arkadaşşıma ve sevgilisine veda ederek ayrıldık.

“Senin sarışın, Hayganuş’un pansiyonuna el atmış,” diyerek laf dokundurdum Maryam’a.

“Filomen Katayeva mı?” dedi. Sonra hatasının farkına vardı ve eliyle ağzını kapattı. Gizlediği kadının ismini ağzından kaçırıvermişti işte.

Elimi omzuna attım keyifle. “Artık kadının kimliği ortaya çıktığına göre nerede olduğunu söyle bakalım.”

“İnan, bilmiyorum. Pansiyona gittiğinden de habirim yoktu. Söylediğim gibi sadece babasıyla ilgilendim ben. Sahte kimliği verdikten sonra da bir daha karşılaşmadım.”

“Niçin Rus soyadı kullanıyor?”

“Ne bileyim ben? Belki bir Rusla evlidir. Orada yaşadığına göre...”

“Bu iş hiç hoşuma gitmiyor, Maryam... Baba kız gizlice kente geldiler, Hayganuş ldrld. Adam ortadan kayboldu, kızı pansiyonu satmaya alışıyor. Garip bir durum var ortada.”

“Onu gördüğünde sorarsın,” dedi kayıtsız bir şekilde. “şimdi pikniğin tadını çıkar.”

Ben de öyle yaptım. Zaten çakırkeyif olmuş Nalbantyanlarla birlikte içmeye devam ettim. şarkılarımıza diğer piknikiler de katıldılar.

Gecenin karanlığı Frenk Mahallesi’ni sarmıştı. Evlerin ışıkları sndrlmş, panjurlar ve perdeler ekilmışti. Meyhanelerden bile ses gelmiyordu.

Evleri ve bahçe duvarlarını siper alarak pansiyonun çevresinde dolaşıyordum. Maryam’ı evine bıraktıktan sonra merakıma engel olamamış ve buraya gelmiştim. Filomen Katayeva pansiyondaysa onunla mutlaka konuşmalıyım.

Binanın çevresinde bir tur daha attıktan sonra evi gözetleyen polis olmadığından emin oldum. Evin arkasındaki duvarın üzerinden atlayarak bahçeye girdim.

Kapı kilitliydi. Yerden çakıl taşları topladım ve Nikolos Markas'ın kaldığı odanın penceresine fırlattım. Bir süre sonra pencere aralandı ve Yunanlı tacirin başı görüldü. “Ne istiyorsunuz?” diye seslendi gözlerini ovuştururken.

“Benim,” dedim fısıldarcasına. “Kapıyı açın lütfen.”

Pencereden sarkıp dikkatle baktı ve geriye çekildi.

Kapının açılmasıyla içeri girmem bir oldu.

Nikolos Markas ve James Donalds, hayalet görmüş gibi bana bakıyorlardı.

İlk toparlanan Amerikalı oldu. “Aklınızı mı kaçırdınız, ne işiniz var burada?” diye sordu pürüzlü bir sesle.

“Endişelenmeyin, çevrede polis yok,” diye karşılık verdim ve mutfığa doğru yürüdüm.

“Lambaları yakayım bari,” dedi peşimden gelen Nikolos.

“Gerek yok. İhtiyatı elden bırakmayalım.”

“Niçin geldiniz?” diye sordu gazeteci.

William'la karşılaşmamızı anlattıktan sonra “şu yabancı kadını merak ettim,” dedim. “Belki de cinayetle bağlantısı vardır.”

“Aman Tanrım!” dedi Nikolos ve haç çıkardı.

James fısıldadı:

“Boşuna geldiniz. Kadın burada yok. Gerçi hafta sonlarını burada geçirirdi ama bugün hiç uğramadı.”

“Geldiği zaman ne yapıyor?”

Cevap veren Nikolos oldu:

“Nereden bilelim? O geldikten sonra biz evden çıkıyoruz. Hayganuş öldürüldükten sonra burada kahvaltı edemez olduk.”

Amerikalı karıştı söze:

“O kadın geçen gün Hayganuş’un odasına girdi. Ben çıktığımda oradaydı hâlâ.”

Nikolos atıldı:

“Başımıza dert açmadan gidin. Zaten polisin gözü üzerimizde... Üstelik kadının yaptığı her şey kanuna uygun...”

“Nereden biliyorsunuz?”

Nikolos devam etti:

“Kadın, avukatla geldi buraya. Eğer bir sahtekârsa niçin avukat taksın peşine.”

Şaşkınlıkla sordum:

“Avukat mı? Nereden biliyorsunuz onun avukat olduğunu?” Kendinden emin bir tavırla “elbette biliyorum,” dedi Yunanlı.

“Patronunuz Masis Nalbantyan’dı o. Kulüplerde kaç kez yemek yedim onunla.”

Demek Masis, Filomen’i tanıyordu. Oysa Van’dan gelen bir Ermeniyle karşılaşmadığını söylemişti bana. Çok ilginçti doğrusu.

“William yok mu?” diye sordum etrafa bakarken.

“Henüz gelmedi,” dedi Amerikalı gazeteci. “Sevgilisinin yanından ayrılamamıştır.”

Nikolos sordu:

“O kadın yine gelirse sizi aramasını söyleyelim mi?”

“Gerek yok, ben bulurum onu,” dedim ve pansiyondan ayrıldım.

Frenk Mahallesi’nde kısa bir tur atıp izlenmediğime emin olduktan sonra Haynots’un yolunu tuttum. Masis’in Filomen’le görüşmesine ve bunu bana söylememesine kafamı öyle takmıştım ki evine doğru yürüyen Panama şapkalı Asadur’un silüetini çok geç fark ettim. Yolun karşısındaki adama elimi kaldırıp selam verdim. El sallayarak selamıma karşılık verdi o da. Sonra valizini sallayarak karanlıkta gözden kayboldu. Bastığı broşürleri ve dergileri dağıtmış, evine dönüyordu anlaşılan.

Karmaşık düşünceler arasında evimin bulunduğu sokağa girerken ani bir acıyla sarsıldım. Derken, her şey karardı.

Bir süre sonra karanlık aydınlığa dönüştü. Gözlerimin önünde sarı bir ışık gidip geldi. Kevork ve Ohannes Demirciyan’ın belli belirsiz silüetlerini fark ettim sonra.

“İyi misin Edmond?” diye sordu bir ses. Başımı çevirince Boğos Kilciyan’la yüz yüze geldim. Gözlerini kısmış, endişeyle bana bakıyordu.

“Ne oldu?” diye sordum elimi başıma götürürken.

Ohannes’in sesi çok uzaklardan geliyormuş gibi yankılandı kulaklarımda:

“Sana vurduğum için kusura bakma. Karanlıkta tanıyamadım.”

Boğos devam etti:

“Ben son anda fark ettim ama iş işten geçmişti artık. Ohannes sopayı indirivermişti kafana.”

İnleyerek doğruldum. “İnsan dikkat eder yahu. Gele- nin kim olduğunu sorar önce.”

Kevork diz çöktü yanıma. “Gagig’in başına gelenden sonra sinirlerimiz çok bozuk. Kimseye kimlik soracak durumda değiliz.”

“O olayın gerilimini hâlâ atamadınız demek. Böyle giderseniz kötü bir kaza çıkacak elinizden. Herkes benim kadar sağlam kafalı olmayabilir.”

“Eski olaydan söz etmiyoruz,” dedi kuyum ustası. “Bu gece biri yine Gagig’e saldırdı.”

Başımdaki sancıyı unutup ayağa kalktum. “Nasıl, yeni bir saldırı daha mı?”

Ohannes karıştı söze:

“Gagig yine ortadan kaybolunca aramaya çıktık. Sonunda yolun ortasında baygın yatarken gördük onu. Saldırgan da üzerine eğilmişti. Onu fark ettiğimizi anlayınca hemen toz oldu.”

Demiryolları memuru soluklanmak için duraksayınca sözü ağabeyi aldı:

“Peşinden koştuk. Bulmak için bakmadık yer bırakmadık... Bütün mahalleyi ayağa kaldırdık ama herifi bulamadık. Yer yarıldı, içine girdi sanki.”

Saldırganın matbaacı olduğunu düşündüm bir an. Az önce ondan başka kimse yoktu sokakta. “Asadur’u gördünüz mü?” diye sordum.

“Evet... Her zamanki gibi karanlığa karıştı,” dedi Ohannes. “Yoksa ondan mı şüpheleniyorsun?”

“Çocuklara dokunmaz o,” dedi Kevork. “Hem niye yapsın ki?”

“Niçin olmasın?” diyerek Boğos karıştı söze. “Hatırlarsanız, üç ay kadar önce Gagig bodrum penceresini kırıp onun evine girmişti. İçeride ne olduğunu merak ediyormuş velet. Eşek sudan gelinceye kadar döv müştü onu Asadur. Nubar’la gırtlak gırtlığa geleceklerdi az daha. Markirit de bütün mahalleyi ayağa kaldırmıştı.”

Matbaacıyı savunmaya devam etti Kevork:

“Hatırlıyorum elbette. Ama o günlerde herkesin sinirleri gergindi. Bakırcıyanlar öldürüleli iki üç gün olmuştu. Her yer polis kaynıyordu. Asadur da polisin eline düşeceğinden korkuyordu. Hıncını Gagig’den çıkardı.”

Çömlekçi sesini yükseltti:

“Asadur’un evine zaman zaman esrarengiz kişiler gelir. Belki Hripsime onlardan birini görmüştür. Asadur da kızın sesini kesmek için öldürmeye kalkmıştır.”

Ohannes, ikisinin arasına girdi. “Adam, canını tehlikeye atıp bizim için bir şeyler yapmaya uğraşıyor. Siz neler konuşuyorsunuz hakkında.”

Kimsenin konuyu değiştirmeye niyeti olmadığını anlayınca “Gagig’in durumu nasıl?” diye sordum. “Saldırgan boğazını mı kesmiş yine?”

Omuzlarını kaldırdı Kevork. “Hayır, gözünün kenarında bıçakla bir yarık açmış. Belki de gözünü çıkaracaktı. Bizi görünce planını gerçekleştiremedi.” Bir küfür patlattı sonra.

“Çocuk nerede şimdi?” diye sordum.

“Hastaneye götürdük,” diye cevap verdi Boğos. “Hınzır velet... Ardanuş’un pastanesinin oradaki parka gizlenmiş. Söylediğine göre kadının fırını nasıl yakacağını görmek istiyormuş. Bana kalırsa çörekleri çalacaktı. Yalancı mendebur.”

Bu bilgi ilginçti işte. İlk saldırıda Hosruf’un dükkânının oraya gizlenmişti Gagig. Fırının yakılışını görmek istediğini söylemişti. Merakını pastanede gidermek isteyince yine avlanmıştı. Belki saldırıların nedenini Hermine’nin ve Hripsime’nin geçmişlerinde arayarak, Gasbar Direk-yan hakkında bilgi toplayarak geçirmekle hata etmiştim. Gagig’in annesiyle babası hakkında da kafa yormam gerekiyordu.

Surp Krikor’a doğru yürürken ellerinde fenerleriyle bir grup çıktı karşımıza.

“Hacıyanlar...” dedi Ohannes. “Çocuğu hastaneden çabuk çıkarmışlar.”

Boğos homurdandı yine:

“O veledede bir şey olmaz. Şeytana bile pabucunu ters giydirir...”

Nubar Hacıyan’a yaklaştım ve “geçmiş olsun,” dedim. “Çok dert açıldı başınıza.”

Derin derin iç geçirdi adam. “Bu sefer de ucuz atlattık. Tanrı korudu.”

“Alçak adam, aniden saldırdı bana!” diye bağırdı Gagig. Sol gözü morarmıştı. Kanlı yara izi belirgindi.

Markirit oğlunu elinden tuttu ve eve doğru sürükledi.

“Adam Gagig’e nasıl saldırmış?” diye sordum Nubar’a.

“Parktaki çitlerin arkasından pastaneyi gözlüyormuş bizimki. Neymiş efendim, Ardanuş’un fırını nasıl yakacağını görecekmiş. O sırada biri seslenmiş. Gagig de arkasını dönünce gözünün üstüne bir yumruk yemiş. Kendinden geçmiş hemen. Saldırganın onu yola kadar sürüklediği belli.”

Evet, ıssız bir yerde bir saldırı daha olmuş, sonra baygın Gagig herkesin görebileceği bir yere bırakılmıştı. Neyin peşindeydi bu saldırgan?

Gagig’in sesi pencerelerden yayıldı o sırada. Bağırıp duruyordu.

“Şimdi gününü görürsün sen!” diye homurdandı Nubar ve eve doğru koştu.

Boğos, koluma girdi. “Umarım, Nubar o veledi iyice pataklar.”

“Yahu ne istiyorsun çocuktan?” dedim gülerek.

“Ne hınzırdır o, bilemezsin. Sokakta koşacak yer bulamasa bile damdan dama atlar.”

Başımı yukarı kaldırdım ve düşündüm. Belki saldırgan sokak aralarından değil, damlardan kaçmıştı. Onu yanlış yerlerde takip ettiğimiz için elimizden kaçınıyorduk.

Haynots'taki cinayetleri ve saldırıları birlikte mi ele almam, yoksa ayrı ayrı mı değerlendirmem gerektiğini düşünürken kapı çaldı. Anuş Terziyan tam zamanında gelmişti.

“Kahvaltayı birlikte yapalım,” dedim kadını içeri aldıktan sonra. “Çay da hazır...”

“Bakıyorum, masayı donatmışsınız,” dedi. Başını ve omuzlarını örten şalı çıkarıp askıya astı.

“Ardanuş’a gittim ve fırından ne çıktıysa aldım.”

Ben masaya otururken kadın mutfağa gitti ve çay dolu bardaklarla geri geldi. Börekleri ve çörekleri tabaklara dağıttı. “Dün gece mahalle yine karışmış,” dedi sandalyeye otururken. “Uykum ağır olduğu için bir şey duymadım. Yanımda top atsanız işitmem ben.”

“Hacıyanlar ikinci kez felaketin eşiğinden döndüler. Onlara da temizliğe gidiyor musunuz?”

Yüzünü buruşturdu. “Eskiden giderdim ama sonra başka birini buldular. Ben de bir daha çalmadım kapılarını.”

“Sizi çok üzmüş olmalılar. Ama aldırmayın. Bir kapı kapanır, diğeri açılır.”

“İşte, sizin yanınızda çalışmaya başladım. Yapan da yaptığıyla kaldı.”

“Anlayabildiğim kadarıyla Nubar Hacıyan çok sert biri. Dün gece dövmeye kalktı oğlunu. Olmaz ki canım! Çocuk zaten ölümden dönmüş.”

Acı acı gülümseyerek başını salladı kadın. “Onu bir de benden dinleyin. Ah, ne sahtekârdır o!”

“Ne iş yapıyor?” diye sordum. Adamı bir de ondan duymak istiyordum.

“Ev eşyaları satar... İzmir Çarşısı’nda dükkânı var.”

“Ee, nesi sahtekârlık bunun? Namusuyla ekmeğini kazanıyormuş işte.”

Anuş, dirseklerini masaya koydu ve bana doğru biraz daha yaklaştı. “Nubar, oradan buradan değerli eşyalar bulur. Çoğu çalıntıdır ha... Ya da miras anlaşmazlıkları yüzünden kapanın elinde kalan eşyalardır. Duyduğum kadarıyla paha biçilmez şeylermiş. Akbaba gibidir Nubar... Bunları şehrin zenginlerine satar.” Çayından bir yudum aldıktan sonra devam etti: “Bazen de kuyumculara ve antikacılar gider. Eline düşen değerli parçaları onlara satar.”

“İş çevresi oldukça geniş olmalı.”

“Tabii, çok geniştir. Meselâ o Yahudi’ye çok mal satar. Neydi adı bakayım?”

“Samuel Şaul mu?”

“Evet, o işte... Ama kınayamam Samuel’i. Nereden bilsin o herifin çalıntı mal sattığını? Şeytan gibidir Nubar... Tatlı diliyle yılanı deliğinden çıkarır.”

Bunları öğrenmem iyi olmuştu. Anuş’a Nubar ve Markirit hakkında başka sorular da sordum. Ancak işime yarayacak şeyler söylemedi.

Saat dokuz olunca evden çıktım. Yürürken Hripsime’yi gördüm. Bahçe kapısının önünde tekir kediyle oynuyordu.

“Annen evde mi?” diye sordum.

“Fırına gitti. Az sonra gelir. Bir şey mi söyleyecektiniz?”

“Hayır ufaklık. Dün gece Gagig’e yine saldırdıklarını duymuşsundur. Kendine dikkat et.”

“Tanrı’ya, İsa’ya ve azizlere hep dua ederim. Beni korurlar. Siz de sık sık dua edin. Her işiniz yolunda gider. Kötülük bulaşmaz size.”

Kedinin başını okşadım ve yoluma devam ettim. Fırının önünden geçerken Hermine’nin Hosruf’la konuştuğunu gördüm. Genç kadının keyfi pek yerindeydi. Fırının da ondan aşağı kalır tarafı yoktu. Aralarında gizli bir ilişki olup olmadığını çok merak ettim. Bunu da biraz kurcalamam gerekecekti.

İş yerime vardığımda elindeki kitapçığa bakan Garbis homurdanıyordu.

“Sabah sabah ne bu hâlin?” diye sordum. “Yüzünden düşen bin parça.”

Kitapçığı öfkeyle sehpaye fırlattı. “Aramızda para toplayıp Asadur’a yardım ediyoruz ama onun şu yaptığına bak! Kaç gündür yeni bir şey getirmiyor. Eski kitapçıkları, broşürleri ezberledim artık.”

“Sürekli gezdiği için yeni şeyler yayımlamaya vakit bulamamıştır.”

“Olabilir... Neyse... Maryam nasıl?”

“Gayet iyi. Bacağındaki yara da kapanıyor.”

Kurnaz bir ifadeyle gülümsedi. “Yakında onun evine yerleşirsen hiç şaşmam.”

“Yok canım... Onu Haynots’a çağırırım. Âşıkların mahallesi bizim orası. Sen ve Beatris, mesela... Az önce Hosruf ile Hermine’yi de cilveleşirlerken gördüm.”

Gözlerini iri iri açtı, koltuğuna yaslandı. “Yahu senin gözünden de bir şey kaçmıyor.”

“Demek ki yanılmamışım,” dedim masamın başına geçerken. “İkisi arasında gizli bir şeyler dönüyor, değil mi?”

Sandalyesini bana doğru çevirdi avukat. “Gasbar ortadan kaybolduktan sonra ikisi ayrılmaz oldular. Ama o ilişkiden bir şey çıkmaz. Hermine hâlâ evli sayılır. Hosruf da sorumsuz hovardanın tekidir. Öyle gönül eğleniyorlar işte.”

“Yarın öbür gün Gasbar dönerse çingar çıkacak desene.”

“Bana kalırsa, o ortaya çıkmadan önce ortalık karışacak. Çünkü mahalleli gizliden gizliye köpürüyor. Hele papaz efendi çıldıracak gibi. Ardanuş da öyle.”

“Onun derdi neymiş? Ne alıp veremediği var kadınla?”

“Hermine’nin evinde börek, çörek yapıp pazarlarda ve piknik yerlerinde sattığını duymuşsundur belki. Levanten

kadınlar da aralarında toplandıklarında ona pasta siparişi verirler. Ardanuş, çok bozulur bunlara.”

“Anladığım kadarıyla Ardanuş’un Hosruf’tan başka yakını yok burada.”

Başını salladı avukat. “Haklısın... Bu yüzden yeğenin üstüne çok düşüyor. Hermine’ye kapılıp onu unuta-
cağından korkuyor.”

Garbis’in çenesi iyice açılmıştı. Bunu değerlendirmem gerekiyordu. “Mahallede herkes birbiri hakkında konuşuyor,” dedim. “Geçenlerde de Nubar Hacıyan hakkında atıp tutuyorlardı. Ne sahtekârlığı ne de hırsızlığı kaldı.”

“Bak, o söylenenler doğrudur. Ancak durup dururken karışmadı o işlere. Eskiden beş parasız bir esnaftı Nubar. Seyyar satıcılık yapardı. Annesi ve babası o küçükken öldüğünden yetimhanede büyümüş. Markirit’in ailesi ise çok zengindir. Sivas’ta imalathaneleri var. Avrupa’dan makine getirirler. Kaynpederi ezer dururdu Nubar’ı. Sivas’tan bile buraya karışır, huzur bırakmazdı. O da dayanamadı ve karanlık yollara saptı. Şimdi kaynpederiyle yarışacak kadar zengin.”

Kapı açıldı o sırada ve Masis hızla içeri girdi. “Bugün çok işim var,” dedi soluk soluğa. “Önemli bir ziyaretçim gelecek.”

Masadan bir dosya alıp ayağa kalktı Garbis. “Ben de sizi bekliyordum efendim. Birkaç sorum olacak.”

Ellerini kaldırdı Masis. “Soru filan yok. Odama kapanacağım ve çalışacağım. Siz de izinlisiniz.”

İtiraz etti genç avukat:

“Ama efendim, nasıl olur...”

“Olur olur, merak etme. Şimdi gidin ve beni rahat bırakın.” Sözlerini bitirmesiyle odasına girip kapıyı çarpması bir oldu.

Garbis’le birbirimize baktık.

“Emir büyük yerden, gidelim,” dedim.

“Kendi bilir. Bana göre hava hoş.”

Şapkalarımızı ve ceketlerimizi alıp binadan çıktık.

“Nereye gideceksin?” diye sordum.

Yelek cebinden saatini çıkardı. “Beatris uyanmıştır artık. Onunla bir yerlere gideriz.”

Maryam’a uğrayacağımı söyledim bende.

Garbis uzaklaşana kadar bir süre bekledim. Sonra iş hanının az ilerisindeki kahvehaneye girip oturdum. Sevgilimin evine hemen gitmeye niyetim yoktu. Masis Nalbantyan’ın ziyaretçisinin kim olduğunu merak ediyordum.

İkinci bardak çayımı bitirmiştım ki bir kupa durdu iş hanının önünde. Filomen Katayeva olduğunu kolayca tahmin ettiğim genç kadın, arabanın penceresinden dışarı baktıktan sonra indi ve binaya girdi. Avımı yakalamak üzere olduğumu hissettim. Güne iyi başlamıştım. Keyifle bir bardak çay daha söyledim ve sigaramı yaktım.

Yarım saat sonra Masis ve Filomen kapıda göründüler. Durağa kadar birlikte yürüyüp bir faytona bindiler. Sürekli konuşuyorlardı.

Kahvehaneden ayrıldım. Onları takip etmek için arkadaki faytona yöneldim. Ancak bir adam benden önce davrandı ve arabaya bindi.

Sırada başka fayton yoktu. Masis'in ve Filomen'in bindikleri fayton gözden kaybolurken ben hâlâ boş araba bulmaya uğraşıyordum.

Aksilik bu ya karşıma çıkan araba olmadı. Güne iyi başladığımı düşünerek hata etmiştim galiba. Av elimden kaçmıştı. En iyisi, Maryam'ın kollarına atılıp günü onun evinde geçirmektir.

Tramvaya binmek için yolun karşısına geçerken kalabalığın arasından çıkan James Donalds "Café Corinno'da buluşalım," dedi fısıldayarak ve yanımdan uzaklaştı. Birlikte görünmemizi istemiyordu. Akıllı hâlâ serkomiserin verdiği gözdağındaydı anlaşılan.

Ben de ihtiyatı elden bırakmamaya karar verdim. Santa Maria Kilisesi'ne kadar yürüdüm. Takip edilip edilmediğimi anlamaya çalışarak ara sokaklarda dolaştım ve yenden Belle Vue'ye çıktım. Fransız Konsolosluğu'nun önünden geçerken izlenmediğime emin oldum.

Café Corinno fazla kalabalık değildi. James Donalds, arka tarafta bir masaya oturmuştu. Gözü kapıdaydı.

"Böyle buluşacağımız hiç aklıma gelmezdi," dedim masaya otururken.

"İhtiyatı elden bırakmamak gerek. Ne içersiniz?"

Kahve siparişi verdikten sonra biraz daha yaklaştım adama. "Görüşmek istediğinize göre önemli bir konu var."

"Konuya hemen gireceğim. Gazetem için Küçük Asya'daki Ermeniler ve Rumlar hakkında yazı hazırladığımı söylemiştim. Siz de Haynots'ta kaldığınıza göre ora-

daki Ermenilerin yaşamı hakkında bilgi verebilirsiniz çok memnun olurum.”

Garsonun kahve fincanlarını bırakıp gitmesini beledikten sonra “Anadolu’daki Ermeniler hakkında ne tür bilgiler topladınız?” diye sordum.

Böyle bir soru beklemiyordu. Bir süre mırın kırın ettikten sonra direktmeme dayanamadı ve anlatmaya koyuldu. Bu kadar kısa zamanda böyle çok bilgi toplaması olacak şey değildi.

Gazetecinin konuşması biter bitmez “doğrusu sayenizde çok şey öğrendim,” dedim. “Ancak kafama bir şey takıldı. Pansiyonda ilk karşılaştığımızda bir aydır Anadolu’da olduğunuzu söylemişsiniz. Bu kadar kısa zamanda böyle sine zengin bilgiyi nasıl edindiniz?”

Birden tedirginleştı. Ne diyeceğini bilemedi, şakağındaki benle sinirli bir şekilde oynamaya başladı. “Pekâlâ...” diye mırıldandı sonunda. “Size karşı dürüst olacağım. Bir yıldır Anadolu’ya gidip geliyorum. Simirna’ya da ikinci gelişim bu. Fransa’da görev yaptığımı söylemişim, değil mi? Paris ve Konstantinopolis arasında sık sık yolculuk yapıyorum.”

“Çok değerli bilgiler almışsınız. Böyle bir araştırma masa başında yapılamaz.”

“Elbette dostum... Araştırmada sınır tanımam ben. Ermeni köylerine ulaşabilmek için Ararat Dağı’na bile tımandım.”

Kahvemi bitirip fincanı tabağına bıraktım, sigaramı yenedim. “Siz yeterince konuşunuz. Ben de Haynots’taki Ermenilerden söz edeyim.”

“Sizi dinliyorum,” dedi ellerini yanaklarına koyarak.

James Donalds’dan ayrıldıktan sonra Maryam’ın evine gittim. Yeni bir saldırıdan çekindiği için dükkânını açmıyor, müşterilerini evinde kabul ediyordu.

Evin zemin katındaki dikiş odası terzi dükkânına dönmüştü. Kumaşlar, iğneler, iplikler, yumaklar, makaralar sağa sola saçılmıştı.

“Yarın dükkâna gitmem gerek,” dedi elindeki elbisenin düğmelerini dikerken. “Dikiş makineme ihtiyacım var. Her iş elde olmuyor. Ütüyü de kullanmalıyım.”

“Sana eşlik ederim. Endişelenme.”

“Çok iyi olur. Bu kadar malzemeyi tek başıma taşıyamam. İzin alabilecek misin peki?”

“Masis anlayışlı davranır. Bu sabah Filomen Katayeva’yla bir yere gitti. Nereye gidebilecekleri hakkında bir fikrin var mı?”

Öfkeyle açtı gözlerini. “Sana daha önce de söylemiştim. Filomen’le hiç işim olmadı. Bana kalırsa boşuna abartıyorsun o kadını. Hayganuş’un akrabası olduğuna göre miras işi için buradadır. Pansiyona da istediğini yapabilir.”

“Haklısın ama Hayganuş ölmeden önce gelmiş Simirna’ya. Belki de kadının cinayete kurban gideceğini biliyordu.”

Gözlerini tavana çevirdi ve “aman Tanrım!” diye haykırdı. “Ne kadar da şüphecin böyle.”

“Bu benim işim. Onun buraya niçin geldiğini öğrenmeden rahat edemeyeceğim.” Sonra ertesi sabah geleceğimi söyleyip evden çıktım.

Arabadan indikten sonra Havra Sokağı'na girdim. Binkour Holim Sinagogu'nun önünden geçtim ve Samuel Şaul'un dükkânına vardım. Anuş, Nubar'ın yaşlı kuyumcuya çalıntı mal sattığını söylemişti bana. Belki de Hayganuş'u öldürüp mücevherlerini çalan Nubar'dı. Onları hemen paraya çevirebilmek için birilerine satmış olmalıydı. Ama Samuel'den başka alıcının adını vermemişti Anuş. Hayganuş'un mücevherlerinin hepsini görmediğim için de kuyumcuya blöf yapamazdım. Bu nedenle kadıncağızın hiç çıkarmadığı gümüş haç cinayet gecesinde boynunda olmadığı için onu zoka olarak kullanacak ve Samuel'in ağzını arayacaktım.

Kapının önündeki iskemlede oturuyordu adam. Elindeki altın sikkeye büyüteçle bakıyordu. Gölgem üzerine düşünce başını kaldırdı.

"Size bir şey sormak istiyorum," diyerek konuya girdim hemen.

Sikkeyi ve büyütecı cebine koydu. "Çok heyecanlı görünüyorsunuz. Sizi dinliyorum."

Hemen uydurdum:

"Boynuma asmak için bir haça ihtiyacım var. Ancak değerli bir eser istiyorum. Gümüşü tercih ederim. Sizde bulunur mu acaba?"

"Ne yazık ki hayır..."

"Ama geçen gün geldiğimde tezgâhınızın üzerinde eski bir haç görmüştüm. Bir vazonun yanındaydı."

"Haa, o mu? Ne yazık ki bana ait değil o haç. Temizlenmesi için Madam Külcüyan bırakmıştı. Biliyorsunuz, eski ve değerli parçaların bakımı herkesin harcı değildir.

Zavallı Hayganuş da becerimden emin olduğu için bir ay kadar önce getirmişti haçı. Ama çok işim olduğu için hemen ilgilenememiştim. Zarar vermeden temizlemek için de günlerce uğraştım. Çok eski bir parçaydı.”

“Herhâlde Madam Külcüyan haçı geri almıştır sizden.”

“Evet... Öldüğü gün teslim etmiştim. Meğer son görüşmemişmiş.”

“Haç hakkında bir şey söylemiş miydi size?”

“Ermeni azizlerinden biriyle ilgiliymiş. Kutsanmış bir haçmış. Başka bir şey de söylemedi.”

Karmaşık düşüncelerle veda ettim kuyumcuya.

“Bari kahvemi içseydiniz,” diye arkamdan seslendi.

“Başka sefere,” dedim ve kalabalığa karıştım.

Buraya ne amaçla gelmiş, neyle karşılaşmıştım. Hayganuş Külcüyan’a ait bir başka haçtan daha haberim olmuştu şimdi. Kadının boynundaki haç gibi o eski haçın da çalındığına emindim. İki haç da cinayet gecesinde başkasının cebine girmişti.

Sabah evden çıktığımda sokakta kimse yoktu. Haynotslular hâlâ derin uykudaydılar. Boş caddelerde ve sokak aralarında dolaştım, gözlerimi binaların çatılarına çevirdim. Evler, mağazalar ve dükkânlar birbirlerine çok yakın oldukları için yüksek yerlere tırmanma deneyimi olan biri, çatılardan kolayca kaçabilirdi.

Saldırganın Hripsime'ye ve Gagig'e saldırdığı ve onları bıraktığı yerleri bir kez daha dolaştım. Gözlerimi binalardan ayırmadan yürürken Asadur'un evinin ön cephesinin olay yerlerine baktığını fark ettim. Onunla mutlaka görüşmeliydim. Gece geç vakit evine döndüğü için gözüne bir şey çarpmış olabilirdi. Ya da Boğos'un düşündüğü gibi çocuklara Asadur saldırdıysa evin konumu bu iş için çok uygundu.

Evin kapısını çaldım ve bekledim. Ses çıkmayınca bir kez daha vurdum tokmağa. Yine cevap gelmedi.

“Boşuna gürültü çıkarma, evde yoktur,” dedi bir ses.

Karşı evin penceresinden başını çıkaran dağınık saçlı bir kadın, asık suratla bakıyordu bana. Onu uyandırmıştım anlaşılan.

“Ne zaman döner acaba?”

“Ben nereden bileyim?” dedi aksi tavrını sürdürerek. “Gidin ve milletin uykusunu kaçırmayın.” Perdeyi hışımlla kapattı sonra.

Bir araba buluncaya kadar yürüdüm.

Kokaryalı'ya vardığımda Maryam'ı kapının önünde beni beklerken buldum. Caddede bir at arabası duruyordu. Çuvaları ve torbaları arabaya yükledim.

Havadan sudan konuşarak İzmir Çarşısı'na ulaştık. Kadının eşyalarını dükkâna çıkardıktan sonra ortalığı düzenlemesi için yardımcı oldum. Bir müşterisi gelince de oradan ayrıldım.

Büronun kapısından girdiğimde karşımda Silva Nalbantyan'ı bulunca şaşırdım. Masis'in kızını şimdiye kadar orada hiç görmemiştim.

“Garbis yok mu?” diye sordum.

“Babam bir iş için adliyeye gönderdi onu. Kendisi de bir konuğuyla görüşüyor.”

Masis'in odasından sesler geliyordu. Avukatın yanında bir kadın vardı. Kulak kabarttıysam da ne konuştuklarını anlayamadım.

“Dışarıda bir işle ilgilenmek zorundayım,” dedim genç kıza. “Babanı rahatsız etmeyeyim. Gittiğimi söylersin.”

Silva zarif bir şekilde başını eğdi, “merak etmeyin,” dedi.

Masis'in gizemli konuğunu bu kez elden kaçırmamaya kararlıydım. İş hanından çıktıktan sonra yakındaki kahvehaneye girdim ve kadının çıkmasını beklemeye koyuldum.

Bir süre sonra Filomen Katayeva'nın dışarı çıktığını görünce hesabı ödeyip kalktım.

Filomen, bir deve kervanının geçmesini bekledikten sonra iskeleye doğru yürüdü. Biletini alıp vapura bindi ve yerine oturdu. Ben de arkasındaki tahta banka iliştim.

Yol boyunca denizi seyretti kadın. Oldukça düşünceli görünüyordu. Sık sık saçlarının bukleleriyle oynuyor, süslü şapkasını düzeltiyordu.

Filomen, vapurdan indikten sonra sahildeki bahçeli köşklerin önünden geçti ve bir sokağa saptı. Sarmaşıklarla kaplı bir evin önünde durdu. Kapıyı açarken yanına gittim. “Madam Katayeva?”

Merakla yüzüme baktı. “Evet, benim... Siz kimsiniz?”

Kendimi tanıttıktan sonra “Digin Külcüyan'ın bir dostuyum,” dedim.

“Hayganuş'u nereden tanıyorsunuz?”

“Bir süre pansiyonunda kalmıştım.”

“O halde öldürüldüğünden haberiniz vardır.”

“Elbette var... Zaten bu konu hakkında konuşmak için buradayım.” Ona biraz daha yaklaştım.

Hiç beklemediğim bir şekilde elleriyle göğsümden itirdi beni. Ardından hızla içeri koştu. Kapıyı yüzüme kapatmak üzereydi ki peşinden yetiştim ve ayağımı eşiğe koydum. Sonra kapıya bir omuz attım. Geriye doğru sendeledi Filomen. Gözleri dehşetle açılmıştı.

İçeri girdim ve “lütfen korkmayın,” dedim. “Hayganuş'un katilinin peşindeyim. Yardıma ihtiyacım var.”

“Onun katili olmadığınızı nereden bileyim?” Sesi titriyordu.

“Ben eski bir polisim, Madam. Masis Nalbantyan için çalışıyorum.”

“Onu tanıdığınızı kanıtlayın o hâlde.”

“Pekâlâ Madam,” dedim ve Nalbantyan ailesi hakkında bütün bildiklerimi anlattım.

“Şimdi anımsadım,” dedi genç kadın. “Baron Nalbantyan bir ara sizden söz etmişti. Paris’ten gelen dedektifsiniz siz...”

“Evet... Artık kim olduğumu öğrendiğinize göre...”

“Kimliğinizi gösterin,” diyerek sözümü kesti.

Cebimden pasaportumu çıkardım ve ona uzattım. Dikkatle baktıktan sonra geri verdi.

“Umarım, artık benden korkmanıza gerek olmadığını anlaşılmıştır,” dedim.

Hafif bir tebessümle “kusura bakmayın,” dedi. “Hayganuş’un öldürülmesi sinirlerimi çok yıprattı.”

“Sizi anlıyorum. Tedirginliğiniz geçtiyse konuşmaya başlayabiliriz.”

Bir sehpanın etrafında duran koltuklara oturduk.

“Hayganuş’la yakınlığınız nedir?” diye sordum.

“Ben Şahaganuş’un torunuyum.”

“Şahaganuş kim?” diye sordum merakla.

“Hayganuş’un teyzesi.”

“Demek, Hayganuş yetim kaldıktan sonra onu Sivas’a götüren kadının torunusunuz.” İnce yüzünde şaşkınlık

ifadesi belirince devam ettim: “Digin Külcüyan hayat hikâyesini anlatmıştı bana. Eski günlerden sık sık bah-sederdi.”

“Zavallı, şimdi toprağın altında,” dedi ve üzüntüyle i  geçirdi.

“Soyadınız Rus soyadı, değil mi?”

“Kocam Rus... Sankt Petersburg’da yaşıyoruz. Buraya gelmeden önce Van’a gittim ve babamı ziyaret ettim.” Ger-ginliğini atmıştı artık.

“Niçin Simirna’ya geldiniz?”

Gülümseyerek “inanın, tam olarak bilmiyorum,” dedi. “Hayganuş’un mektubu üzerine geldim.” çantasından bir k ğit çıkardı ve bana uzattı.

Hayganuş’un yazdıklarını dikkatle okudum. Simirna’daki mutlu yaşantısından söz ediyor, Filomen’e çok değeri bir armağan vereceğini belirtiyor ve doğum gününden önce mutlaka ziyaretine gelmesini istiyordu. Geliş tarihi önemli değildi. Ancak havalar soğumadan ve yollar kar yüzünden kapanmadan gelirse iyi olurdu. Genç kadının zor bir yol-culuk yapmasını istemiyor, aklının onda kalacağını s yl -yordu. Doğum gününü beklemeden hediye yi vereceğini de eklemişti satırlarına. Çünkü Filomen’in havalar bozul-madan Rusya’ya geri dönmesini istiyordu.

“Sözünü ettiğ i hediye nin ne olduğ unu biliyor musu-nuz?” diye sordum.

“Ne yazık ki hayır... Ben de babam da çok merak et-tik. Babam yolculuğ u tek başıma yapmamı istemedi. Za-ten Van’da başı dertteydi. Bir süre oradan uzaklaşması iyi olacaktı. Ancak yolda beklenmedik zorluklarla karşılaştık.

Askerler, polisler, hafiyeler babamın peşindelerdi. Yolculuğumuza sık sık ara verip gizlenmek zorunda kaldık.”

Genç kadın anlattıkça ben de sigara üstüne sigara içiyordum. Simirna’ya geldiklerinde Hayganuş, onların Kordelya’daki evinde kalmalarının daha güvenli olacağını söylemiş ve buraya yerleşmelerini istemişti. Onları Maryam’la tanıştırmış, sahte kimlik işini halletmişti. O günlerde doğum günü armağanının ne olduğunu sormuştu Filomen. Ama Hayganuş, kahkahalar atarak sabretmesini söylemişti.

“Doğum gününüz ne zaman?”

“Şubatın on ikisi. Daha çok var. Ama Hayganuş’un istediği gibi kış bastırmadan Simirna’da olmak istedim. Zaten geliş tarihimin önemli olmadığını yazmıştı. Bu yüzden Rusya’dan erken ayrıldım.”

Demek Hayganuş, haçı temizlemesi için Samuel Şaul’a verdiğiinden dolayı beklemesini söylemişti Filomen’e. Samuel, işi olduğu için bir ay kadar haçla ilgilenemediğini, temizlemek için de günlerce uğraştığını söylemişti bana.

“Masis Nalbantyan’la nasıl tanıştınız?” diye sordum.

“Hayganuş’un cenazesinde,” dedi üzüntülü bir sesle. “Hayganuş’un vasiyetnamesini hazırlayan oymuş. Bu yüzden hayatta kalan akrabaları hakkında bilgi vermek için sık sık görüştüm onunla.”

Hayganuş’un cenaze töreninde bulunmama rağmen dikkatimi çekmemişti Filomen. Devam ettim:

“Masis sizden hiç söz etmedi bana.”

Tebessüm etti. “Babamın hafiyelerden kaçtığını biliyordum. Ben de tehlike altındaydım. Ne de olsa Rusya ile

Osmanlı'nın arası iyi değil. Bu yüzden bizden söz etmemiştir.”

Yapması gerekeni yapmıştı Masis.

Kentte daha ne kadar kalacağını sordum genç kadına. O da avukata bağlı olduğunu söyledi.

İçeri zorla girdiğim için bir kez daha özür diledim ve veda ederek ayrıldım.

Tabancamı belime yerleştirdikten sonra mutfağa girdim ve dolaptan aldığım ince bıçağı kemerime sıkıştırdım. Pencereye gidip perdeyi hafifçe araladım ve dışarı baktım. Gecenin ikisinden sonra sokakta kimse bulunmazdı ama yine de dikkatli olmalıyım.

Karanlığa gömülmüş Haynots derin uykudayken evimden çıktım ve duvar diplerinden ilerleyerek matbaacı Asadur'un evine ulaştım. Kemerimden çıkardığım bıçakla kapı kilidini kurcaladım. Kısa sürede kilidi açtım ve kapıyı aralayıp evin karanlığına süzüldüm.

Asadur'un yanından ayırmadığı valizi duvarın dibindeydi. Açıp içine baktım. Hiçbir şey yoktu.

Antre kapısını yavaşça ittirip hole geçince mürekkep ve kâğıt kokusu genzimi yaktı. Duvarın dibine kitapçıklar, broşürler, gazeteler ve el ilanları yığılmıştı. Odaları dolaştıktan sonra üst kata çıktım. Girdiğim ilk oda matbaacının çalışma odasıydı. Duvarı boydan boya kaplayan raflar kitap doluydu. Çalışma masasının üzerinde kâğıt tomarları, kalemler ve sayfaları açık kitaplar düzensiz bir şekilde duruyordu. Yatak odasını ve ıvrı zıvırın atıldığı diğer odaları

da inceledikten sonra terasa çıktım. Mahalleye yukarıdan bakarken düşüncelerimin ne kadar isabetli olduğunu anladım. Hripsime'nin ve Gagig'in baygın bulundukları yerler kolayca görünüyordu buradan. Kanıt bulmak ümidiyle odaları bir kez daha dolaştıktan sonra elim boş olarak alt kata indim. Sofanın penceresinden dışarı baktığımda evin arka bahçesinde küçük bir kulübe olduğunu fark ettim ve bahçeye çıktım.

Bahçede arka sokağa açılan bir kapı vardı. Eğer çocuklara saldıran Asadur ise işini tamamladıktan sonra bu kapıyı kullanarak kimseye görünmeden evine girebilirdi.

Kulübeye girdim ve kapıyı kapatıp kibritimi yaktım. İçeride çapa, kürek, birkaç boş saksı ve kova vardı. Duvarın kenarına broşürler ve kitapçıklar yığılmıştı. Yerde belli belirsiz lekeler gözüme çarpınca yeni bir kibrit yaktım ve dikkatle baktım. Bunlar kurumuş kan izleriydi. Kömür tozlarını ayağımla eşeleyince soluk izlerin kulübenin dışına doğru uzandığını fark ettim. Toprağı eşelemeye devam ederek kulübeden çıktım ve kan izlerinin bittiği yere kadar yürüdüm. O sırada toprakta bir kabarıklık dikkatimi çekti. Ay ışığının beni yanıltıp yanılmadığını anlamak için dizlerimin üstüne çöktüm ve elimle toprağı eşeledim. Sanki bir çukur açılmış ve sonradan kapatılmıştı. Kulübeye gidip kazmayla küreği aldım ve toprağı kazmaya başladım. Çok geçmeden de hoş olmayan bir manzarayla karşılaştım. Böceklerin, çıyanların ve solucanların arasında yer yer çürümüş bir el, kanlı gömlek kolundan sarkıyordu. Parmaktaki yüzüğü ve gömleğin kanlı manşetindeki kol düğmesini mendilimle aldım ve temizlemek için ceketime sürttüm. Bunların Asadur'a ait

olduğundan hiç şüphem yoktu. Karşılaştığımız ilk gece dikkatimi çekmişti. Adamın babasından kalan yadigârları parmağına ve gömleğinin manşetine taktım yeniden.

Kazmaya bir süre daha devam ettim. Toprakta yükselen iğrenç koku gittikçe yayılıyor, böcekler kaçışıyordu. Bir süre sonra Asadur'un çürümekte olan cesedini gördüm. Boynundaki kan toprakla karışmış ve kurumuştü. Katil, gırtlığını keserek öldürmüştü onu.

Mezarı yeniden kapattım. Ancak koku biraz daha yayılsın ve dikkat çeksin diye bazı yerleri açıkta bıraktım. Kimse mezarı benim bulduğumu öğrenmemeliydi. Polis bir yana, Haynotslulara bile açıklayamazdım durumu. Hem en adam öldürmekle suçları beni. En iyisi çürüme kokusunu izleyip cesedi onların bulmasıydı.

Sabaha kadar yarı uyanık, yarı uykulu bir hâlde dönüp durmuştum yatakta. Cinayetler ve çocuklara yapılan saldırılar arasında mantıklı bağlar kurmaya çalışırken de uykuya dalmıştım. Kapıya sertçe vurulmasaydı öğlene kadar da uyuyabilirdim.

Pencereden bakınca Yetvart'ı gördüm. Yanında Ohannes vardı.

“Çabuk kapıyı aç,” dedi pencereden sarktığımı fark eden doktor.

Üzerime ropdöşambırımı alıp alt kata indim ve niçin geldiklerini tahmin ederek kapıyı açtım.

İçeri girer girmez “her taraf polis kaynıyor, haberin olsun,” dedi Yetvart.

“Yine ne oldu?” diye sordum yapmacık bir merakla.
“Umarım beni almaya gelmemişlerdir.”

Ohannes atıldı:

“Asadur’un cesedini bulduk.” Gözleri korkuyla açılmıştı ve titriyordu.

Rol yapmaya devam ettim:

“Asadur’un cesedi mi? Nerede buldunuz?”

“Evinin bahçesinde,” dedi Ohannes ve anlatmaya başladı. Sabah işe giderken Asadur’un bahçesinden gelen garip kokuyu duymuştu. O sırada fırını açmaya giden Hosruf da hissetmişti kokuyu. Evin kapısını çalmışlar, cevap alamayınca Asadur’un başına kötü bir şey geldiğini düşünüp Yetvart’ı çağırmışlardı. Mahalleli de evin önünde birikmişti zaten. Sonra polise haber vermişlerdi. Çok geçmeden polisler gelmiş ve kapıyı kırarak içeri girmişlerdi.

“Polis, cesedi götürdü mü?” diye sordum.

“Hâlâ gömüldüğü yerde,” diye kekeledi Ohannes. “Bizi teşhis için çukurun başına götürdüler. Yüzü çok bozulmuştu ama elbiselerinden, yüzüğünden ve kol düğmelerinden Asadur olduğunu hemen anladık. Tanrım, ne korkunçtu!”

Yetvart karıştı söze:

“Geçenlerde uzaktan görmüştüm onu. Evinden çıkmasıyla karanlığa karışması bir olmuştu.”

“Bir gece ben de evine girerken gördüm. Çevrede ha-fiyelerin gizlendiğini düşünerek yanına gitmedim. Böyle olacağımı bilseydim...” diye sızlandı Ohannes.

“Neyse, olan olmuş,” diyerek diğèrinin sözünü kesti Yetvart. “Biz bundan sonra olacıklara bakalım. Polisler, şu anda evde inceleme yapıyorlar. Yakında bizleri de sorgulamaya başlarlar. Ortalıkta pek görünme istersen Edmond. Ne de olsa Hayganuş yüzünden mimlisin.”

“Kaçarsam daha çok şüphe çekerim.”

Bir şey söylemeden birbirlerine baktılar.

“Artık gidelim. Sen de dikkatli ol Edmond,” dedi doktor.

Onlar ayrıldıktan sonra giyindim ve Asadur’un evinin bulunduğı yere gittim. Hava çok sıcak ve rüzgârlıydı. Çürüme kokusu gittikçe yayılıyordu.

Evin çevresi komşularla kaynıyordu. Polisler insanları uzaklaştırmaya çalışıyorlardı. Her kafadan bir ses çıkıyordu. Kalabalığın arasında Boğos Kilciyan’ı, fırıncı Hosruf’u, eczacı Garabet’i, sütçü Agop’u ve Nubar Hacıyan’ı seçebildim. Kadınlar ve çocuklar da pencerelerden başlarını uzatmışlardı. Pastacı Ardanuş, balkonlardaki kadınlara bir şeyler anlatıyordu. Kevork Demirciyan, bir serkomiserle konuşuyordu. Hüseyin Rıza gelmemiştı bu kez.

Birisi omzuma dokununca döndüm ve Garbis’le yüz yüze geldim.

“Asadur yeni şeyler getirmediğı için hakkında atıp tutmuştum geçen gün,” dedi avukat. “Meğèrse çoktan ölüp gitmiş. Keşke öyle konuşmasaymışım...” Neredeyse ağlayacaktı.

“Boşuna sıkma canını,” dedim ve kalabalığa bakmaya devam ettim.

“Sakın hafiyeler öldürmesin onu! Bence Yıldız İstihbarat Teşkilatı’nın işi bu...”

“Onların işi olsa evinin bahçesine gömmekle uğraşmazlar.”

Sonra kalabalığa karıştım. Kevork’un serkomiserin yanından ayrıldığını görünce dikkatimi ona verdim. Kültür merkezinin önünde duran kupa arabaya doğru yürüyordu.

Arabadan Marcel Rolin indi önce. Sonra Philippa’nın dışarı çıkmasına yardımcı oldu. Kevork onlarla konuşurken yanlarına gittim.

“Madam Rolin Fransızca dersi için geldi,” dedi Kevork. “Ama bugün ders vermesi çok zor...”

“İnanılmaz bir olay,” diye mırıldandı kadın ve çantasından çıkardığı mendili burnuna götürdü.

“Siz bu işe ne diyorsunuz?” diye sordu üzüntülü gözleriyle yüzüme bakan Marcel. “Cinayetin siyasî bir nedeni olabilir mi?”

“Kim bilebilir ki? Polis gerekli araştırmayı yapacaktır.”

Elini omzuma koydu akortçu. “İnanın dostum, Anadolu’da dolaşırken çok daha korkunç ölümler gördüm. Polisin kılı bile kıpırdamadı.”

Garbis yanıma geldi o sırada. “İşe geç kalmayalım, Masis merak eder,” dedi. Saati avucundaydı.

“Gideceğiniz yere sizi bırakabilirim,” dedi Marcel. “Philippa galiba burada kalacak.”

Fransızın baktığı tarafa döndüm. Öğrenciler kadının çevresinde toplanmışlardı.

“Öğrenciler geldiğine göre ders yapabiliriz,” diye Kevork’a seslendi kadın. “Geri çevirmeyelim onları.”

Philippa öğrencileriyle binaya girerken biz de arabaya bindik.

“Karım bu işi çok sevdi,” dedi yanımda oturan Marcel. “Günlerini ve gecelerini vereceği derslere hazırlanmakla geçiriyor.”

“Çocuklara çok yararlı olacağına eminim.”

Araba ansızın sarsılarak durdu. Garbis pencereden dışarı sarktı ve bir polisle konuşmaya başladı. Başını bize çevirince de “mahalleden çıkmak şimdilik yasaklanmış,” dedi. “Polisler hepimizi sorgulayacaklarmış.”

Polislerin bitmek bilmeyen sorgulamaları yüzünden bir süre kimse ayrılamamıştı Haynots'tan. Evlerde aramalar yapılmış, insanlar karakollara götürülmüştü. Kimi kısa sürede, kimi de günler sonra serbest bırakılmıştı. Ermeni Cemaati'nin ileri gelenleri mutasarrıflığın kapısını aşındırıp durmuşlardı. Birkaç konsolos da onlara eşlik etmişti. Sonra her şey eski hâline dönmüştü. Hiç kimse suçlanmasa da mahallenin huzuru kaçmıştı. Asadur'un ölümü geçmişteki kötü olayları canlandırmıştı. İnsanlar, Harutyun ve Ağavni Bakırcıyan'ın cinayet defterini yeniden açıyorlar, katilin matbaacıyı öldürenle aynı adam olup olmadığını tartışıyorlardı. Konu, Hripsime'ye ve Gagig'e yapılan saldırılara da geliyor, esrarengiz katilin parmağı her işte aranıyordu. Hayganuş Külcüyan'ı da onun öldürdüğünü söyleyenler çıkıyordu. Asadur'un cenaze töreninde de hep aynı şeyler konuşulmuştu.

Sıkıntılı günlerin tek güzel haberi Garbis'ten gelmişti. Kilciyanların evinde düğün tarihini kararlaştırmışlardı. Konstantinopolis'e gitmek konusunu da açmıştı Garbis. Ancak Boğos'un kaşları çatılınca Simirna'dan başka bir yerde yaşamaya niyeti olmadığını söylemişti.

“Yine daldın,” dedi Maryam. “Kafan hâlâ cinayetlerde, değil mi?”

“Bir sonuca ulaşmadan rahat edemeyeceğim.”

Koluma girip bana yaslandı sevgilim.

Ohannes Demirciyan’la buluşmak üzere Café de Paris’ye doğru yürüyorduk. Karin Angeliki’yi benimle ve Maryam’la tanıştırmak istediğini söylemişti genç adam. Ben kadınla sohbetin çok eğlenceli olacağını düşünüyordum ama Maryam aynı kanıda değildi. Ona göre insanların zaaflarından yararlanan, sorumsuz biriydi Rum medyum. İnsanların duygularıyla ve beklentileriyle kendi kesesini doldurmak için oynuyordu.

Café de Paris fazla kalabalık değildi. Bizi bekleyenleri hemen fark ettim. Neredeyse birbirlerinin içine düşecek gibi fısıldaşıyorlardı.

“Keyfinizi kaçırmak istemeyiz ama davetli olduğumuz için buradayız,” dedim.

Ohannes ayağa kalktı. “Sonunda gelebildiniz. Ben de sizden söz ediyordum. Karin sizinle tanışmak için can atıyor.”

“Madam Rolin’in konferansında karşılaşmıştık,” dedi Maryam. Sesi buz gibiydi.

Karin Angeliki de soğuk bir tebessümle karşılık verdi.

Ağdalı ifadelerle bizi tanıştırdı Ohannes. Gösterişli konuşmaya ne kadar da meraklıydı.

Sırf laf olsun diye “medyumlar bir katilin kimliğini ortaya çıkarabilirler mi, Matmazel Angeliki?” diye sordum.

Şuh bir kahlkaha attı kadın. “Elbette... Cinayet yerini görebilirim ve orada transa geçebilirim katilin kim olduğunu anlayabilirim.” Fransızca’yı Simirna Rumcası gibi konuşuyordu.

“Ne dersin, onu Asadur’un evine götürelim mi?” diye sordu Ohannes.

“Bırakın da adam mezarında rahat rahat uyusun,” diye homurdandı Maryam.

Böyle bir soru sorduğum için bana öfkелendiğini bakışlarından anladım. Yine de aldırmadan devam ettim:

“Peki, ruh çağırabiliyor musunuz?”

“Ruhlarla temasta çok başarılı olduğumu söyleyebilirim. Ermeni Mahallesi’nden çok gelen olur bana. Hatta evlerine davet edenler bile vardır.”

Ohannes karıştı söze:

“Sakin onların kimler olduğunu Karin’e sormayın. Boşuna zaman kaybedersiniz. Ben çok denedim ama konuşturamadım onu.”

Karin sürdürdü konuşmasını:

“Konsolosların eşleri bile gelir bana. Müslüman ziyaretçilerim de çok fazladır. Ne de olsa Müslümanlık, Yahudilik, Hristiyanlık dinlemez benim işim. Ermişlerin ve azizlerin ruhlarıyla görüşmek isteyenler de vardır.”

“Peki, Tanrı’yla görüşmek isteyen de var mı?” diye alaycı bir ses tonuyla sordu Maryam. “Ya da İsa’yla?”

Ohannes ters ters baktı ona. İstavroz çıkarırken mırıldandı:

“Günaha giriyorsun Maryam.”

Karin aldırmadı. “Ermışler ve azizler, Tanrı’nın kutsal âleminde haber getirirler,” dedi Maryam’ı süzerek. “Orası aynı zamanda Rab İsa’nın mekânıdır.”

Pastasını atıştırırken “yahu Edmond...” dedi Ohannes. “Mahalleye ilk taşındığında seninle konuşmuştuk. Bize Paris’i anlatacaktın. Hatırladın değil mi?” Konuyu değiştirmek istediği belliydi.

“Elbette anımsıyorum. Ancak fırsat olmadı.”

“Kültür merkezinde bu konuda bir konferans vermeye ne dersin?”

“Çok memnun olurum.”

“Cumartesi akşamı senin için uygun mu?”

“Elbette. Her zaman hazırım.”

“Kevork çok memnun olacak.”

Karin Angeliki ellerini çırpı. “Ben de katılmak isterim. Beni de götürürsün, değil mi Ohannes?”

“Elbette hayatım. Sen bizden sayılırsın artık.”

“Doğrusu, ne anlatacağını çok merak ediyorum,” dedi Maryam.

“Hiç merak etme sevgilim,” dedim. “Anlatacak konu bulurum elbette.”

Hava kararırken Ohannes’i ve Karin’i cilveleşmeleriyle bırakıp kalktık.

Filomen Katayeva, Hayganuş Külcüyan’ın mal varlığı hakkındaki evrakı inceledikten sonra yeniden zarfa yerleştirdi ve koltuğuna yaslandı. “Çok zahmet ettiniz,” dedi. “Büroya gelip ben de alabilirdim bunları.”

“Önemli değil, Madam. Zaten sizinle konuşmak istediğim bir konu vardı. Daha doğrusu bir sorun...”

Yüzünü üzüntüyle buruşturdu. “Artık sorunlardan söz etmesek...”

“Ama bu çok önemli... Hayganuş’un çalınan haçlarıyla ilgili...”

Hayretle kaldırdı kaşlarını. “Çalınan haçlar mı?”

“Evet Madam... Digin Külcüyan boynunda gümüş bir haç taşırdı. Sonradan öğrendiğime göre eski bir haçı daha varmış. Şimdi iki haç da kayıp... Hırsızın mücevherlerle birlikte onları da çaldığını düşünüyorum. Belki çok değerliydim. Acaba o haçları duymuş muydunuz?”

Şaşırmış bir şekilde beni süzerken “Ama çok garip,” diye mırıldandı. “Gerçekten de çok garip.”

“Garip olan ne, Madam?”

Düşünceli bir tavırla devam etti:

“Hayganuş’un mücevher kutusunu dolabında buldum ben. İçi mücevherlerle dolu... Aralarında gümüş bir haç da var. Demek ki onlar çalınmamış. Ama başka haç bulamadım.”

“Bulduğunuz haçı görebilir miyim?”

“Elbette,” dedi ve tedirgin bir şekilde üst kata çıktı. Döndüğünde işlemeli ahşap bir kutu vardı elinde. “Başka mücevher kutusu görmedim,” dedi. Sonra kutunun içindeki mücevherlerin arasından bir haç çıkardı ve bana uzattı.

Hayganuş’un boynuna astığı haçı bu.

“Demek başka haç bulamadınız...” dedim. “Eski, yıpranmış bir haç...”

“Hayır, Mösyö Leblanc... Hayganuş’un bana vereceği armağanın ne olduğunu anlayabilmek için bakmadığım yer kalmadı. Eğer başka haç olsaydı mutlaka bulurdum.”

“Şu gümüş haçı nerede buldunuz?”

“Dediğim gibi mücevher kutusunun içindeydi.”

Demek Hayganuş o gece yatmadan önce çıkarmıştı haçı. Belki de hep öyle yapıyordu. Bunu bilemezdim.

Eski haç ortalıkta olmadığına göre katil almış olmalıydı. Mücevherlere ve gümüş haça dokunmamıştı, anlaşılan diğer haç onun için hepsinden daha önemliydi. Katilin mücevherleri çaldığını düşünerek yanılmışım. Kutuyu Filomen’in aldığı bilemezdim elbette.

Genç kadının elini öptükten sonra evden çıktım.

Artık kayıp haç yerine vereceğim konferansı düşünmeliydim.

Rolinlerin birkaç sokak ilerideki evine doğru yürüdüm. Marcel Rolin’e ihtiyacım vardı, çünkü belleklerden silinmeyecek bir konferans sunmak niyetindeydim.

Kapıyı Philippa Rolin açtı ve kocasının yemek odasında olduğunu söyledi.

Ben Marcel’le tokalaşırken Philippa dolaptan çıkardığı tabağı masaya bıraktı. Aç olmadığını söylediysem de kadının ısrarı karşısında masaya oturmak zorunda kaldım.

Onları konferansa davet ettikten sonra “senden bir isteğim var Marcel,” dedim.

“Seni dinliyorum,” dedi merakla.

“Ben konferansa başlamadan önce piyanoda Ermeni müziği çalmanı istiyorum.”

“Elbette ama repertuvarım yeterince zengin değil. Daha önce de konuşmuştuk. Müzisyen değilim ben.”

“Hiç önemli değil. İki üç parça yeter.”

“Evet, ama...”

Kadehimi kaldırdım. “Hiç itiraz etme. Haynotsluların şu sırada morale ihtiyaçları var.”

“Bence de iyi bir fikir,” diyerek söze karıştı Philippa. “Ders verirken çocukların yüzlerindeki üzüntüyü okuyabiliyorum. Her an kötü şeylerin olacağı korkusuyla yaşıyorlar.”

“Pekâlâ...” dedi Marcel. “Birkaç eser seçerim. Ancak muhteşem bir konser beklemeyin benden. Konser piyanistliği piyano akortçuluğuna benzemez.”

Kocasının elini tuttu kadın. “Başaracağına eminim sevgilim.” Sonra bana döndü. “Konferansınız hangi konuda?”

“Paris’ten söz edeceğim.”

Ellerini çırparken “harika!” diye haykırdı kadın.

Yemekten sonra oturma odasına geçip kahvelerimizi içtik, sigaralarımızı tüttürdük. Ardından Marcel Rolin, piyanonun başına geçti ve bir Fransız baladı söylemeye başladı. Bereket, konferansım sırasında sadece piyano çalacak, şarkı söylemeyecekti. Sesi çok kötüydü.

Rolinlerin evinden çıktıktan sonra hemen iskeleye gitmedim. Sahilde bir kafeye oturup içkimi söyledim. Sigaramı tüttürürken konferansım hakkında uzun uzun düşündüm. Vapurla şehre dönerken de her şeyi kafamda şekillendirdim.

Vapurdan indikten sonra Frenk Mahallesi'ne gittim. James Donalds, bahçede oturuyor, defterine bir şeyler yazıyordu. Diğerlerinin nerede olduklarını sorduğumda bilmediğini söyledi. Onları konferansa davet ettim ve evimin yolunu tuttum.

Haynots'a vardığımda oldukça yorgundum. Banyo yapıp kendime gelmek istiyordum. Sonra akşam yemeği için Maryam'a gidecektim. Sabahı orada ederdim artık.

Akşam esintisiyle birlikte kadınlar sandalyelerini kapılarının önüne çıkarmışlardı. Verkin Kilciyan ve Garine Demirciyan, aralarında fısıldaşıyorlardı. Beni görünce anlamlı bir tavırla gülümsediler. Az ötede genç bir kızla ayçiçeği yiyen Beatris Kilciyan selamıma karşılık verdi. Sonra bakışlarını benden ayırmadan yanındaki Hermine Direkyan'ın kulağına doğru eğildi. Hermine, elini ağzına götürürken kıkırdadı. Pencerelerden bakan ve balkonlarda çaylarını yudumlayan kadınlardan da fısıltılar yükseldi.

Evime açılan sokağa girdiğimde anlamlı tebessümlerin, fısıltıların ve kıkırdamaların nedenini anladım. Maryam Dadriyan, basamaklara oturmuş, beni bekliyordu.

İçeri girer girmez kollarıma aldım onu. Tutkuyla öpüşerek yatak odasına çıktık. Hızla soyduk birbirimizi.

Kahvaltıdan sonra Maryam'ı arzuyla öptüm ve evden ayrıldım. Balkonlardan ve pencerelerden uzanan meraklı bakışlar üzerimdeydi yine. Kadınlar aralarında fısıldaşıyorlardı. Maryam'ın evimde kalmasından mı, yoksa bu akşam vereceğim konferanstan mı söz ediyorlardı anlayamadım. Aldırmadan araba buluncaya kadar yürüdüm.

Büroya vardığımda Garbis'i telaşla ceketini giyerken buldum. "Bu ne acele böyle?" diye sordum.

Kravatını düzeltirken "Masis'le buluşmam gerek," dedi. "Yeni bir dava aldık. Müvekkilimizle Avcılar Kulübü'nde görüşeceğiz. Hemen gitmeliyim."

"Büyük bir dava mı bari?"

"Tabii ya... Masis paraya boğulacak. Eh, bizi de unutmaz artık." Şapkasını başına geçirdikten sonra da "anah-tar masanın üstünde," dedi. "Çıkarken kapıyı kilitlemeyi sakın unutma. Biz dönmeyiz."

"Sakın konferansı kaçırmayın."

"Merak etme. Masis'e de hatırlatırım."

Garbis koşarak bürodan çıktıktan sonra masama oturdum. Birkaç evrakı inceledim, Fransızca dergilere göz attım. Öğlene doğru Aram Nalbantyan geldi ve benimle Fransızca konuşmak istediğini söyledi. Saint-Joseph'te okuyan çocuğun isteğini kırmadım. O gider gitmez de ceketimi giydim, şapkamı başıma geçirdim. Masada duran büro anahtarını alırken başka bir anahtar daha olduğunu fark ettim. Garbis'in evinin anahtarı olmalıydı. Telaşla giderken unutmuştu anlaşılan. Geçen gün de unutmuş, almak için büroya geri dönmüştü. Komşusuna vermek için anahtarı cebime attım. Dışarı çıkıp kapıyı kilitledim.

Haynots'a vardığımda Garbis'in evinin bulunduğu so-kağa girdim. Binaların pencerelerine ve balkonlarına bakıp anahtarı verebileceğim birini aradım. O sırada Garbis'in evinin diğerlerine göre biraz daha yüksek olduğunu fark ettim. Anahtarı cebimden çıkarıp kapıyı açtım ve içeri süzıldüm.

Evin salonunu geçip üst kata çıktım. Odalara baktım, çatı katına çıkan bir merdiven aradım. Sonunda kırık dö-kük eski eşyaların ve sandıkların yığıldığı bir odada aradığımı buldum. Merdivenin dar basamaklarını tırmandım. Çatıya açılan demir kapağı güçlkle kaldırdım ve çatıya çıktım. Duvarının dibinde durdum, belleğime kaydettiğim yerleri aramaya başladım.

“Senin kadar rahat adam görmedim,” diye söylendi Maryam. “Konuşmanı daha hazırlamamışsın. Üstelik Garbis'in evine girip orayı burayı kurcalamışsın.”

“Huyum kurusun, şeytan dürttü,” dedim papyonumu düzeltirken. “Bu meslek böyledir işte.”

Aynadan beni süzdü. “Paris’te nasıl polislik yaptığını çok merak ediyorum doğrusu. Burada bile her şeye burununu soktuğuna göre orada nasıldın kim bilir?” Yakaları ve kol ağızları kırmızı işlemeli siyah bir elbise giymişti. Saçlarını salmış, canlı bir makyaj yapmıştı. Kulaklarındaki küpeler ve boynundaki gerdanlık parılıyordu.

Ceketimi giyerken “polis her yerde polistir,” dedim. “Ben olmasaydım mahalledeki olaylarla kimse uğraşmazdı.”

“Ukala,” dedi gülümseyerek.

Kolumu sevgilime uzattım ve evden çıktık.

Kültür merkezine vardığımızda konuklar gelmeye başlamışlardı.

James Donalds ve Nikolos Markas, ertesi sabah kentten ayrılacaklarını söylediler yanıma gelip. William Courtney, İngiliz kadınla beraberdi. Pansiyon kapandıktan sonra sevgilisinin evine yerleşeceğini fısıldadı kulağıma.

Masis, karısı Lusin’le arabadan iniyordu. Koridorda ilerlerken Filomen Katayeva’yla yüz yüze geldim. Eczacı Garabet’le konuşuyordu. Maryam, Ardanuş’un ve Hosruf’un yanındaydı. Birlikte salona girdik. Konukları Garine Demirciyan karşılıyordu.

Marcel Rolin, parmaklarını piyanonun tuşlarında gezdiriyordu. Çok keyifli görünüyordu. Philippa Rolin ellerini kocasının omuzlarına koymuş, ayakta duruyordu.

Kevork Demirciyan, oturacağımız yeri gösterdi. Boğos ve Verkin Kilciyan’ı selamlayıp yanlarındaki koltuklara

oturduk. Arkamızda oturan Ohannes, kulağıma eğilip başarılar diledi. Karin Angeliki de katıldı ona. Yetvart ve Marta'yla yan yanalardı.

Salona girenlerin arasında Garbis'i görünce yanına gittim ve anahtarını verdim. Avcılar Kulübü'ndeki görüşme çok uzun sürdüğü için evine gidemediğini söyledi. Sonra salona göz gezdirdi. Beatris'i aradığı belliydi. Genç kızı Hermine ve Hripsime Direkryan'la ayaküstü sohbet ederken görünce yanına gitti.

Koltuğuma oturduğumda Maryam "Paris hakkında ne anlatacağımı çok merak ediyorum," dedi. "Bana kalırsa cinayet yerlerinden, karakollardan ve hapishanelerden başka şey bilmezsin sen."

Gülümseyerek sevgilime döndüm. "Bu akşam Paris'ten bahsedeceğimi de nereden çıkardın?"

Maryam, bir şeyler söylemek üzere ağzını açmak üzereydi ki salon sessizliğe gömüldü. Kevork Demirciyan, kürsüye doğru yürüyordu. Çok uzun konuşacağı elindeki kâğıt tomarının kalınlığından belliydi.

Haynotslular Marcel Rolin'i ayakta alkışlarlarken, ne yalan söyleyeyim, konferansımın geri planda kalacağını düşünüyordum. Piyanodan yayılan Ermeni müziği davetlileri kendilerinden geçirmişti. Alkışlar öylesine güçlüydü ki piyanonun başından ayrılmak bilmiyordu Fransız. Bereket Kevork duruma el koydu ve konferans sırasının geldiğini söyleyerek beni kürsüye çağırdı.

Maryam'ın elini bırakıp kürsüye doğru yürüdüm. Alkışlar fazla güçlü çıkmayınca biraz bozulduğumu itiraf etmeliyim.

Kürsüye çıkınca kalabalığı şöyle bir süzdüm, boğazımı temizledim. "Mösyö Rolin, Anadolu'nun Ermeni müziğini seslendirince ne kadar keyif aldığınızı gördüm," diyerek başladım söze. "Bu nedenle Paris'i anlatmaktan vazgeçtim ve Anadolu'da yaşamış bir Ermeniden söz etmeye karar verdim." Salondaki fısıltılar uğultuya dönüşürken sesimi yükselttim: "Bu adam, Aziz Vlas... Çoğunuz adını duymuştur."

“Kiliseye mi geldik biz?” diye haykırdı ince bir ses.
“Dua etmek istemiyorum. Papazlardan bıktım.”

Nubar Hacıyan, Gagig’in yanağına sert bir tokat indirdi.

“Mösyö Leblanc, kiliseye gelmez ama baksanıza neler de biliyormuş,” dedi nereden geldiğini kestiremediğim bir ses.

Salon kahkahalara boğuldu.

Bir başka ses yankılandı:

“Konunun bu olduğunu bilseydik din adamlarına da haber verirdik.”

Kevork, oturduğu yerden “aldırma, devam et,” diye telaşla seslendi. Bir yandan da mendiliyle alnındaki terleri siliyordu.

Devam ettim:

“Vlas bir Ermeni ermişi olsa da bütün Hristiyanlar, onu aziz olarak kabul ederler. Avrupa’da adına inşa edilmiş kiliseler vardır. Doğum yeri, çoğunuzun kökenlerinin bulunduğu Sivas’tır. Zamanında hekimlik yaparmış. Üçüncü asırda Sivaslılar Hristiyanlığa geçerken Vlas, bu dinden çok etkilenmiş ve bu dini kabul etmiş.”

Vlas hakkında anlattıklarım devam ederken içeridekiler dikkatlerini vermeye başlamışlardı. Meraklı bakışları görünce hevesle devam ettim. Azizin Sivaslı Hristiyanların ruhanî liderliğini yaptığını, Romalıların Erciyes Dağı’na asker göndererek onu nasıl yakaladıklarını anlattım.

Marcel’in müziğinin üstüne iyi gitmişti bu konuşma. Ancak yeni başlamıştım daha. Haynotsluları Anadolu topraklarından alıp Simirna’ya getirmenin zamanı gelmişti.

Aziz Vlas'ın Müslümanlar tarafından da evliya olarak kabul edildiğini söyledikten sonra “Vlas, bir şifacıydı. Özellikle boğaz ve göz hastalıklarını iyileştirirdi,” dedim. Sonra Hripsime'yi ve Gagig'i yanıma çağırdım.

Dinleyicilerin meraklı bakışları altında çocuklar tedirgin adımlarla sahneye geldiler. Çok şaşırdıkları belliydi.

Salondakilere bakarak “anımsayacağınız gibi,” dedim. “Hripsime'ye ve Gagig'e saldıran adam, onları boğazlarından yaralamıştı. Ayrıca Gagig'in gözünü yumruklamış, gözünün altına bıçakla bir yara açmıştı. Eğer Aziz Vlas aramızda olsaydı Doktor Yetvart'a ihtiyaç duymazdınız. Can yakıcı ilaçlara ve sargılara da gerek kalmazdı. Ermiş, hemen mucizesini gerçekleştirirdi.”

Bir anlık sessizlikten sonra salon kahkahalarla inledi.

Çocukları yerlerine yolladıktan sonra “Mösyö Rolin, lütfen piyanonun başına yeniden geçer misiniz?” dedim. “Güzel bir Ermeni şarkısına ihtiyacımız var.”

“Çalacağımı çaldım zaten,” diye geveledi adam. “Bildiğim başka melodi yok.”

Elimi Fransızın omzuna koydum. “Olsun... Aklınıza ne gelirse bir daha çalın. Ermeni katilini Ermeni müziğiyle karşılayalım.”

Söylediklerim duyulunca salonu bir uğultu kapladı. Her kafadan bir ses çıkıyordu.

Marcel'in yüzü sarardı. “Katil mi? Aman Tanrım, ne dediğinizin farkında mısınız?”

Kevork, sahneye fırlayıp üzerime yürüdü. “Delirdin mi sen? Yoksa sarhoş musun? Ağzından çıkanı kulağın duysun.”

Altan aldım:

“Biraz gösteri yapmak istedim. Az sonra kâbuslarınızı sona erdireceğim. Bakırcıyanların, Asadur’un ve Hayganuş’un katilinin, Hripsime’ye ve Gagig’e saldırının maskesini düşüreceğim.”

Kalabalıktaki dalgalanma ve uğultu daha da arttı. Maryam ayağa kalkmış, şaşkın bakışlarla beni süzüyordu.

“Bırakın konuşsun,” dedi nereden geldiğini anlayamadığım bir ses.

“Mösyö Leblanc polis değil ki!” diye yine bağırды Gagig. “Nereden bilecek bana saldırının kim olduğunu!”

Sahnenin önüne yürüdüm. “Tamam, tamam... Biraz ileri gittim galiba. Ama katil, saldırılarını gösteri yaparcasına gerçekleştirdiği için ben de aynı yolu izledim.” Sonra Marcel Rolin’e döndüm. “Ne dersiniz Mösyö?”

Piyanonun başına oturmak üzere olan Fransız, geri döndü ansızın. “Ne demek istediğinizi anlayamadım Mösyö...” Yüzü belirgin bir şekilde sararıyordu.

“Bahse girerim ki Harutyun ve Ağavni Bakırcıyan’ın, Hayganuş’un ve Asadur’un ruhları ne demek istediğimi anlamışlardır.”

Geriye doğru sendeledi org akortçusu.

Piyanonun kapağı sertçe kapandı.

Salondaki uğultu iyice arttı. Haynotslular koltuklarından kalkıp sahnenin önünde toplandılar. Durmadan bağırıyorlardı.

“Yüksek sesle konuşun. Ne dediğinizi biz de anlayalım,” diyen gür bir ses uğultuyu bastırdı.

“İşte katil!” diyerek Marcel’i işaret ettim. “Çocuklara saldıran da oydu.”

O sırada Philippa Rolin, bayıldı ve yere yıkıldı. Maryam ve birkaç kadın yanına gittiler.

Bir karısına, bir de bana baktı Marcel. “İftira ediyorsunuz,” dedi kekeleyerek. Vücudu titriyordu. “Az sonra hesaplaşacağız sizinle.” Sahneden atladı, karısına doğru yürüdü. Sonra işaret parmağını bana doğru salladı. “Karıma kötü bir şey olduysa bunun hesabını sorarım sizden.”

İnsanlar tedirgin bakışlarla kenara çekilip geçmesi için adama yol açtılar. Ansızın önündeki insanları ittirdi Marcel ve kapıya doğru koşmaya başladı.

Ortalık daha da karıştı. Birkaç kişi yere düştü.

Ancak salondan çıkmayı başaramadı Marcel Rolin. Arka sıralarda oturan James Donalds, adamın üzerine atıldı ve yere devirdi onu. Ardından yüzüne sert bir yumruk indirdi.

Birkaç kişi Marcel’in üstünden çektiler gazeteciyi. Yarı baygın Fransız yerden kaldırıp kollarından kavradılar.

Kevork, Ohannes’i çağırdı ve salondakileri dışarı çıkarmasını istedi. “Biz de arka tarafa geçelim,” dedi öfkeyle yüzüne bakarak.

Perdenin arkasındaki dar kapıdan çıktık ve bir odaya girdik.

Bitkin bir hâlde koltuğa çöken Kevork, kravatını gevşetirken “anlat bakalım,” dedi. “Nedir bu rezalet!”

Karşısındaki koltuğa oturdum. Ağzımı açmak üzereyken Ohannes soluk soluğa içeri girdi. “Fransız ne yaptım?” diye sordu.

“Şimdilik depoya kilitleyin,” dedi Kevork. “Olan biteni anlayalım, polise sonra haber verimiz.”

O sırada Maryam geldi ve yanımdaki koltuğa ilişti. “Yet-vart, insanları sakinleştiriyor,” dedi ve elimi tuttu.

Soru dolu bakışlarını yine bana çevirdi Kevork. Maryam’ın da merak içinde olduğu belliydi. Her şeyi anlatıp meraklarını gidermenin zamanı gelmişti.

“Mahalledeki olaylarla ilgili birkaç ortak nokta dikkatimi çekmişti,” diyerek söze başladım. “Hripsime’nin ve Gagig’in ailelerinin kökeni Sivas’a ve Kayseri’ye uzanı-yordu. Saldırgan, onları boğazlarından ve gözlerinden yaralamıştı. Bunu onları öldürmek için yapmadığına emin-dim. Çünkü eğer isteseydi kolayca başarabilirdi bunu. Bu nedenle adamın asıl niyetinin, birilerine mesaj vermek ol-duğunu düşündüm. Çocuklara saldırıp bayılttıktan sonra herkesin görebileceği yerlere bırakması bu yüzdendi. Bu sabah Garbis’in evine gidip terasa çıktım. O zaman dü-şüncelerim daha da berraklaştı. Avukatın evi civardaki evlerden biraz daha yüksekti ve baygın çocukların bıra-kıldığı yerlerdeki binaları görüyordu. O evlerde kimle-rin yaşadığını belleğimde canlandırınca hepsinin Sivas ve Kayseri kökenli olduğunu kavradım. Demek ki saldırganın mesajı onlaraydı.”

Islık çaldı Kevork ve “doğrusu iyi düşünmüşsün,” dedi. “Peki, mesaj neydi? Ne amaçla verilmişti?”

“Oraya da geleceğim. Biraz sabret,” dedim ve devam ettim: “Geçen sabah Hripsime’yle karşılaştığımda aziz-lere dua ettiğini söylemişti bana. Karin Angeliki, Café de Paris’de otururken, müşterileri arasında azizlerden medet umanlar olduğunu anlatmıştı.”

“Bunu hatırlıyorum,” diyerek sözümü kesti Maryam.

“Böylece, çocukların göz ve boğazlarından yaralanmaları Aziz Vlas’ı hatırlattı bana. Saldırgan, çocukları Vlas’ın iyileştirdiğine inanılan yerlerinden yaralamıştı. O hâlde, Sivas’tan ve Kayseri’den buraya göç edenlere Vlas’la ilgili bir şey söylemek istiyordu. Bunları düşünürken Ağavni Bakırcıyan’ın odasında Aziz Vlas’ın gravürünü gördüğümü anımsadım. Babayla kızı da Sivas’tan gelmişlerdi. Adama ve kızına işkence yapılmıştı. Katil, bir şeyler öğrenmek istiyordu demek. Beklediği cevabı alamayınca da öldürmüştü onları. O hâlde azizle ilgili bir sır olabilirdi. Katil, Bakırcıyanlardan bu sırrı alamayınca yöntemini değiştirdi ve çocuklarda azizi anımsatacak yaralar açmayı tercih etti. Birilerinin bu mesajı alacağını umuyordu.”

Tabakasını uzatarak sigara tuttu Kevork. Birer tane yaktıktan sonra “gerçekten de anlamlı bağlantılar kurmuşsun,” dedi. “Peki, Marcel Rolin’i bu bağlantıya nasıl ekledin? Ne de olsa Haynots’ta yaşamıyor o. Ermeni de değil.”

Sigaradan çektiğim dumanı savurdum, dudaklarımdaki tütün parçalarını mendilimle aldım. “Ermeni değil ama Anadolu’daki Ermeni illerinde çok dolaşmış. Dolayısıyla Aziz Vlas’ı duymuş olabilirdi. Ancak dikkatimi asıl çeken, onlarda yemek yediğim sırada fark ettiğim tablolar oldu. Resimlerden biri Aziz Blaise’i gösteriyordu. Diğer tabloda ise bir Fransız kentindeki Aziz Blaise Kulesi vardı.”

Hoşnutsuz bir şekilde mırıldandı Kevork:

“Ee, ne var bunda? İnancı bir aile oldukları belliydi zaten. Hem Vlas ile Blaise’in birbirleriyle ne ilgisi var ki?”

“Fransızlar, Vlas’a Blaise derler,” dedim ve sigaramı dudaklarıma götürdüm.

“Vay canına!” diye haykırarak koltuğun kolçaklarına vurdu kuyumcu.

“Rolinlerin evine gittiğimde bir süre İspanya’da ve İtalya’da yaşadıklarını söylemişti Marcel. Aziz Vlas veya Blaise bu ülkelerde de iyi tanınır. Adına kiliseler yapılmıştır. Demek ki Marcel, azizin öyküsünü iyi biliyordu.”

Maryam, hayretle yüzüme baktı. “Sen de ne çok şey biliyormuşsun. Nasıl öğrendin bunları?”

“Paris’te azizlerle ve mucizeleriyle ilgilenen bir arkadaşım var. Babasının araştırmalarına yardımcı olur. Öğrendiklerini bana da anlatmıştı,” dedim ve içimden Nora’yı andım. Onun geçen yıl sözünü ettiği Aziz Vlas, hiç beklemediğim bir şekilde cinayetleri aydınlatmamda rol oynamıştı.

Kevork, sigarasını söndürdü ve ellerini çenesinin altında birleştirdi. “Demek tüm bunları dikkate aldın ve Rolinler üzerinde yoğunlaştın.”

“Bazı şeyler açığa çıktıktan sonra eksik parçaları tamamlamam hiç de zor olmadı. Belleğim yardımcı oldu bana. Bakırcıyanların evinde bir piyano vardı. Marcel’in piyanoyu akort ettiğini Ardanoş’tan duymuştum. Hayganuş’un piyanosuyla da ilgilenmiş olabilirdi.”

Ellerini yine kolçaklara indirdi Kevork. “Nasıl da unuttum. Bir de Hayganuş’un durumu var.”

Devam ettim:

“Hayganuş’un evinde de Aziz Vlas’ın gravürünü görmüştüm. Üstelik o da Erciyes Dağı’nın eteklerinde bir

köyde doğmuş, sonra teyzesi tarafından Sivas'a götürülmüştü. Dolayısıyla Marcel için uygun bir hedefti.”

Maryam atıldı:

“Marcel'in aradığını pansiyonda bulduğunu mu söylemek istiyorsun?”

Onaylarcasına başımı salladım. “Hayganuş'un değerli bir haçı vardı. Marcel, bunu öğrendi ve kadını öldürdükten sonra çaldı. Bana öyle geliyor ki o haç Aziz Vlas'la ilgiliydi. Haçı Samuel Şaul'un dükkânında görmüştüm. Samuel son görüşmemizde de haçın bir Ermeni azize ait olduğunu ve kutsandığını Hayganuş'tan duyduğunu söylemişti. Böylece haçın Vlas'la ilgili olduğunu tahmin ettim. Hayganuş'un mücevher kutusunda o haçı bulamadım. Şimdi Marcel'de olmalı. Onun değerli bir kutsal eser olduğuna inandığını düşünüyorum.”

“Bunu da nereden çıkardın?” diye sordu adam.

“Ben tahmin edebiliyorum,” dedi Maryam. “Marcel çocukların boğazını ve gözünü bıçakla deşti çünkü Aziz Vlas'a ait kutsanmış bir eserin Sivaslılar ve Kayserililer tarafından çıkarılıp çocukların boğazlarına ve gözlerine dokundurulmasını bekledi.”

Elini daha çok sıktım ve tamamladım söylediklerini:

“Haklısın... Çocukları bu yüzden herkesin görebileceği yerlere bıraktı. Birilerinin o eski haçı ortaya çıkaracağını ve çocukların yaralarına dokunduracağını düşündü. Mesaj buydu. O haçı kim getirirse evine girip çalacaktı. Belki yeni cinayetler işleyecekti.”

Maryam devam etti:

“Bu yüzden olup biteni görebilmek için Asadur’un evini kullandı.”

“Olaak şey değil!” diye haykırdı Kevork. “Allahın cezası herif!”

“Asadur’un evi saldırı yerlerini görüyordu. Marcel gizlice içeri girdi ve adamı öldürdü. Evden kolayca çıkıp çocuklara saldırdı, sonra geri dönüp komşulardan birinin eski haçı ortaya çıkarıp çıkarmadığını gözledi.”

“Eve nasıl girmiş olabilir ki?” diye sordu Kevork. “Asadur kapıyı kimseye açmazdı. Evin kilidini kurcalamak için de hırsız becerisine sahip olmak gerekir.”

“Bana kalırsa Marcel, Gagig’in kırdığı bodrum penceresinden içeri girdi.” Sonra Maryam’a çevirdim gözlerimi. “Bana Asadur’un ortadan kaybolduğunu söylemiştin...”

“Demek, öldürüldüğü için görünmüyordu,” diyerek sözümü kesti.

Kevork, bir süre dalgın dalgın düşündükten sonra mırıldandı:

“Ama Asadur’u birkaç gece uzaktan gördüm ben. Gerçi konuşmadık ama...”

“Evet, ben de gördüm. Ancak yüz yüze gelmedim hiç. Panama şapkalı ve valizli bir adamın karanlık silüetini gördüm sadece. İki kez uzaktan selamlaştık hatta. Aslında onun Asadur olmadığını daha önce anlamalıydım.”

Merakla “nasıl yani?” diye sordu Maryam.

“Selamlarıma o da karşılık vermişti. Ancak elini sallarken kol düğmesi parlamamıştı. Oysa onunla ilk karşılaştığım akşam kol düğmelerinin ve yüzüğünün karanlıkta

çok parladığını, bu yüzden hafiyelerin dikkatini çekeceğini söylemiştim. O da bunların babasından yadigâr kaldığını ve hiçbir zaman çıkarmayacağını kararlı bir tavırla belirtmişti. Bu yüzden biraz daha dikkat etseydim onun Asadur olmadığını anlayabilirdim. Onu gördüğünü sanan Yetvart ve Ohannes de yanıldılar.”

“Peki kimdi o?” diye sordu Kevork.

Devam ettim:

“Bahse girerim ki Marcel’di. Asadur’un Panama şapkasını giyip, valizini taşıyıp kimsenin dikkatini çekmeden planını uyguladı. Garbis, Asadur’un uzun süredir yeni yayın getirmediğinden şikâyet edip durmuştu. Ermeniler için sürekli kitap ve broşür basan birinin yapacağı şey değildi bu. Meğer toprağın altındaymış o sırada. Marcel de bizi kandırmakla meşgulmüş.”

“Gagig’in bıçaklandığı gece Yetvart’a saldıran da o muydu acaba?” diye sordu Maryam Dadriyan.

“Hiç kuşku yok. Çünkü o gece Yetvart’ı bulduğum yer, Asadur’un evine açılan sokağın köşesiydi. Marcel’in eve girdiğini Yetvart görmemeliydi. Bu yüzden kafasına taşı indirdi. ”

Sıkıntılı bir sesle mırıldandı Kevork:

“Çok kurnazmış doğrusu. Hiç açık vermeden ne dolaplar çevirmiş. Hepimiz uyumuşuz.”

“Senin köpeğini ve diğer köpekleri zehirleyen de o olmalı. Köpeklerin havlayarak peşinde dolaşmalarını istemedi. Dikkat çekebilirdi çünkü.”

“Alçak herif!” derken dişlerini sıkıttı kuyumcu.

“Her şey anlaşıldı,” dedi Maryam. “Şimdi ne yapacağız?”

“Onu polise teslim etmemiz gerek,” diye soruyu cevapladı Kevork. “Yine de bazı tereddütlerim var. Değerli bir haçtan bahsettin Edmond. Neyse ne... Ulaştığın sonuca ben de katılıyorum ama elimizde somut bir kanıt yok. İtiraf etmedikçe adamın katil olduğunu ispatlamamız çok zor.”

Kararlı bir şekilde adamın yüzüne baktım. “Cinayetin nedeninin Hayganuş’un haçı olduğuna eminim.”

Maryam ayağa kalktı. “Gidip boynuna bakalım.”

Birlikte odadan çıktık ve depoya girdik.

Marcel Rolin, iskemlede oturuyordu. Kollarından ve ayaklarından bağlanmıştı. Ohannes, Hosruf ve Garabet başına dikilmişlerdi.

“Şunun başını kaldır,” dedim Ohannes’e.

Küfürler savurdu Fransız. Ardından tepindi ve bağlarından kurtulmaya çalıştı.

Adamın kravatıyla beyaz yakalığını koparırcasına çektim ve gömleğinin düğmelerini açtım. Sonra geri çekilerek Fransızın boynundaki yıpranmış haçı içeridekilere gösterdim. “İşte cinayetin nedeni burada...”

“Bu iş burada biter,” dedi Kevork. “Haklıymışsın Edmond.”

“Bu haç Hayganuş’un değil. Bana ait,” diye bağırdı org akortçusu. “Sivas’ta Ermeni bir antikacıdan aldım onu.”

Üzerine doğru eğildim. “Bu haçın Hayganuş’a ait olduğunu söyleyen oldu mu şimdi? Her şeyi planlayarak iki

çocuğa saldıran, dört günahsız öldüren sizin gibi kurnaz bir katilin diline hâkim olamaması ne kadar da acı.”

“Lânet herif!” diye haykırarak yine bağlarından kurtulmak istedi Marcel. Hosruf ve Garabet omuzlarına bastırdılar.

Biraz daha yaklaştım katile. “Madem bu haç sana ait, özelliğini söyle bakalım.”

Küstah bir tavırla yüzüme baktı. “Ne kadar da cahilsin... Bu haç yüz yıllık... Aziz Vlas öldürüldükten sonra müritleri dört bir tarafa dağılmışlar ve onun anısını yaşatmak için haçlar yapmışlar ve kutsamışlar. Yüzyıllarca devam etmiş bu gelenek. Müritlerin soyundan birinin hayatta kalan tek oğlu yüz yıl önce yapmış bu haçı. Öğrenebildin mi şimdi?”

Direnmesine aldırmadan haçı boynundan çekip aldım. Aziz Vlas’ı elinde asasıyla gösteren zarif bir işleme vardı haçın üzerinde. Ermenice bir şeyler de yazılmıştı.

Haçı Kevork’a gösterip “ne yazdığını söyler misin?” diye sordum.

Gözlerini kısarak dikkatle haça baktı ve “on iki şubat yazıyor,” dedi.

Marcel, küstah bir tavırla homurdandı:

“Aziz Vlas’ın isim günü bu... Görüyorsunuz ya haç hakkında bilgim var. Benim olmasa bu kadar çok şey bilebilir miyim?”

Her şey yerli yerine oturmuştu şimdi. Filomen de azizin isim gününde doğmuştu. Hayganuş’un ona vermek istediği hediye elimdeydi artık. Demek bu yüzden temizlemesi

için Samuel Şaul'a vermişti. Samuel haçla hemen ilgilenbilseydi ve Hayganuş'a daha erken teslim edebilseydi belki de şimdi Filomen'in boynunda olacaktı o eser.

Haçı mendilime sardım ve cebime yerleştirdim. Filomen bunu görünce çok sevinecekti.

Bir kez daha tepinerek haykırdı Marcel:

“Malımı çaldın! Adi hırsızsın tekisin sen!”

“Bakalım, Samuel Şaul haçın kime ait olduğu konusunda ne söyleyecek?” dedim.

Kapanış

On Gün Sonra Belle Vue

Masis Nalbantyan'ın anlattığına göre polislerin karşısında Marcel Rolin'in dili çözülmüştü. Samuel Şaul haçın Hayganuş'a ait olduğunu söyledikten sonra bütün suçlarını itiraf etmekten başka çaresi de kalmamıştı zaten.

Anadolu'daki Ermeni illerinde dolaşırken haçın öyküsünü duymuş ve sahip olmak istemişti Marcel. Vlas'ın ve müritlerinin öyküsünü Sivas'ta karşılaştığı bir din adamından işitmişti. Böylece azizin anısını yaşatmak için yapılan haçlardan birinin Simirna'ya göç eden bir ailede olduğunu öğrenmişti. Kente geldiğinde de haçın peşine takılmıştı. Harutyun ve Ağavni Bakırcıyan'ın evindeki piyanoyu akort ederken Aziz Vlas'ın resmini görmüş, onların azize büyük saygı duyduklarını öğrenince işkenceyle ağızlarını aramıştı. Haynots'ta gezerken Sivaslıların ve Kayserililerin hangi evlerde oturduklarını saptamış, Hripsime'nin kedisine düşkün olduğunu anlamış, Gagig'in akşamları evden kaçıp sokaklarda dolaştığını öğrenmişti. Planını gerçekleştirmek için köpekleri zehirleyerek işe başlamıştı. Köpekler

havlar veya peşine takılırsa dikkat çekebilirdi çünkü. Tasarısı için en uygun yerin Asadur'un evi olduğunu anlayınca arka kapıdan bahçeye girmiş ve kulübeye saklanıp gürültü çıkarmıştı. Ne olduğunu anlamak için kulübeye giren Asadur'un gırtlığına bıçağı saplamıştı. Oysa ben Marcel'in eve Gagig'in kırdığı bodrum penceresinden girdiğini düşünmüştüm. Neyse...

Matbaacıyı gömdükten sonra planını uygulamaya başlamıştı Marcel. Aradığını Haynots'ta bulamayınca da dikkatini Hayganuş'a vermişti. Athanasoula Birahanesi'nde birlikte içki içtiğimiz gece pansiyona gitmiş ve öldürmekle tehdit ederek haçın onda olup olmadığını sormuştu. Hayganuş da haçı vermek zorunda kalmıştı. Marcel'in niyeti, Avrupa'da Aziz Vlas'ın anısına kurulan kiliselerden en yüksek fiyatı verene haçı satmaktı. Bu değerli parça sayesinde çok zengin olacağını düşünmüştü. Philippa Rolin'in bunların hiçbirinden haberi yoktu. Marcel, karısına şehir dışındaki okullara gidip piyanoları akort edeceğini söylemiş ve eve gelmemesinin mazeretini bu şekilde hazırlamıştı.

“Yine daldın, kafanda ne var?” diye sordu Yetvart.

Sigaramdan çektiğim dumanı üfledikten sonra “dalgın değil, yorgunum,” dedim. “Katili ele geçirdim ama canım çıktı.”

Maryam elimi tutarken laf dokundurdu:

“Katilin peşindeyken hiç yorgun görünmüyordun.”

Marta da takılmadan edemedi:

“Bana kalırsa cinayetle uğraşmadan yaşamak senin canını sıkıyor Edmond.”

Gülümsemekle yetindim. Ne yalan söyleyeyim pek de haksız sayılmazdı Yetvart'ın karısı. O kadar koşuşturmadan sonra Masis'in basit araştırma işleriyle uğraşmak canımı çok sıkıyordu.

Maryam ve Marta aralarında sohbete dalınca Yetvart kulağıma eğildi. “Dün akşam Bakırcıyanların evinin önünden geçiyordum,” dedi. “O sırada aklıma geliverdi. Yanılmıyorsam, Harutyun'un bir erkek kardeşinin olduğunu ve miras işlemleri için Simirna'ya geleceğini söylemiştin.”

“Evet, haklısın. Saldırılarla ve cinayetlerle uğraştığım için aklımdan çıkmış. Marsilya'da yaşıyormuş adam. Anım-sattığın iyi oldu.”

“Bakırcıyanların öldürülmesinden bu yana neredeyse dört ay geçti. Adamın çoktan gelmiş olması gerekmez miydi? Ne de olsa bir mirasa kondu.”

“Bunda da haklısın,” dedim ve ağızlığıma bir sigara yerleştirip yaktım. “Sakin başına kötü bir olay gelmesin...”

“Ben de bundan endişeleniyorum,” dedi Yetvart. “Bir araştırma yapsan, nasıl olur?”

Sigaramın dumanını dışarı verirken başımı salladım. “Evet, bu işi kurcalasam iyi olacak,” dedim.

Galiba bu şehirde dedektiflik yapmaya devam edecektim.

İzmir, Kasım 2011- Aralık 2012

Yazarın Notu

Bu romanda anlatılan bütün olaylar kurgudur. Romanın kahramanları da hayal ürünü kişilerdir. Olay, isim ve karakter benzerlikleri tamamen rastlantıdır.

Romanın geçtiği dönemin tarihsel altyapısı için Bülent Şenocak'ın *Levantin Yıldızı İzmir* (Şenocak Yayınları) adlı kitabıyla aynı yayınevinin *İzmir Tarih ve Toplum* dergisinin koleksiyonlarından, Saro Dadyan'ın *Osmanlı'nın Gayrimüslim Tarihinden Notlar* (Yeditepe Yayınevi) kitabı, Arsen Yarman'ın *Şehit Bir Episkopos: Aziz Vlas* (Paros Dergisi, Sayı:1-2), Zakarya Mildanoğlu'nun *Gâvur İzmir'in Ermenileri* (Agos, 16 Kasım 2012, Sayı: 865) başlıklı araştırma makalelerinden yararlandım.

Değerli dostum Bedros Boyacıyan, engin kültürüyle bilmediklerimi öğrenmemi sağladı. Çok teşekkür ederim. Ayrıca keyifle çalıştığım Dedalus Kitap ailesine, önceki romanımda olduğu gibi bu romanımda da yapıcı eleştirileri ve önerileriyle beni yönlendiren editörüm Gamze Güller'e de teşekkürlerimi sunarım.